

Ta izvod vam poklanja
Ljubljanska banka

7-8 | rodna gruda

julij — avgust 1971

revija za Slovence po svetu

Dva prizora z lanskega izseljenskega piknika v Škofji Loki, katerega pokrovitelj je Ljubljanska banka

rodna gruda 7-8

Iz vaših pisem	2
Marcel Božič: Kako pritegniti domov slovenske strokovnjake	5
Na kratko	6
Čiro Lendovšek	8
Zasebniki v novi ustavi	8
Pridite, ne bo vam žal...	9
Priznanja Slovenski izseljenski matici	10
Drago Seliger	12
Franc Žugel	12
Dolarji za slovenske ceste	13
Slavko Fras: »Politična volja« ni vedno dovolj	14
Slavko Dokl: Ali bodo obstala mlinska kolesa	16
B. K. in N. B.: Slovenska pot na morje	18
Dolenjski motivi	21
Kmečka ohcet '71	22
Filatelija	24
Naši po svetu	33
Med našimi v Clevelandu	36
Vprašanja odgovori	37
Jože Prešeren: Koliko »vrst« Slovencev v Avstraliji?	39
Azra Kristančič: O duševnem in telesnem zdravju	40
Stane Lenardič: »Pisati sem začel kot izseljenec...«	42
Med novimi knjigami	46
Francè Novak: Besede v času	47
Otroci berite	48
Matevž Hace: Vas ob deželni cesti	50
Smiljan Rozman: Vrnitev	53
Za razvedrilo	54

Slika na naslovni strani:

Svatovski spreved »Kmečke ohceti« se je tudi letos pomikal po središču Ljubljane.

Foto: Edi Šelhaus

Revija »Rodna gruda« izdaja Slovenska izseljenska matica • Uredništvo in uprava: 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, poštni predal 169, Jugoslavija
• Telefon uredništva: 23-102, telefon uprave: 21-234 • Glavni urednik: Božo Kovač • Odgovorni urednik: Jože Prešeren • Urednica: Ina Slokan
• Uredniški odbor: Tone Gošnik, Mile Klopčič, Stane Lenardič, Ernest Petrin, Zdenko Roter, Aca Stanovnik, Franc Šebjanič, Franc Šetinc • Pre-
vajalci: Milena Milojevič (angleščina), Viktor Jesenik (francoščina), Albert Gregorič (španščina) • Revija izhaja mesečno — 7. in 8. številka
izideta skupno • Rokopisov uredništvo ne vrača • Poštnina plačana v gotovini • Naročnina: letno za posamezne države: Anglija 1,25 Lstg, Avstri-
ja 80,00 Sch, Belgija 150,00 Bfr, Danska 21,00 Dkr, Finska 10,00 Fm, Francija 15,00 FF, Grčija 90,00 Dr, Holandija 11,00 Hfl, Italija 1.900,00 Lit, Nem-
čija 12,00 DM, Norveška 22,00 Nkr, Švedska 15,00 Skr, Švica 13,00 Sfr; prekmorske države — ZDA, Kanada, Avstralija, Argentina in druge 5,00 US
dolarjev ali enakovrednost v drugi valuti oziroma dinarjih • Plačila naročnine: za dinarje tekoči račun 501-8-51, devizi račun št. 501-620-7-32002-10-
-575 pri Ljubljanski banki ali št. 501-620-2-32002-10-3796 pri Jugobanki, Ljubljana, po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočenem pismu
• Tisk: »Kočevski tisk«, Kočevje

Vsako leto pripeljem tudi znanca

Že v otroških letih sem s starši prišla v Francijo, a na Slovenijo sem še vedno zelo navezana. Zdaj že enajsto leto zapored prihajam vsako leto v Jugoslavijo na počitnice in vselej pripeljem s seboj tudi znanca. Letos nas pride dvaindvajset. Rezervirala sem prostore v Izoli, malo pa gremo tudi v Bohinj.

Pri nas doma je kakor v kakšnem turističnem uradu. Ker v tem kraju ni drugih Jugoslovancev, prihajajo vsi kar k meni po informacije, kako in kje bi letovali v Jugoslaviji. Imam prospekte in slike iz vseh krajev, kjer smo že bili na počitnicah. Seveda imam potem dosti pisanja za rezervacije in informacije.

Moj mož je Belgijec, a reči moram, da Belgije skoraj ne pozna, Slovenijo pa pozna zelo dobro. Vsako leto si nakupimo tudi plošče in jih potem poslušamo vse leto. Komaj so ene počitnice proč, že se začnemo pripravljati na druge.

Ana Delacroix-Žibertova
Herseaux, Belgija

Odrezali so mi obe nogi

Lep pozdrav vsem skupaj. Pošiljam nakazilo za 6 dolarjev. Pet naj jih bo za obnovev naročnine, 1 dolar pa Rodni grudi v pomoč. Oprostite moji zamudi — spet sem bil v bolnišnici, kjer so mi odrezali obe nogi nad kolenom. Hvala bogu, zdaj sem spet doma pri hčerki Angeline. Pozdravljena Slovenija! Pozdravljena Dolenjska in moja rojstna vas Gaberje pod Gorjanci!

Frank Rajk,
Castile N. Y. ZDA

Srčna hvala za poslano naročnino in prispevek v tiskovni sklad naše revije! Zares smo veseli, da je vse hudo za vami in da ste po težki operaciji spet doma pri hčerki, ki lepo skrbi za vas. Zapisali smo si ime vaše rojstne vasi Gaberje pod Gorjanci. Kakor hitro bo mogoče, bomo njeno sliko objavili v Rodni grudi. Tako bo vaša draga rojstna vasica vsaj na sliki prišla k vam, ker je vi, zdaj brez nog, ne morete obiskati. Želimo, da se vam zdrav-

je čimbolj utrdi in da bi vam Rodna gruda tudi v prihodnje prinašala veliko veselja in razvedrila!

Moje razvedrilo

Rodna gruda je moje razvedrilo. Ko jo prejmem, takoj sedem ter jo prelistam. Z zanimanjem jo berem, z zanimanjem zasledujem slike iz vseh krajev Slovenije. Čeprav jo prejmem, odkar je začela izhajati pa še nisem zasledila slike mojega rojstnega kraja — Vidma-Dobropolje. Tudi moj brat v Kanadi bi bil vesel, če bi videl svoj rojstni kraj. Rojen je bil v Podpeči. Tudi on je zelo zadovoljen z Rodno grudo, ki jo prejema že od leta 1965.

Marija Grandovec,
Noyelles/Lens, Francija

Prav gotovo smo pred leti že objavili sliko lepega dolenjskega kraja Videm-Dobropolje, kakor smo že objavili nekaj motivov iz Podpeči. Seveda bomo ob prvi priliki ustregli vaši želji in objavili kakšno lepo sliko obeh navedenih krajev. Prisrčno vas pozdravljamo!

Hvaležni bralci

Zvesti bralci najdražjega slovenskega lista Rodne grude vas lepo pozdravljamo. Komaj čakamo, da prejmemo revijo in z možem jo takoj prebereva od prve do zadnje strani. Zares izveva veliko novic z vsega sveta posebno pa še iz naše lepe Slovenije, ki jo tako pogreša vsak Slovenec v tujini.

Ančka Lavš z družino
Vöhrenbach, Nemčija

Naučil bi hčerko slovensko

Prvikrat se vam oglašam. Kot naročnik Rodne grude vam moram dati izredno priznanje za odlično revijo, ki je ena od redkih vezi med nami in našo domovino. Po njej izvemo novice in zanimivosti iz naše lepe Slovenije.

Jaz sem doma s Primorske — iz Kopra. Na Švedskem živim že šest dolgih let. Poročen sem s Švedinjo. Imava štiriletno hčerkico. Zanj bi vas prosil, da mi pošljete šolsko čitanko in kakšno slikanico. Rad bi hčerko naučil čim več govoriti in pisati slovensko, ker se nameravamo čez nekaj let vrniti v Slovenijo in ne bi želel, da bi naša punčka imela težave v šoli. Letos nameravam z družino preživeti dopust v Sloveniji. Sporočite nam po Rodni grudi (to je prav gotovo tudi želja dru-

gih), kdaj in kje bodo letos v Sloveniji kakšne prireditve za izseljence. Najbrž si vsak, ki pride na obisk v Slovenijo, želi čim več razvedrila in veselja med domačimi ljudmi in domačimi običaji. Tukaj na tujem šele prav občutimo, kaj je hrepenenje in ljubezen do domovine. Vsečilo me bo tudi, če boste v Rodni grudi objavljali kakšne reportaže s Primorske. Tovariško pozdravljam vas in vse Slovence po svetu.

Milan Starc
Olofström, Švedska

Hvala za priznanje Rodni grudi. Vse priznanje tudi vašim prizadevanjem, da bo hčerkica znala čim več slovenščine. Kjer so matere tuje narodnosti, je to malo težje, kakor pa če so drugorodci očetje. Saj so matere tiste, ki se največ ukvarjajo z otroki, posebej še, ko so ti majhni. Prav gotovo pa že tudi vaša soproga zna vsaj nekoliko našega jezika tako, da se bo dekletce z lahkoto naučilo obeh jezikov — očetovega in materinega. Knjige za hčerko ste najbrž medtem prejeli. Prav gotovo ste tudi že prebrali v junijski številki naše revije, ki je medtem izšla, koledar letošnjih prireditev za izseljence. Tudi s Primorske je v tej številki kar precej objavljenega. Všeč vam bo prav gotovo tudi naslovna slika, saj je z vašega rodnega kraja — s Koprškega. Želimo vam in vaši družinici prav prijetne počitnice med nami v Sloveniji.

Koprčan v Venezueli

Upam, da vas bo doseglo to pismo, saj želim postati reden naročnik Rodne grude, ki sem jo doslej prejemal iz jugoslovanske ambasade v Caracasu. Rad bi tudi vse letošnje številke za nazaj. Doma sem s Koprškega.

Jose Pribaz
Naguanagua Valencia, Venezuela

Razočaran

Že od mladosti verujem v vztrajno borbo in končno zmago socializma, zato sem razočaran nad masovnim izseljevanjem ljudi iz Jugoslavije. Večina odhaja, da bi si pridobila boljši zaslužek za vsakdanje življenje. Mnogi posamezniki in družine (tudi naša) so se iz istega vzroka izselile iz Avstrije in stare Jugoslavije.

Kdo bi si predstavljal, da bo prišlo do tega v novi Jugoslaviji, ki jo smatram za socialistično državo. Mladina odhaja v

VISOKI
BONBONI

Ameriko, Zahodno Nemčijo, Švedsko in drugam. Zakaj to? Zakaj ne more država, ki je na poti v socializem, nuditi mladini dostojnega zaslužka doma? Ali je ta neugodnost samo začasna?

Teh vprašanj ne postavljam kot sovražnik ali kritik nove Jugoslavije, nasprotno sem ponosen, da sem Jugoslovan, saj se danes v Jugoslaviji več brigate za svoje ljudi po svetu kot stara Jugoslavija.

Razočaran domačin, New York

Na straneh Rodne grude smo že večkrat pisali o sodobnem zaposlovanju naših ljudi v tujini in nismo skrivali, da večina odhaja na tuje zaradi boljšega zaslužka. Menimo, da to ni sramota, saj Jugoslavija ne sodi med visoko razvite države, čeprav je v zadnjih 25 letih naredila ogromen napredek. Stara Jugoslavija je bila nerazvita kmetijska dežela in nemogoče je čez noč dohiteti visoko razviti svet. Ljudje, pa kaže, danes nismo več tako navezani na domače kraje kot nekoč, vsi hitijo tja, kjer se bolje zasluži. Ljudje se ne izseljujejo samo iz Jugoslavije. Celo Nemci se selijo v Ameriko in v Avstralijo.

Ali bo tega kdaj konec? V Jugoslaviji odpiramo vedno nova in nova delovna mesta, zaslužek je vedno boljši, naši delavci imajo vedno boljše delovne pogoje. Kljub temu pa menimo, da vseh ljudi tudi v prihodnje ne bomo mogli zadrževati doma. Zaposlovanje naših ljudi v tujini ustvarja Jugoslaviji sicer velike probleme, prepričani pa smo, da zaradi tega naš socializem ni ogrožen.

Prav lahko bi se na pismo podpisali s polnim imenom, saj vam vaših vprašanj nismo zamerili.

Orhideje iz Venezuele

Pred nekaj dnevi sem prejel ploščo »Majniške pesmi«, »Kulturni spomeniki v Sloveniji«, pevsko knjižico »Domov bi rad« in drugo. Ne morete si predstavljati, koliko veselja ste mi napravili s temi pošilkami. Glasba in slike — kako čudovito moč imata med raztresenimi udi našega naroda po vsem svetu: pričarata nam lepoto naše domovine, kjer nam je tekla naša zibelka in vse vseh težkih trenutkih izseljenstva nam nudita uteho in upanja, da jo bomo še videli.

Pri nas, v Venezueli, kaže, da stopamo v deževno dobo. Zaradi pogostega dežja je zrak prenasičen z vlago. Pred nekaj dnevi smo imeli sonce v zenitu. Takrat je šlo sonce počasi proti vam na severu. Ko bo pri nas spet prišlo v zenit, v avgustu, mislim, da nas ne bo več našlo tukaj.

Šmarješke Toplice. Foto: Ančka Tomšič

Nekatere vrste dreves so že v cvetju. Nekatera drevesa imajo zdaj samo cvetje, šele z dežjem prično rasti tudi listi. Na splošno pa v začetku maja vse cveti. To je edinstven pogled: vse cvetje — živordeči, temno rdeči, rdečkasto rumeni, rumeni, plavi, beli cvetovi. Poseben cvet ima drevo, ki se imenuje »Rosa de Montana (v nekaterih krajih Venezuele se imenuje Palo de cruz): cvet je velik kot klobuk in živo rdeče barve ter raste na deblu drevesa in ne na vejah kot pri drugih drevesih. Če pa se deblo prežaga, se vidi v srcu debela križ in zato ga v nekaterih pokrajinah Venezuele imenujejo »deblo križa«. Posebna zanimivost so tudi tukajšnje orhideje, katerih je več sto vrst. Tu poznam človeka, ki ima na vrtu svoje vile prek štirideset tisoč orhidej. To je nekaj čudovitega. Ko ga obiščemo, nam vedno da šopek orhidej z najmanj dvajsetimi cvetovi...

Ivan Rojnik, Caracas, Venezuela

Na obisk k 99-letni mami

Ker praznuje letos Rodna gruda svoj osemnajsti rojstni dan, odkar je začela izhajati, naj povem, da sem tudi jaz ena izmed prvih naročnikov. Naročila sem se na revijo 1. 1953, ko sem bila v Sloveniji na obisku. Takrat je John Močnik agitiral med nami, ki smo bili na 14-dnevnem potovanju po Jugoslaviji, da naročimo Rodno grudo. Kar lepa skupina nas je bila — 44 iz Clevelanda. Potovali smo z ladjo Queen Mary. Naš vodja pa je bil pokojni Toni Perušek. Potovanje na ladji je bilo kar prijetno, a danes nas letala hitro pripeljejo čez široko morje. Takrat sem prvikrat po 33 letih obiskala svoj rojstni kraj. Leta 1964 sva spet prišla z možem, to pa je bil spet njegov prvi

obisk po 52 letih. Vsi njegovi bratje in sestre so tukaj v Ameriki, pa ni bil tako navezan na svoj stari kraj kakor jaz, ki imam tam še mater, sestro, brata ter druge sorodnike. Posebej mati je že v visoki starosti, saj bo letos praznovala že svoj 99. rojstni dan. Zato me tudi vabijo domov, naj spet pridem in se srečam z drago mamico.

Prilagam ček za 10 dolarjev za naročnino Rodne grude in koledar, kar pa je več, naj bo v podporo Rodni grudi. Rodna gruda bi morala prihajati v vsako slovensko hišo na tujem. Pri nas je vedno zelo dobrodošla. Tudi koledar je naš stalni obiskovalec. Tudi tega bi morala imeti vsaka hiša, saj prinaša veliko zanimivosti. Zelo rada berem zgodovinske članke. Z zanimanjem sem prebrala zgodovino Kamnika, Škofje Loke in drugo. Tudi zame je že minilo 50 let, odkar sem zapustila rojstni kraj.

Včasih me obiščejo spomini na pretekla leta. Kar hudo se me loti domotožje in takrat se mi zdi, da bi lahko kar celo zgodovino napisala iz svojih preteklih doživetij. Vse mi tako živo pride pred oči, kakor da ni bilo vmes vseh teh dolgih let.

Frances Gabrošek, Barberton, Ohio

Res se veselimo srečanja z vami, da bomo po dolgem času spet pokramljali. Kako vesela pa bo vašega obiska šele vaša 99-letna mama! O tem srečanju bi želeli v Rodni grudi posebej nekaj napisati, saj ni dosti rojakov, ki jih čakajo doma matere, ki stoje na pragu stoletja svojega življenja. Seveda bomo prav veselji, če nam ob priliki kaj pišete iz svojih doživetij. Kakor ste najbrž že opazili, smo v Rodni grudi odprli novo rubriko »Vaše zgodbe«, kjer bomo objavljali prispevke bralcev.

DRAGI BRALCI!

Želite imeti zgoščen pregled enoletnega dogajanja v Sloveniji?

— Takoj naročite knjigo

Slovenski koledar 1971

Koledar za Slovence po svetu

Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revija za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,
čitljivo izpolnite
in nemudoma odpošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.

Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto .....

RODNO GRUDO od ..... dalje

Pošiljajte mi na naslov:

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

IMATE OTROKE, VNUKE, PRIJATELJE,

ki govorijo, pišejo, berejo angleško, radi pa bi znali tudi materin jezik in se tako lažje spoznali z domovino svojih prednikov? Naročite zanje učbenik slovenskega jezika

ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD

Učbenik sestoji iz albuma s šestimi gramofonskimi ploščami slovenskih lekcij in iz knjige s poljudnimi razlagami slovenskega jezika v angleščini.

UČBENIK naročite pri SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

Cankarjeva 1/II.

61000 LJUBLJANA

Cena za inozemstvo: 15,60 US dolarjev.

P r o s v e t a

Glasilo Slovenske narodne podporne jednote

JE NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE.

IZHAJA VSAK DAN RAZEN SOBOT, NEDELJ IN PRAZNIKOV.

ROJAKI V AMERIKI, NAROČITE SVOJ DNEVNIK!

2657 — 59 So Lawndale Ave

CHICAGO, Illinois 60632 USA

DRAGI ROJAKI!

Ali ne bi bilo lepo, ko bi vas vsak teden obiskal prijatelj iz domovine in vam povedal, kaj je novega, kakšne uspehe so dosegli delovni ljudje in kaj jih tare? Vse to in še mnogo drugega zanimivega boste izvedeli, če vpišete svoje ime in naslov v spodnjo naročilnico in jo pošljete na naslov slovenske ilustrirane revije »Tovariš«, Ljubljana, Tomšičeva 3. V kratkem bo prišel vsak teden k vam na obisk.

NAROČAM

ilustrirano
revijo

TOVARIŠ

Ime: .....

Ulica: .....

Mesto: .....

Država: .....

»TOVARIŠ«

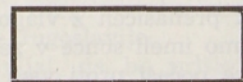
LJUBLJANA

Tomšičeva 3

JUGOSLAVIJA

Letna naročnina je 14,00 USA dolarjev, trimesečna 4,00 USA dolarje, plačljiva vnaprej na Ljubljansko banko, Ljubljana, Šubičeva 1, tek. rač. 501-620-7-32000 -10-160 s pripisom »Za revijo Tovariš«.

Podpis:

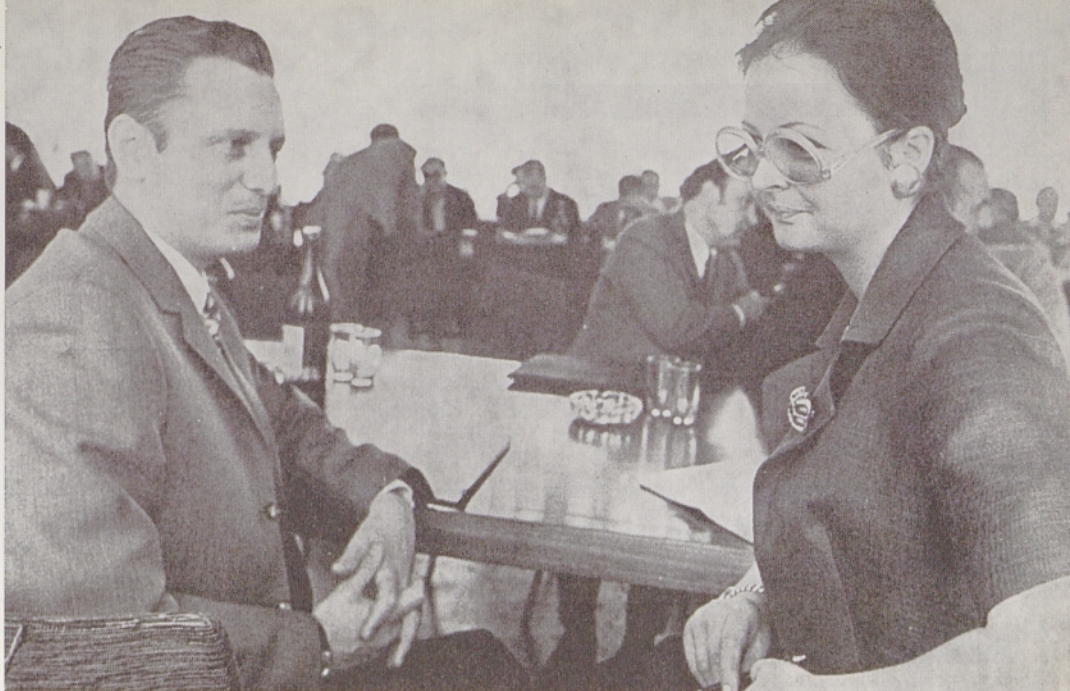
Čitljivo izpolnite in odpošljite v pismu!

V zadnjih nekaj letih je skrb za našega človeka v tujini močno narasla. To skrb je treba razumeti kot pomoč pri reševanju njegovih osebnih problemov, ki so povezani z njegovim bivanjem in uveljavljanjem v tujini ter z njegovim odnosom do domovine. Skrbeti moramo, da se naš človek matični deželi ne odtuji, da se krepijo njegove vezi z domovino.

O vsem tem se zadnje čase mnogo govori in piše ter povezuje s problemom vračanja naših državljanov v domovino. Posebej me zanima, če so v tem zajeti tudi slovenski intelektualni delavci, ki v tujini prodajajo znanje, ki so si ga pridobili v domovini. Sprašujem se, če se skrbi zanje dovolj resno zavedamo.

Ugotovljeno je, da se slovenska inteligenca zelo hitro asimilira, privadi na

Kako pritegniti domov strokovnjake

dane prilike, v katerih mora živeti v tujini. To je pogojeno tudi s tem, da naši diplomanti obvladajo tuje jezike, ki jih nujno potrebujejo še pri samem študiju.

Inteligenca — tudi ta, ki je trenutno zaposlena v inozemstvu — je Slovencem nujno potrebna, potrebna našemu gospodarstvu in družbi. Tako kot ni danes mogoče brez elektronskih računalnikov moderno voditi podjetja, tudi ni mogoče podatkov, ki jih izbruha elektronski stroj, uporabiti brez visoko kvalificiranih strokovnjakov. Pred dnevi sem prišel do podatka, da potrebuje slovensko gospodarstvo prek 1000 inženirjev. Če je tako, potem se moramo nujno vprašati, kje naj jih dobimo. Odgovor je kot na dlani — tam, kjer so. V Nemčiji, Švici, Ameriki, Avstraliji, na Švedskem in drugod po svetu. Treba jim je le na dostojen način povedati, da jih domovina potrebuje in da jim je pripravljena nuditi pogoje za vrnitev.

Sprašujem se, če smo res tako bogati, bogati na denarju in šolanih ljudeh, da z njimi tako lahkomišelnost ravnamo. Slovenci smo majhen narod v skupnosti jugoslovanskih narodov in Slo-

venija je majhna dežela. Na to moramo posebej paziti pri naših odločitvah. Ko študent diplomira na fakulteti, se pretrgajo vse njegove vezi z univerzo. Nikogar ni, ki bi spremljal njegov nadaljnji razvoj. Vsi, ki smo šli skoz predavalnice naše univerze, pa lahko trdimo, da se človek, ko zapusti fakulteto, šele prične formirati. Fakulteta mu da široko znanje, nato pa mora sam

Občnega zbora Slovenske izseljenške matice se je udeležil tudi dipl. ing. Marcel Božič, predsednik Slovenskega kulturno-umetniškega društva »Triglav« v Stuttgartu. Sodeloval je tudi v razpravi in iz njegovega prispevka povzemamo krajši odlomek.

pod objektivnimi pogoji izluščiti iz tega znanja najkoristnejše.

Slovenci si lahko privoščimo le nekaj velikih podjetij. Kar je lahko drugje deljeno in razdrobljeno, mora biti pri

nas združeno. Zato so nam potrebne moderne metode dela.

Strokovna združenja bi morala v tesni povezavi z industrijo oziroma gospodarstvom skrbeti za naše diplomante, ko zapuste fakultete, in spremljati njihov razvoj. Kako dragoceni bi bili podatki o njih za naše gospodarstvo. Danes, ko slovensko gospodarstvo potrebuje toliko inženirjev, bi se vedeli kam obrniti. Strokovna združenja bi morala avtomatsko včlaniti diplomante fakultet. Kot član združenja bi strokovnjak, kjer koli bi živel, prejemal razne objave ter bil z združenjem v stalnem stiku. Ob pomanjkanju strokovnih kadrov v domovini bi se lahko združenje povežalo s svojimi člani na tujem.

Kako pa nadoknaditi zamujeno? Prek zadnjih naslovov na fakultetah bi morala ta združenja poskušati vzpostaviti stik z njimi. Seveda to ne bi bilo lahko delo. Prepričan pa sem v uspeh take akcije.

Na sliki: Občnega zbora Matice sta se udeležila tudi predstavnika slovenskega KUD »Triglav« iz Stuttgarta — tajnica Metka Vrhunc in Marcel Božič, dipl. ing., predsednik.

Svetovno prvenstvo v smučarskih poletih

Na kongresu mednarodne smučarske zveze, ki je bil v maju v Opatiji, so se odločili za uvedbo svetovnih prvenstev v smučarskih poletih. Pot do tega glasovanja je bila težka, saj so s to odločitvijo odlašali več let.

Prvo svetovno prvenstvo v smučarskih poletih bo na stopetdesetmetrski skakalnici v Planici prihodnje leto od 22. do 26. marca. Svetovno prvenstvo bo vsako dru-

go leto. Odločitev o Planici pomeni veliko priznanje Planici in slovenskim smučarskim delavcem, pa tudi številnim skakalcem, ki so si že dolgo želeli svetovnega prvenstva na skakalnicah velikankah.

Švicarski kozorogi v Sloveniji

Pred nedavnim so v Triglavski narodni park prepeljali dvanajst kozorogov iz Švice, ki jih je podaril švicarski nacionalni park in nek ljubitelj slovenskih gora. Živali so do letališča Brnik prepeljali z letalom, od tam pa s tovornjakom v Bohinj, iz Bohinja pa so jih prepeljali s helikopterjem na planino Krstenico. Ko so ko-

zoroge spustili, so zdirjali na vse strani. Slovenski lovci so prepričani, da se bodo kmalu privadili na novo okolje.

Letalska nesreča na Krku

V nedeljo, 23. maja zvečer, se je na letališču Rijeka zrušilo jugoslovansko letalo, last beograjske družbe Aviogenex, ki je k nam pripeljalo angleške turiste iz Londona. Smrtno se je ponesrečilo 78 oseb. Letalo se je namreč ob dotiku z zemljo vnelo in eksplodiralo. Pilotsko kabino je ob eksploziji odtrgalo od trupa in to je pilotom rešilo življenje. Izmed potnikov si je rešil življenje le eden. Posmrtne

Spominski koledar — julij

1. 7. 1848

je začel izhajati v Celju tednik z naslovom Celjske slovenske novine. Ta prvi slovenski politični list je zastopal radikalno liberalno strujo slovenskega meščanstva.

4. 7.

Dan borca. Na seji glavnega štaba partizanskih odredov v Beogradu so 4. julija 1941 pod vodstvom Tita izdelali načrt za oborožen upor v Jugoslaviji.

6. 7. 1835

je utonil v Savi pri Tomačevem Matija Čop, prvi slovenski literarni zgodovinar, jezikoslovec in kritik, najboljši prijatelj pesnika dr. Franceta Prešerna.

13. 7. 1920

so požgali italijanski fašisti slovenski Narodni dom v Trstu.

14. 7. 1905

je umrl v Novem mestu slovenski pisatelj Janez Trdina, ki je zaslovel predvsem s svojimi povestmi in bajkami o Gorjancih.

15. 7. 1945

je bil v Ljubljani prvi kongres Osvobodilne fronte slovenskega naroda; na njem so položili temelje za povojno obnovo naše domovine.

16. 7. 1942

so začeli Italijani veliko ofenzivo proti osvobojenemu ozemlju na Dolenjskem, ki je znana pod imenom »roška ofenziva«.

18. 7. 1591

je umrl slovenski skladatelj svetovnega slovesa Jakob Petelin Gallus, ki je bil doma na Rašici pri Turjaku.

23. 7. 1919

je bila ustanovljena v Ljubljani slovenska univerza.

26. 7. 1934

je umrl slovenski pesnik in osvoboditelj Maribora po prvi svetovni vojni general Rudolf Maister.

26. 7. 1963

je prizadel glavno mesto Makedonije Skopje hud potres.

28. 7. 1914

se je začela prva svetovna vojna z napadom Avstro-Ogrske na Srbijo.

— avgust

1. 8. 1914

je prva svetovna vojna zajela že večino Evrope; takrat je namreč Nemčija napovedala vojno Rusiji.

2. 8. 1903

je prišlo do znamenite ilindenske vstaje v Makedoniji.

5. 8. 1895

je umrl eden izmed ustanoviteljev znanstvenega socializma in učiteljev svetovnega proletariata Friedrich Engels.

6. 8. 1905

je umrl v Münchnu, kjer je imel svojo slikarsko šolo, slovenski slikar Anton Ažbè.

6. 8. 1945

je odvrгло ameriško letalo B-29 nad japonskim mestom Hirošimo prvo atomsko bombo.

9. 8. 1868

je bil v Ljutomeru prvi slovenski tabor, na katerem je množica zahtevala zedinjeno Slovenijo.

10. 8. 1893

je bil rojen v Kotljah na Koroškem eden izmed največjih slovenskih pisateljev Prežihov Voranc.

12. 8. 1944

se je maršal Tito, potem ko je obiskal zavezniško bojišče v Italiji, sestal s predsednikom britanske vlade Winstonom Churchillom.

14. 8. 1945

je kapitulirala še zadnja napadalna sila iz druge svetovne vojne — Japonska; s tem je bila končana druga svetovna vojna.

18. 8. 1942

je podlegel večdnevne gestapovski mučenju partizanski organizator in narodni heroj Jože Lacko.

24. 8. 1942

je padel kot partizan slovenski pesnik in pisatelj Miran Jarc.

28. 8. 1960

je umrl v Ljubljani slovenski skladatelj Anton Lajovic. Napisal je več odličnih simfoničnih in vokalnih skladb.

29. 8. 1964

je umrl v Ljubljani pomembni slovenski pisatelj Juš Kozak.

31. 8. 1589

je umrl znani slovenski protestantski pisatelj Jurij Dalmatin. Njegovo najpomembnejše delo je prevod celotne Biblije.

ostanke petinštiridestih angleških turistov so pokopali v mestu Krk, ostale pa so prepeljali v Anglijo. Vzrok nesreče še ni do konca pojasnjen.

Kmetijski stroji iz Gorenja

V Jugoslaviji ne izdelamo, niti ne uvozimo toliko kmetijskih strojev, kolikor bi jih lahko kupili naši kmetje. Zato je seveda za to vrsto industrijskih izdelkov zanimanje med številnimi tovarnami. Za letošnjo jesen napovedujejo, da bodo začeli izdelovati kmetijske stroje tudi v tovarni Gorenje, kjer doslej že izdelujejo vrsto gospodinjskih aparatov in televizorje. V obratu Gorenja v Muti nameravajo izdelovati traktorje v kooperaciji s francosko tovarno Bouyer. To bo mali enosni traktor s petimi ali šestimi konjskimi močmi in okrog 30 priključki. Gorenje se je torej odločilo, da bo s svojimi stroji pomagalo predvsem malemu in srednjemu kmetijskemu posestniku z nekaj hektari obdelovalne zemlje. Traktor naj bi stal okrog 9500 din.

»Astor« iz Ljubljane

Ljubljanska tobačna tovarna je začela v začetku junija izdelovati svetovno znane cigarete znamke »Astor«. Izdelujejo jih po pogodbi s firmo Reemtsma iz Hamburga. Zavitek cigaret »Astor«, ki smo jih v Jugoslavijo doslej uvažali, stane 6 din.

Most čez Učejo

Konec maja so odprli nov most prek Učeje, čez katerega teče državna meja med Italijo in Jugoslavijo. Most bo omogočil znatno povečanje prometa skozi so tesko Učeje, ki predstavlja najkrajšo zvezo med Vidmom in Gornjim Posočjem.

Gimnazija v samostanu

Gimnazija v Stični na Dolenjskem slavi letos dvajsetletnico. Ta jubilej je posebej zanimiv še zaradi tega, ker se mora ta šola nenehno boriti za svoj obstanek. V preteklih dveh desetletjih pa se je kljub težavam dobro uveljavila in vzgojila vrsto mladih ljudi. Stiška gimnazija je edina tovrstna šola med Ljubljano in Novim mestom in pokriva grosupeljsko, trebanjsko

Že v drugi polovici maja so začele prihajati na obisk v Slovenijo prve skupine naših rojakov. Največ jih je doslej prispelo iz Združenih držav, ena skupina pa je prišla tudi iz Argentine.

in litijsko območje ter Suho krajino. Gimnazija ima svoje prostore v stiskem samostanu.

Mednarodni grafični bienale

V Moderni galeriji v Ljubljani so 5. junija odprli 9. mednarodni grafični bienale, likovno prireditev, ki si je že pridobila svetovni sloves. Podobni prireditvi sta na svetu samo še v Sao Paulu v Braziliji in v Tokiu na Japonskem. Na letošnji ljubljanski grafični bienale je bil v svetu velik odmev, saj se je nanj odzvalo 376 razstavljalcev z vsega sveta z 952 grafičnimi listi. Na letošnji razstavi je dan poseben poudarek nagrajencem prejšnjega bienala — Giuseppeju Capogrossiju, Janezu Berniku, Jiříju Anderleju in Louredes Castrovi.

Ponovno sojenje Rullmannu

Dopisnik zahodnonemške revije »Spiegel« v Beogradu Hans Peter Rullmann je bil skupno z dvema jugoslovanskima državljanoma že preteklo leto obtožen vohunstva v korist neke tuje države. Vojaško sodišče prve stopnje ga je 6. januarja 1971 spoznalo za krivega ter ga obsodilo na 6 let strogega zapora. Po pritožbi obtoženca in njegovega odvetnika je vrhovno vojaško sodišče sodbo prvostopenjskega sodišča razveljavilo zaradi nepopolno ugotovljenega dejanskega stanja ter predmet vrnilo prvostopenjskemu sodišču v ponovno obravnavo. Tokrat bo sodišče upošte-

valo pripombe vrhovnega vojaškega sodišča. Starši obtoženega Hansa Petra Rullmana so medtem že vložili prošnjo za pomilostitev njihovega sina in za ustavitev kazenskega pregona. Prošnjo obravnava predsednik republike.

Študentje zasedli univerzo

Po enem tednu se je 2. junija končala zasedba ljubljanske filozofske fakultete. Študentje so zasedli to visokošolsko ustanovo, da bi protestirali proti kazenskemu pregonu treh študentov, hkrati pa opozorili na razmere na univerzi. Trije študentje so bili aretirani v zvezi z demonstracijami ob obisku francoskega premiera Jacquesa Chabana Delmasa v Ljubljani. Kasneje pa so poudarili, da so vzroki študentovskih nemirov drugod — predvsem v neurejenem družbenem položaju univerze in inteligence nasploh. Študentje so bili med zasedbo zelo delavni in so iskali odgovore na razna družbena vprašanja. Posamezni univerzitetni učitelji so podpirali študentovske akcije in prav tako tudi pedagoško-znanstveni svet fakultete.

Idrijski žlikrofi osvojili Ljubljano

Ob »kmečki ohceti« je bil v Ljubljani tudi »idrijski dan«. V prostorih pivnice na Masarykovi cesti so Idrijčani spekli in prodali prek deset tisoč žlikrofov, idrijske klekljarice pa so zvedavam gostom prikazovale umetnost svoje obrti. Večino čipk so sprti prodale.

Naš pogovor

Čiro Lendovšek

Čiro Lendovšek je očitno zagovornik hitrega, modernega poslovanja naših bank, saj se zaveda, da bodo le tako pritegnili čim več posameznih varčevalcev, poslovnih partnerjev, strank. Je direktor posebne enote Ljubljanske banke — direktorje za razvijanje poslovanja z občani. Vse bistveno je povedano v nazivu, kljub temu pa smo se oglasili pri Čiru Lendovšku, katerega sodelavci imajo veliko opravka tudi z našimi ljudmi na tujem, da bi nam »svojo« direktorijo in »svojo« banko podrobneje predstavil.

»Skrbimo za kar najboljše poslovanje naše banke v stikih z občani,« je začel Čiro Lendovšek, »iščemo nove oblike in nove ideje za to poslovanje. Naša propaganda za varčevanje žanje prav zaradi sodobnosti precejšnje uspehe, pomemben del naše dejavnosti pa je tudi med našimi ljudmi po svetu, ki jih želimo pritegniti k deviznemu varčevanju pri naši banki.

Pri Ljubljanski banki imajo sredstva občanov vedno večji pomen, saj kljub temu, da imamo 24 milijard novih dinarjev bilančne vsote, predstavljajo sredstva prebivalcev kar 15 odstotkov. Naša direktorija si je torej v celotni strukturi banke že zagotovila pomembno mesto, saj imamo skupno kar 845.000 komitentov.«

»Na kakšen način navezujete stike z našimi ljudmi na tujem?«

»Za organizacijo deviznega varčevanja je potrebno sodelovanje inozemskih bank, ker le tako lahko omogočimo to varčevanje in najbolj preprost način vplačil in nakazil. Tudi v Združenih državah Amerike in v Kanadi smo obiskali naše poslovne partnerje, da bi se dogovorili za oblike varčevanja naših izseljencev pri naši banki.«

»Ljubljanski banki so se v zadnjem času priključile tudi nekatere druge slovenske banke — Goriška, Celjska. Kakšen pomen pripisujete združevanju slovenskega bančništva?«

»Ljubljanska banka ima prvo mesto v Jugoslaviji zaradi rednega letnega povečevanja obsega posla za okrog 20 odstotkov. Le v manjši meri vplivajo na to mesto tudi integracijski procesi v slovenskem bančništvu. Do tega pa prihaja zaradi tesnejšega povezovanja v vseh sferah slovenskega gospodarstva. Tako daje spodbude za to združevanje samo gospodarstvo, ker se tako olajša poslovanje.«

»Pred dobrim letom ste bili službeno na potovanju med našimi rojaki v Združenih državah Amerike in Kanadi. Kakšne vtise ste odnesli s te poti?«

»Navdušen sem bil ob prisrčnem sprejemu vseh povsod in moji vtisi so nepozabni. Tudi ob tej priliki se vsem, ki so mi omogočili stike z našimi ljudmi, prisrčno zahvaljujem. Že po kratkem bivanju med njimi sem opazil, da so se Slovenci zelo dobro vključili v gospodarstvo nove domovine, kar je brez dvoma posledica njihove prirojene slovenske pridnosti in tudi smisla za sodobno poslovanje. Vesel bi bil, ko bi na izseljenskem pikniku lahko srečal čim več mojih ameriških znancev in se z njimi še enkrat pogovoril.«

»Vaša propagandna dejavnost je v zadnjem času močno usmerjena v Evropo...«

»Res smo v zadnjem času začeli tiskati veliko informacij o bančnem poslovanju, prospekte, biltene in podobno, da bi ljudje dobili čim bolj popolno sliko o naši banki. Želimo pa tudi, da bi nas ljudje obiskali osebno in se pogovorili o vseh možnostih našega sodelovanja.«

Zasebniki v novi ustavi

V vsej Jugoslaviji je vzbudil živahno zanimanje 23. ustavni amandma (spreminjalni predlog), ki govori o zasebnem sektorju. Sestavljavci predloga so predlagali, naj bi se povečalo število zaposlenih pri zasebnikih. V različnih zvrsteh obrti naj

bi se to število sukalo od 3 do 10 delavcev. Trije delavci naj bi bili tam, kjer je zasebna proizvodnja avtomatizirana, kjer pa gre za ročno storitveno dejavnost, naj bi bilo zaposlenih več. V primeru, da bi se združila dva ali več zasebnikov v eno zasebno podjetje, bi imelo to lahko zaposlenih največ šestnajst delavcev. Predlog zakona tudi predvideva, da bi za vsako zasebno panogo določili, koliko delavcev lahko ima.

Sindikati se pripravljajo, da bodo v vsaki občini ustanovili posebne sindikalne organizacije delavcev, ki so zaposleni pri zasebnikih. Predlog, ki naj bi dal več prostora zasebnikom, je naletel posebno v Sloveniji in na Hrvaškem tudi na polno politično podporo. Po tem predlogu bo zasebno delo izenačeno z združenim delom, zasebne delovne organizacije z združenimi.

Po tem predlogu pa bi bile možne tudi zasebne pogodbene organizacije, kjer bi zasebnik vložil svoja sredstva v kako dejavnost. Naložba v tako podjetje bi vlagatelju zagotovila vodilno mesto, ustrezno osebni dohodek in del dobička. Število zaposlenih bi bilo v takem podjetju neomejeno.

Ustavni amandma številka 23, ki govori o zasebnem delu, bo vsekakor zanimiv še posebno za številne naše rojake, ki se z bogatimi delovnimi izkušnjami vračajo v domovino. Mnogi žele odpreti doma zasebno delavnico ali vložiti denar v kako dejavnost. V prihodnje bo takih možnosti torej več.

V Dolenjskih toplicah bo dovolj zabave!

V priljubljenem dolenskem zdravilišču Dolenjskih Toplicah se s pospešenimi koraki pripravljajo na tradicionalno srečanje dolenskih izseljencev, ki bo 18. julija. Krajevni dejavniki so sklenili, da kraj pripravijo tako, da se bodo številni obiskovalci čim bolj domače počutili. Same Dolenjske Toplice in partizanski kraji pod mogočnim Rogom bodo spet precej spremenile svojo zunanjo podobo. Domačini se bodo potrudili in skušali pokazati svojo pristno in prisrčno dolensko gostoljubnost.

Brez kulturnega in zabavnega programa tudi ne bo šlo. Znano je že, da bo na dopoldanski prireditvi v nedeljo nastopila sindikalna godba na pihala tovarne Novoles, ki si je z zadnjimi nastopi po Dolenjski in tudi drugje pridobila veliko priljubljenost. Fantje iz sestava godbe

Predstavljamo vam slovenske alpiniste, ki so v začetku maja odpotovali na dolgo pot v Pakistan. Povzpeli se bodo na goro Hindukuš. Njihova pot bo trajala več kot tri mesece. Foto: Edi Šelhaus

bodo igrali tudi v manjših zasedbah in tako pomagali priljubljenemu domačemu ansamblu Henčka Burkata iz Kamenc pri Novem mestu. Henčku bodo pomagali tudi njegovi fantje in humorist Marjan Roblek. Nastopil bo tudi Dolenjski oktet.

S. Dokl

Modernizacija južne železnice

Slovenski izvršni svet je sprejel osnutek zakona, s katerim sprejema jamstvo za dokončno modernizacijo železniških prog Zidani most—Šentilj ter Koper—Prešnica—Divača. Za vso našo republiko je modernizacija teh železniških prog velikega gospodarskega pomena, saj bodo povečale propustnost koprške luke, obenem pa preprečile, da bi mednarodni tranzitni promet obšel Slovenijo. Na odseku proge Zidani most—Šentilj bo treba elektrificirati in modernizirati okrog 200 kilometrov proge. Od Zidanega mostu do Celja je proga že obnovljena.

Drugo leto skupnega dela slovenskih železarn

Pred dobrim letom in pol so se po dolgoletnih pogovorih združile vse slovenske železarne v enotno podjetje »Slovenske železarne«. Enoten nastop slovenskih železarskih podjetij je veliko pripomogel k ustrezni ureditvi in oblikovanju cen na domačem trgu, s čimer se je znatno popravil gospodarski položaj slovenskih železarn.

Enotnost slovenskih železarn v veliki meri olajšuje tudi financiranje poslovanja. Združitev je ustvarila tudi pogoje za enoten nastop na trgu, od česar si vsaka železarna obeta znatne poslovne koristi. Slovenskim železarnam — združene so železarne Jesenice, Ravne na Koroškem in

Store pri Celju — se zaradi enotnosti odpirajo tudi širše ekonomske perspektive, zlasti še v pogojih boljšega poslovanja in ob večji proizvodnji surovega jekla.

Dohodki jugoslovanske trgovske mornarice

Jugoslovanska trgovska mornarica je dosegla v letu 1970 čisti devizni dohodek 99,2 milijona dolarjev, kar je za 9,3 odstotke več kot v letu 1969, medtem ko je celoten devizni dohodek lani znašal 193,7 milijona dolarjev, kar je celo 16,2 odstotka več kot prejšnje leto. Močno pa so se povečali tudi stroški poslovanja v tujini, zato je povečanje čistega deviznega dohodka nekoliko nižje.

Obletnica v Cirkovcah

Vas Cirkovce pri Ptuj, ki slovi po svoji izvirni folklori z Dravskega polja, bo avgusta letos praznovala 40-letnico svoje folklorne skupine. Ta skupina je po svojih nastopih zelo znana. Obletnico bodo imeli avgusta na občinski praznik. Na slavlje se že zdaj na veliko pripravljajo.

Nov most v Metliki

V Metliki so 9. maja izročili namenu nov most čez Kolpo. Most so gradili dve leti s sredstvi obeh republik: Slovenije in Hrvatske. Zato so mu dali ime: »most bratstva in enotnosti«. Ob otvoritvi je bila velika slovesnost v Metliki, zatem pa tudi v Jurovskem brodu na hrvatski strani. Tam so istočasno odprli za promet novo asfaltirano cesto — Jurovski brod—Ozalj—Karlovac.

Pridite, ne bo vam žal...

v Škofja Loko,

kjer bo v nedeljo, 4. julija, veliko srečanje Slovencev z vsega sveta, ki bodo takrat na obisku v domovini. To bo tradicionalni 16. izseljenski piknik, katerega pripravljata občinska skupščina Škofja Loka in Slovenska izseljenska matica. To bo pravo slovensko srečanje, polno razvedrila in zabave...

v Dolenjske Toplice,

kjer bo štirinajst dni kasneje, v nedeljo, 18. julija, srečanje dolenjskih izseljencev, katerega skupno pripravljajo vse dolenjske in zasavske občine...

na Triglav,

na naš najvišji vrh se bodo letos prvič skupno povzpeli Slovenci, ki živijo po svetu. Zamisel je dal slovenski ljubitelj gora, ki živi v Švici, in odbor slovenskega društva »Tri, glav« iz Stuttgarta v Nemčiji. Ta izlet bo vsekakor nepozabno doživetje. Trajal bo od 21. do 24. julija, prijave pa sprejema tudi Slovenska izseljenska matica.

v Lovrenc na Dravi,

kjer nameravajo letos krajevne organizacije še posebej lepo sprejeti svoje občane, ki so zaposleni v tujini. Srečanje z njimi bodo pripravili 8. avgusta in vabijo, da se ga udeleže tudi drugi rojaki, ki so doma v teh krajih...

v Kamnik, Kanal ob Soči,

kjer bosta srečanja kamniške oziroma novogoriške podružnice Slovenske izseljenske matice...

v vse slovenske kraje,

ki boste skozi potovali, ki so vam znani in pri srcu, ki bi si jih radi ogledali. Iskreno vam želimo, da bi se povsod v Sloveniji počutili — doma...

Na občnem zboru so rekli...

Drago Seliger, novi predsednik Matice: »Ko sem govoril o narodni zavesti med našimi izseljenci, sem imel pred očmi tudi vprašanje domovinske vzgoje v naši družbi. Mislil sem na proces, ki se začne že v osnovni šoli in se nadaljuje v celotnem sistemu rednega in izrednega izobraževanja, pa prek kulturnih, političnih in ostalih dejavnikov, ki vsak na svoj način prispeva k utrjevanju narodne zavesti in domovinske vzgoje.... Človek brez te vrednote se mi zdi podoben mornarju brez kompasa. Menim, da mora prav naš občni zbor opozoriti družbo na izreden pomen in potrebo, da se v izobraževalna in vzgojna prizadevanja močneje vključi vprašanje domovinske vzgoje. To

Priznanja Slovenski izseljenski matici

Dvanajsti občni zbor Slovenske izseljenske matice, ki je bil v Ljubljani 18. maja, je bil posvečen dvajsetletnici tega društva, ki mu je poglobljena naloga skrb za povezovanje med Slovenci po svetu in domovino. Matica se je v preteklih dvajsetih letih dobro uveljavila, navezala številne koristne stike s slovenskimi izseljenskimi organizacijami, društvi, klubi in posamezniki, manj pa je bilo njeno delo znano doma v Sloveniji. Zato je jubilejni občni zbor poudaril, da Slovenska izseljenska matica ni le društvo za nekaj preko sto člani in desetino uslužbencev, temveč da je to slovenska nacionalna organizacija, ki naj v Sloveniji predstavlja in zastopa skoraj četrtino slovenskega naroda, ki živi po svetu, na drugi strani pa povezuje vse ustanove, organizacije in društva v Sloveniji, ki želijo sodelovati ali naj bi sodelovala z našimi rojaki po svetu. Prizadevanja Slovenske izseljenske matice so dobila na občnem zboru vse priznanje in podporo. V času, ko prihaja v Jugoslaviji do velikih sistemskih sprememb, ki bodo v marsičem zgodovinskega pomena za razvoj slovenskega naroda, se bo okrepila tudi vloga Matice, njeno delo pa bo treba v marsičem prilagoditi novim razmeram.

Slovenska izseljenska matica bo tako po svoji sestavi kot po svojih programskih načelih v novem obdobju delovala tudi kot povezovalac in usklajevalac delovnih programov, ki so namenjeni Slovincem

po svetu, pri drugih slovenskih organizacijah in društvih. Trudila se bo, da bo navezala še nove stike in vezi s Slovenci po svetu in tudi v Sloveniji pritegnila k sodelovanju še nove organizacije. Možnosti za navezavo novih stikov in za še bolj tvorno sodelovanje je dovolj.

Občni zbor je ocenil dosedanje delo Slovenske izseljenske matice kot uspešno in dal priznanje vsem, ki so pri tem delu sodelovali. Še posebna zahvala je bila izražena tudi tisočem naših rojakov po vsem svetu, ki so ves svoj prosti čas žrtvovali za to, da so z različnimi oblikami dejavnosti ohranjali slovensko narodno zavest in kljub mnogim oviram vzdrževali stike z domovino. Izražena je bila tudi zahvala številnim izseljencem povratnikom, ki so Matici pomagali s svojimi izkušnjami ter jo seznanjali z življenjem naših rojakov po svetu.

Občni zbor Slovenske izseljenske matice je izvolil tudi nov glavni odbor, ki ga sestavlja 91 članov in nov izvršni odbor. Ker je dosedanji tajnik Matice Tone Brožič odšel na novo delovno mesto, je bil za novega tajnika izvoljen Franc Zugel, za novega predsednika pa je bil namesto Franceta Pirkoviča izvoljen Drago Seliger. Oba predstavljamo posebej.

se mi zdi še pomembnejše zaradi tega, ker migracijski procesi v odprti demokratični družbi ne morejo biti le trenuten, začasen pojav.«

Metka Vrhunc, tajnica slovenskega društva »Triglav«, Stuttgart: »Poslanstvo, ki naj bi ga opravljalo naše društvo v Stuttgartu, in ki smo ga v naših ustanovnih aktih formulirali z besedami: »Združevanje Slovencev v tujini in ohranjanje slovenstva med našimi ljudmi v tujini«, bomo lahko izpolnili le ob polni podpori vseh pristojnih ustanov iz domovine.«

Anton Ingolič, pisatelj: »V gradivu, ki smo ga prejeli, med drugim piše, da nihče izmed slovenskih pisateljev v izseljenstvu ni član Društva slovenskih književnikov. Ta trditev resnici ne odgovarja popolnoma. Eden izmed slovenskih pisateljev — Janko Lavrin, ki živi v Angliji, je dobil letos celo Prešernovo nagrado. Izseljenec na Češkem, pisatelj Oton Berkopec, redno sodeluje z nami. Enakopravni člani našega društva pa so tudi številni zamejski pisatelji. Da pa jih ni več, je odvisno od njih samih.«

Pavle Bojc, podpredsednik Matice: »Med slovenskimi izseljenci so tudi številni, ki zasedajo v tujih deželah zelo odgovorne položaje. So politiki, kulturniki, znanstveniki, ki pomagajo krojiti podobo jutrišnjega sveta. Mislím, da bi bilo koristno, da današnji občni zbor spodbudi slovensko javnost, da bolj misli o teh ljudeh.«

Novi in stari predsednik Matice — Drago Seliger in Franc Pirkovič

Na občnem zboru sta se srečala: pisatelj Anton Ingolič in Zdravko Reven, dopisnik »Družine«, nekdanji izseljenski duhovnik v Belgiji

Pozdravi občnemu zboru SIM

Ob našem občnem zboru smo prejeli brzojavko Slovenskega pevskega zbora »ZARJA« iz Clevelanda, ki nam obenem čestita k 20-letnici Matice.

Pismeno je čestitalo k našemu jubileju Društvo svete Barbare iz Eisdena v Belgiji in zaželelo veliko uspeha pri našem nadaljnjem delu.

V imenu Slovenskega društva v Vancouveru v Kanadi nam je njegov podpredsednik Daniel Daničič v pismu med drugim zapisal:

»Iskreno čestitamo Matici ob 20-letnici. Dobro delate. Hvala vam.«

Predsednik Slovenskega narodnega doma v mestu Chisholm, Minnesota, ZDA, Frank Tekautz je v daljšem pismu zaželel veliko uspeha našemu občnemu zboru in ob koncu zapisal: »Ne pozabite na nas, mi vas nismo!«

V imenu novoustanovljenega Slovenskega planinskega društva v Švici nam je poslal pozdravno pismo njegov predsednik Avgust Teropšič.

Iz Avstralije nam je pisal jugoslovanski generalni konzul v Sydneyu Stjepan Trampuž, ki nam predlaga, da vnesemo v program Matice tudi vprašanje obiska slovenskih izseljenskih naselbin v Avstraliji. V pismu med drugim pravi: »Številnost slovenskega življa tukaj, stalen priliv novih priseljencev, prepiri v slovenskih društvih, oddaljenost in drugo zahtevajo tesnejše stike,

ki bi jih lahko navezali le ob obisku med njimi. »Ob koncu pisma želi generalni konzul Trampuž občnemu zboru Matice veliko uspeha, prosi, da ga seznanimo s sklepi občnega zbora in izraža željo, da bi lahko kmalu pozdravil delegacijo Slovenske izseljenske matice v Avstraliji.

Ker se občnega zbora ni mogel udeležiti, se je pismeno opravičil nekdanji predsednik matice, zdaj ambasador SFRJ na Dunaju Mitja Vošnjak. Občnemu zboru je zaželel veliko uspeha.

Pozdravno brzojavko je občnemu zboru Slovenske izseljenske matice poslala tudi Izseljenska matica Črne gore. Izrazili so željo in pripravljenost za sodelovanje pri uresničevanju skupnih interesov.

Prisrčne pozdrave in želje za čim uspešnejše delo ter sodelovanje med izseljenskimi maticami v Jugoslaviji nam je poslala tudi Izseljenska matica Bosne in Hercegovine.

Rojak Jakob Cafuta je poslal našemu občnemu zboru v imenu Slovencev v Calgaryju, Kanada, nekaj predlogov, med njimi:

- naj bi Matica pomagala slovenskim izseljencem v krajih, kjer še nimajo svojega društva,
- naj bi vsaj enkrat na leto poslala Matica po en slovenski ansambel v kraje, kjer žive Slovenci,

— naj bi pomagala pri organizaciji slovenskih šol in tečajev,

— naj bi bili v odboru Matice tudi zastopani zastopniki Slovencev po svetu,

— naj bi matica pomagala pri urejanju zadev rojakom, ki se za stalno vračajo v domovino.

V imenu Slovenskega kluba »Triglav« v Sydneyu, Avstralija, je občnemu zboru poslal iskrene pozdrave in želje njegov predsednik Jože Čuješ.

Predsednik rudarskega pevskega zbora »Jadran« v Freyming-Merlebachu Jože Čadej je ob občnem zboru izrazil željo, da bi jim Matica še naprej pomagala in svetovala pri njihovem nadaljnjem delu. Obenem je čestitala k 20-letnici Matice.

Predsednik podružnice Jugoslovanskega kluba v Amriswilu v Švici Dare Košorok je občnemu zboru poslal posebno pozdravno pismo, v katerem je med drugim želel občnemu zboru veliko uspeha. Poudaril je tudi, da je pomoč Matice Slovincem po svetu potrebna.

Ob naši dvajsetletnici smo prejeli tudi iskrene čestitke Slovenskega pevskega društva »Zvon« iz Heerlerheide, Holandija, ki sta jih podpisala predsednik Franc Jančič in tajnik Franc Drenovec.

Drago Seliger

»Vrhničan sem (rojen 25. marca 1926) in že vse življenje, od otroka naprej, me spremlja Cankarjeva misel. Can-

kar mi je dal socialno in nacionalno orientacijo. Mnoge stvari je Cankar razumel točno tako, kot jih razumemo danes. Tudi danes še veljajo njegove misli, med drugim tudi to, da je lahko skupnost jugoslovanskih narodov samo politična tvorba.«

Tako je začel pripovedovati o sebi Drago Seliger, novi predsednik Slovenske izseljenske matice. Že na občnem zboru Matice je povedal nekaj misli, ki kažejo njegovo osebno prizadetost ob vprašanjih slovenskega izseljenstva in voljo do zanimivega dela s slovenskimi rojaki, ki živijo po svetu. Brez dvoma se bo njegovo delo poznalo tudi pri prihodnjem delu Slovenske izseljenske matice, ki naj bi bilo še bolj živo kot doslej; odločilen vpliv pa bo imelo njegovo delo tudi pri povezovanju Matice z drugimi slovenskimi organizacijami, saj so problemi izseljencev obenem problemi celotne slovenske družbe.

Drago Seliger se je kot mlad fant udeležil narodnoosvobodilne vojne, po vojni pa je aktivno sodeloval pri številnih mladinskih delovnih akcijah. Sodeloval je v organizaciji kulturno-prosvetnega življenja, obenem pa tudi študiral. Nekaj časa je bil v Beogradu, nato pa je končal študij zgodovine na višji pedagoški šoli v Ljubljani. Ob rednem delu in študiju je tudi dopisoval v številne liste. Znašel se je na razpotju — v prosveto ali v novinarstvo. Odločil se je za drugo in kmalu je bil

imenovan za glavnega urednika ljubljanskega radia, nato pa za generalnega direktorja RTV Ljubljana. Sam pravi, da je bilo to bogato obdobje, saj je prav v tem času prišel radio v skoraj sleherno slovensko hišo, takrat pa so začeli postavljati na noge tudi slovensko televizijo.

Kmalu je bil Drago Seliger izvoljen tudi za poslanca svoje domače občine v republiško skupščino, nato pa je bil tudi funkcionar sekretariata za kulturo in prosveto. Kmalu se je spet tesneje povezal z novinarstvom, saj je postal glavni urednik dnevnika Delo. Zdaj je poslanec zvezne skupščine in dela v njenem odboru za zunanjo politiko in za narodno obrambo.

S problemi slovenskih rojakov po svetu je Drago Seliger dobro seznanjen, saj se je vedno zanimal zanje že iz svojih nacionalnih nagibov. Veliko pa se je tudi z njimi srečeval na tujem med številnimi potovanji. Ko je bil na radiu, se je udeleževal vrste izseljenških srečanj, bil pa je tudi na turneji med slovenskimi rojaki po zahodni Evropi, ki jo je pripravil radio. Pred nekaj leti je bil tudi v Združenih državah Amerike kot gost State Departmenta in od tam prinesel veliko prijetnih spominov na srečanja z našimi ljudmi.

Franc Žugel, novi tajnik Matice

Glavni odbor Slovenske izseljenske matice je na svoji prvi seji, ki je bila neposredno po občnem zboru, soglasno izvolil za novega tajnika Franceta Žugla. Rojen je bil leta 1919 v Štepanji vasi pri Ljubljani, dolga leta pa je bil v diplomatski službi, zato se ga še dobro spominjajo tudi številni slovenski rojaki. Nekaj let je bil Franc Žugel jugoslovanski konzul v Chicagu v Združenih državah Amerike, nato pa v Strassbourgu v Franciji. Obe mesti sta še posebej pomembni glede na slovenske naselbine, ki so na območju teh konzulatov. Tako v Združenih državah Amerike kot v Franciji se je Franc Žugel srečeval s številnimi problemi slovenskih rojakov, se udeleževal njihovih srečanj, bil na njihovih domovih. Po vrnitvi iz diplomatske službe je bil Franc Žugel samostojni svetnik na izvrš-

nem svetu Slovenije. Na Matici pa se je lotil dela z veliko vnemo in s pravo človeško širino.

Pozdravi

Po sedmih letih se poslavljam kot tajnik Slovenske izseljenske matice, čeprav po lastni odločitvi, pa vendar ne lahko. S skupnimi prizadevanji vseh na Matici in Slovencev na tujem smo v teh letih naredili marsikaj, še več pa pustili za prihodnost.

V prepričanju, da se bodo zveze med narodom v domovini in rojaki po svetu tudi v prihodnje množile in postale še bolj trdne kot so, odhajam z delovnega mesta na Matici. Seveda bom tudi v prihodnje vedno pripravljen sodelovati in pomagati, kadarkoli bo to potrebno.

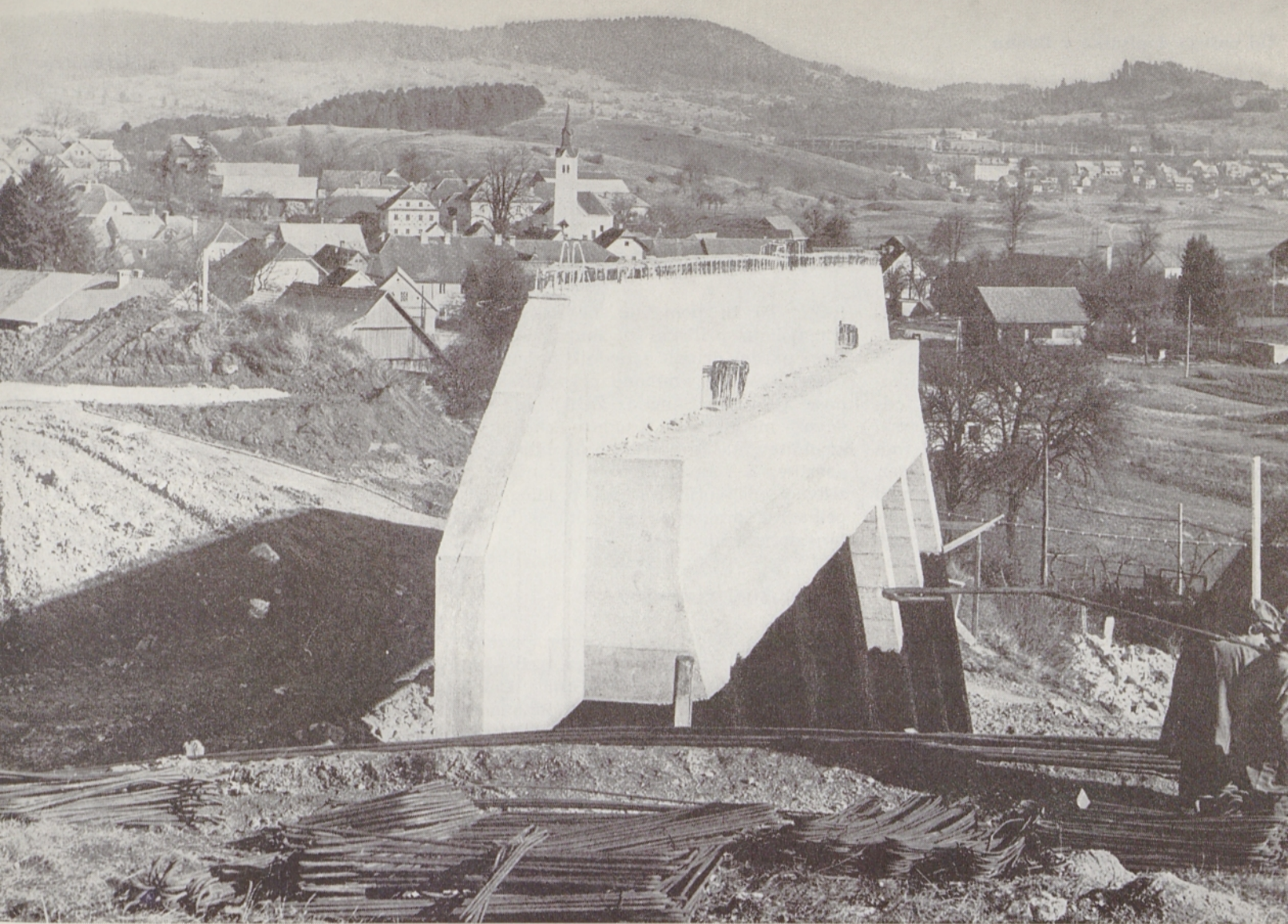
Zahvaljujem se za sodelovanje in lepo pozdravljam vse rojake po svetu in sodelavce doma.

Tone Brožič

Tone Brožič v pogovoru z ameriško rojakinjo na letališču

Pri Uncu raste iz tal nov viadukt

Dolarji za slovenske ceste

V aprilu je bila v Washingtonu na pogovorih s predstavniki mednarodne banke jugoslovanska delegacija, v kateri je Slovenijo zastopal Marjan Dolenc. Delegacija se je pogovarjala o odobritvi petega obroka posojila za gradnjo cest v Jugoslaviji. Pogovori so bili uspešni. Peto posojilo mednarodne banke znaša 35 milijonov dolarjev, pri čemer bo največji delež (32,1 milijonov) porabljen za gradnjo cest, ostalo pa za nakup opreme za svetovalce in za štipendiranje strokovnjakov. Glavni delež iz tega posojila bo dobila Slovenija, ker so druge ceste, ki jih bodo financirali s tem posojilom precej krajše oziroma nižjega razreda.

V Sloveniji bomo s tem posojilom zgradili dva cestna odseka ceste Šentilj—Nova Gorica: odsek Postojna—Razdrto (8,8 km)

in odsek Hoče—Levec (49,4 km). Prvi odsek bo takoj zgrajen kot štiripasovnica, medtem ko bo drugi odsek Hoče—Levec v prvi fazi usposobljen kot dvopasovna cesta, pri kateri bodo že upoštevali nekatere faze gradnje štiripasovne ceste. Banka je za končni rok popolne dograditve odseka Postojna—Razdrto predvidela 1. julij 1974, za Hoče—Levec pa 1. september 1975.

Pri mednarodni banki v Washingtonu so pokazali tudi razumevanje za nadaljnjo gradnjo ceste Šentilj—Nova Gorica in izrazili pripravljenost za kreditiranje odseka Levec—Ločica in Vrhnika—Dolgi most—Črnuče. S posojilom mednarodne banke bomo na naših cestah krili 38 odstotkov gradbenih stroškov in nadzora.

»Politična volja« ni vedno dovolj

Sodelovanje med ZR Nemčijo in Jugoslavijo je vse širše

Kdo bi si še pred tremi leti lahko predstavljal, da se bo sodelovanje med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo tako razvejalo in »zgostilo«? Obnovitev diplomatskih odnosov med državama je odpravila resnično oviro, kajti gospodarski in kulturni stiki v preteklosti in žal tudi obdobje vojne so ustvarili toliko zvez, da so bila »zaprta vrata« v odnosih med državama ena najbolj nenormalnih značilnosti več kot desetih let poveljnega obdobja. Mimo številnih drugih razlogov je tudi ta omemba vreden, kadar naša (in tudi svetovna) javnost s takim poudarkom pozdravlja politične spremembe v Bonnu, ki so normalizacijo omogočile. Letošnjo pomlad je bilo več dogodkov v razvijajočem se razmerju med ZRN in Jugoslavijo, ki si jih je treba pobliže ogledati in jih oceniti. To so bili predvsem obiski vidnih osebnosti, ki so prišle v Bonn, da bi poglobile obstoječe sodelovanje ali pa skušale pomagati pri reševanju še nerešenih vprašanj v odnosih med državama. Nekakšna predigra tem dogodkom sta bila jesenska zahodnonemška obiska v Beogradu: obisk bonskega zunanjega ministra Walterja Scheela in obisk delegacije socialdemokratske stranke Nemčije pod vodstvom Herberta Wehnerja.

V začetku maja je bil tu s skupino strokovnjakov za trgovinska vprašanja član zveznega izvršnega sveta Toma Granfil. Granfil se v zvezni vladi že toliko let ukvarja z gospodarskimi vprašanji, da njegov obisk že sam po sebi vzbudi pozornost. Tako je bilo tudi v Zahodni Nemčiji — in posebno v maju, v obdobju, ko je prišlo v Jugoslaviji do odločilnih sistemskih gospodarskih in političnih sprememb in ko je zahodnonemška marka »zaplavala« po svetovnem deviznem tržišču. Kaj hoče Granfil v Bonnu — tako so se spraševali, düsseldorfski »Handelsblatt« pa je kar povedal, da je prišel po posojilo v višini 200 milijonov dolarjev. V manjši neposrednosti bi bilo več resnice: dejstvo je, da nam rok za toliko prejšnjih posojil kmalu zapade, Granfil pa je predlagal, naj bi to odplačilo pre-

ložili. To bi pomenilo za nas občutno zmanjšanje pritiska in skupaj s podobnimi ukrepi drugih zahodnih držav, s katerimi imamo razgibane gospodarske odnose (Italija, Francija, ZDA), bi dobili dovolj mednarodne finančne podpore za izpolnitev naših notranjih stabilizacijskih načrtov. Z zahodnonemške strani so pozitivno odgovorili na naš predlog, stvar prihodnje prakse pa je, kako se bo »papir« spremenil v »življenje«.

Primanjkljaj v menjavi

Seveda pa je veljala pozornost predvsem konkretnim možnostim za izboljšanje strukture našega sodelovanja. Celotna vrednost jugoslovansko-zahodnonemške menjave znaša okrog 1300 milijonov dolarjev (to je več, kot znaša vrednost zahodnonemške menjave z vsemi vzhodnoevropskimi socialističnimi državami), toda v tej impozantni številki je velika vrzel: trgovinski primanjkljaj je znašal lani 370 milijonov dolarjev ali približno 1311 milijonov mark. Kako ga zapolniti? Zahodni Nemci sicer (ne da bi do kraja premislili) trdijo, da ta primanjkljaj »pokrivajo« naši delavci, ki so začasno zaposleni v Zahodni Nemčiji (lani so nakazali na jugoslovanskih bankah približno 1,1 milijarde mark), in turisti (njihov lanski prispevek: 300 milijonov mark). Toda več kot očitno je, da tak način »popravljanja« plačilne bilance ni ne normalen ne perspektiven, normalno in perspektivno bi bilo samo povečati naš izvoz v Zahodno Nemčijo ali pa — in to je spričo naših razmer najbolj realno — bistveno okrepiti takoimenovano »industrijsko kooperacijo«: ustvariti ustrezne možnosti za delitev dela pri določenih industrijskih panogah, odpreti vrata za zahodnonemški investicijski kapital in povečati prizadevanje za sodelovanje na »tretjih« tržiščih. Pogodba, ki sta jo pred kratkim sklenila avtomobilski tovarni FAP-Famos in Daimler-Benz in ki pomeni prvo resnejšo naložbo zahodnonemškega kapitala v Jugoslaviji, bi naj bila vzor in tudi model za prihodnost. Dejstvo, da sta se pomočnik našega dr-

žavnega sekretarja za zunanjo trgovino Boris Šnuderl in državni sekretar pri gospodarskem ministru Karlu Schillerju Johann Baptist Schöllhorn komaj nekaj dni pozneje in s približno šestdesetimi gospodarstveniki z obeh strani v Hamburgu več kot štiri dni intenzivno pogovarjala o konkretnih možnostih za sklenjanje podobnih pogodb z drugimi podjetji, je zgovoren dokaz, kako naglo se stvari razvijajo v pozitivno smer in kako zainteresirani so — tudi na zahodnonemški strani — za kar najboljše rezultate dogovorov za zeleno mizo.

Odškodnina

Manj uspešno so potekala pogajanja o odškodnini žrtvam nacističnega nasilja (našo delegacijo je vodil dr. Zvonko Perišić, zahodnonemško Féaux de la Croix, bila pa so sredi maja v Bonnu). Kot je dobro znano, je po potsdamskih sporazumih iz leta 1945 Zahodna Nemčija dolžna med drugim tudi Jugoslaviji povrniti vso škodo, ki jo je povzročila nacistična okupacija. Ker so se izplačilu reparacij izognili z londonskim sporazumom iz leta 1953, po katerem naj bi to vprašanje rešili »po sklenitvi mirovne pogodbe z vso Nemčijo« (torej najbrž nikoli), je poravnava gmotne škode, ki jo je povzročila nacistična okupacija, izločena; vsekakor pa je ostala odprta povrnitev škode tistim ljudem, ki so bili žrtve »tipično nacističnega« nasilja. Načelno vzeto ni bilo nobenih pravnih zadržkov za ureditev tega vprašanja, kajti Zahodna Nemčija je že pred mnogimi leti poravnala vso tozadevno škodo z zahodnimi državami, toda dokler nismo imeli diplomatskih odnosov, so se v Bonnu izgovarjali s političnimi zadržki. Tri leta po ponovni izmenjavi veleposlanikov pa je bil, že skrajni čas, da pripeljemo zadevo do primerne konca.

Z jugoslovanske strani zahtevamo dve milijardi mark odškodnine za približno 950.000 ljudi, ki so bili najbolj prizadeti. To je zelo skromna zahteva spričo grozodejstev, ki so se med vojno pri nas doga-

Kozolec je še vedno ponos slovenskega kmeta. Na sliki: gradnja kozolca na Katarini. Foto: Drago Kralj

jala, in je razen tega povsem v skladu z normami, po katerih je ZRN uredila to vprašanje z drugimi državami, na primer s Francijo. Na majskih pogajanjih se je pokazalo, da zahodnonemška stran nikakor ne deli našega mnenja o številu ljudi, ki jim pripada odškodnina, in da bi najraje reducirala to število na preživele žrtve rasnega preganjanja. Razumljivo je, da je naša delegacija z vso odločnostjo zastopala svoje stališče in da je tudi zavrnila (sicer ne uradno izrečen) predlog, naj bi »ves ta problem« rešili z dodelitvijo dolgoročnega gospodarskega kredita: odškodnina žrtvam nacističnega nasilja je posebno poglavje, ki ga je treba reševati posebej, ne pa ga prepuščati mešetarjenjem.

Očitno je, da obstaja tako imenovana »politična volja« za čimprejšnjo in kar najbolj ugodno rešitev tega vprašanja, in v Bonnu dobro vedo, da gre bolj za moralno-politično in šele v drugi vrsti za gmotno vprašanje.

Vrhunec medsebojnega uradnega obiskovanja je bil prihod delegacije Zveze komunistov Jugoslavije in Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, ki je z enotedenskim bivanjem v Zahodni Nemčiji vrnila jesenski obisk delegacije socialdemokratske stranke Nemčije v Jugoslaviji.

»Slovenski« teden v Leverkusnu

Za zaključni akord majske intenzitete zahodnonemško-jugoslovanskih stikov je

poskrbel »ljublanski« ali »slovenski« ali »jugoslovanski« teden — niso se mogli prav odločiti za naziv — v obrenskem industrijskem mestu Leverkusnu. Prišla je cela vrsta uglednih osebnosti in ansamblov iz Slovenije, bilo je več uspešnih razstav, koncertov ter veselih in resnih srečanj (in ne nazadnje je bila tudi tekma med košarkaškima prvakoma ZRN in Jugoslavije, namreč Olimpije in TuS Leverkusna!) in jugoslovanski delavci v »Bayerjevem mestu« so imeli svoje veliko slavlje. Opazovalec je lahko samo zabeležil, da se bodo edino s takimi — medsebojnimi — obiskovanji in spoznavanji sčasoma obrusili tradicionalni predsodki, na obeh straneh.

Ali bodo ob

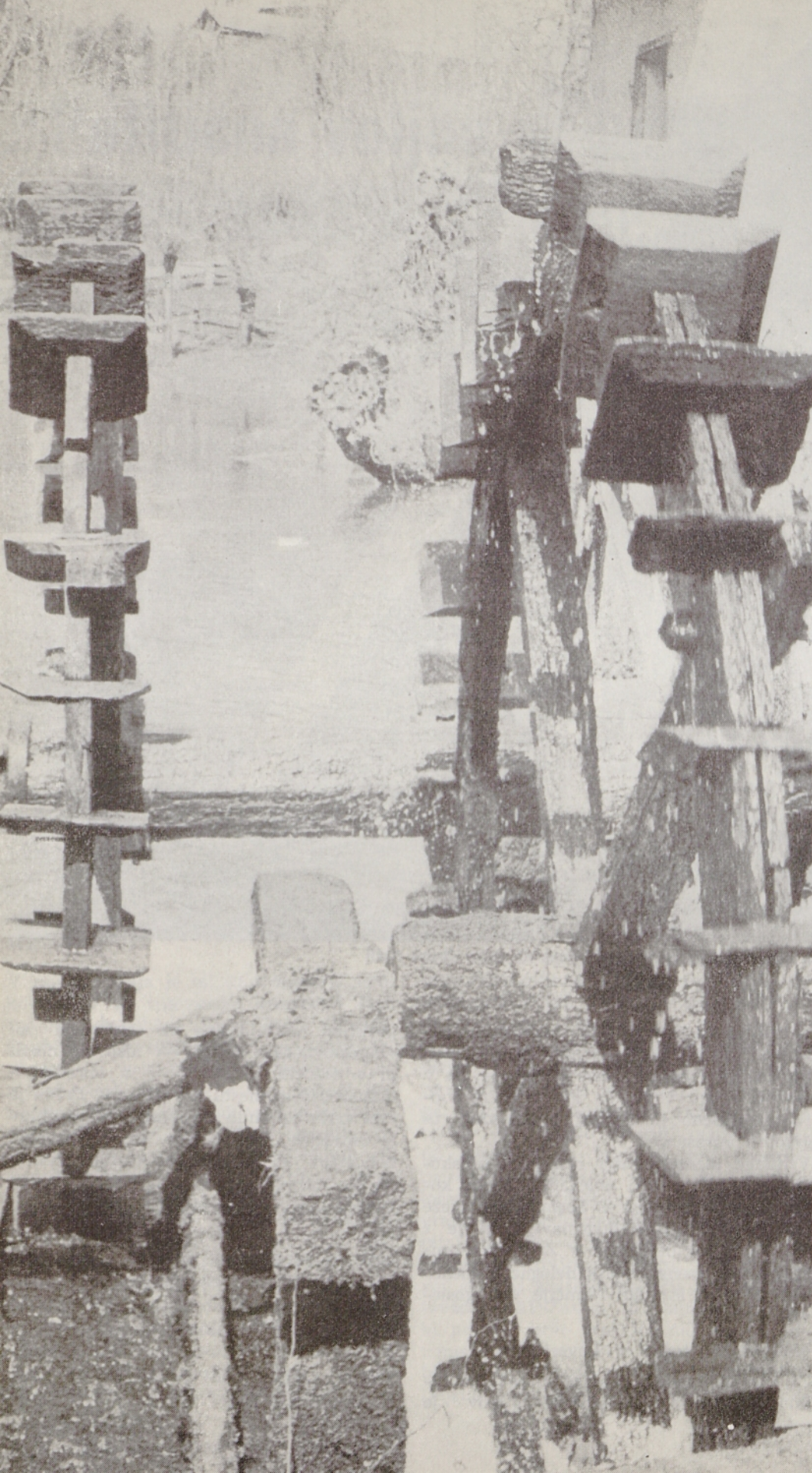
Dolini Krke dajejo romantičnost poleg obraščenih in skalnih bregov, smaragdno-zelene vode, jezov in bogatega ribjega življa tudi stari mlini. Kot dobri, zvesti spomeniki domače preteklosti ždijo na bregovih reke, ki bi bila brez njih zapuščena in osiromašena. Mlinska kolesa se še vrtijo, kamni drobijo zrnje, stope tepetajo v mirno in romantično noč. Vendar povsod ni tako, nekateri mlini ob Krki so se že ustavili. Čas pa se ni ustavil, ustavila so se le mlinska kolesa, ki počasi, vendar zanesljivo gredo k svojemu neslavnemu koncu. Mlini, ki v sebi skrivajo toliko zgodovinske preteklosti, ne zdržijo več. Moderni čas je neusmiljen, odpravlja romantičnost in koristnost teh zidanih objektov.

Mlini, mlinarji in mlinarice, so bili tudi med zadnjo vojno pomemben člen v verigi ljudskega odpora. Marsikatera dobra gospodinja je nasitila s kruhom ali žganci lačna usta mladih partizanov, ki jim ni bilo nikoli dovolj. Spomnimo se tudi mlinarjev, ki so za ceno svojih življenj prevažali prek rek partizanske enote in pomagali, kolikor so mogli.

Večina teh spomenikov ob Krki počari, vendar zagotovo umira. Marsikateri mlin se je že prelevil v vikend, drugi so razpadli, veliko pa jih je zapuščenih in čakajo na boljše čase, če bodo sploh prišli. Ko pridete v dolino Krke, ne zamudite priložnosti obiskati še kak delujoči mlin. Ne bo vam žal! Videli boste marsikaj. Poleg vsega boste lepo sprejeti, čeprav se bo po vaši obleki poznalo, da niste iz teh krajev. V mlinu vas bodo po lepi kranjski navadi sprejeli pristrčno, postregli vam bodo s sočnim kruhom, morda pa bo pri roki še kislo mleko ali kaj drugega. Največkrat se danes pri mlinih ustavljajo ribiči in drugi gostje, ki jim godi romantičnost in posebna pesem mlinov. Nema lokdaj srečate tudi slikarje, ki hočejo za vse čase ovekovečiti mline in naravo ob reki.

Kaj menijo o svojem mlinarstvu nekateri mlinarji ob Krki?

— JOŽE GOLOB iz Srebrnič je omenil, da se moderni čas najbolj čuti pri mli-

stala mlinska kolesa

nih. Ker nima naslednika, je precej črnogled. Vprašanje je, če bo še hotel kdo delati v mlinu. Mladih ljudi, ki bi se hoteli oprijeti te obrti, ni.

— ANTON ROZMAN iz Vavte vasi ima dober mlin, ki bi se lahko vrtel še najmanj 50—100 let. Velik del svojega življenja je preživel v mlinih in srce se mu stoži, ko pomisli, da so bili žulji njegovih rok zastonj.

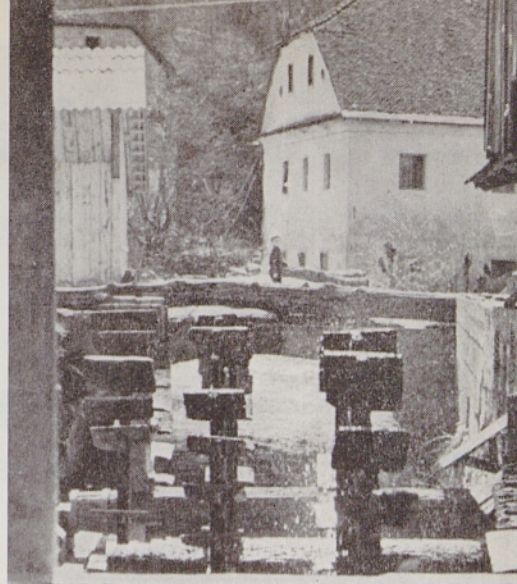
— ANTON BRADAC z Dvora pri Žužemberku, eden mlajših mlinarjev na Krki ni zdržal. Zapustil je mlin, ki pa ga je prevzel brat. Tone se je zaposlil v podjetju, kjer je življenje lažje.

— CIRIL ZAJC, mlinar iz Praproč pri Žužemberku v svojem prenovljenem mlinu vidi edini vir življenja. Ker je ugotovil, da s kamni ne bo mogel več delati, si je uredil valjni mlin. Cirila na mlin veže tudi ljubezen do sina, ki

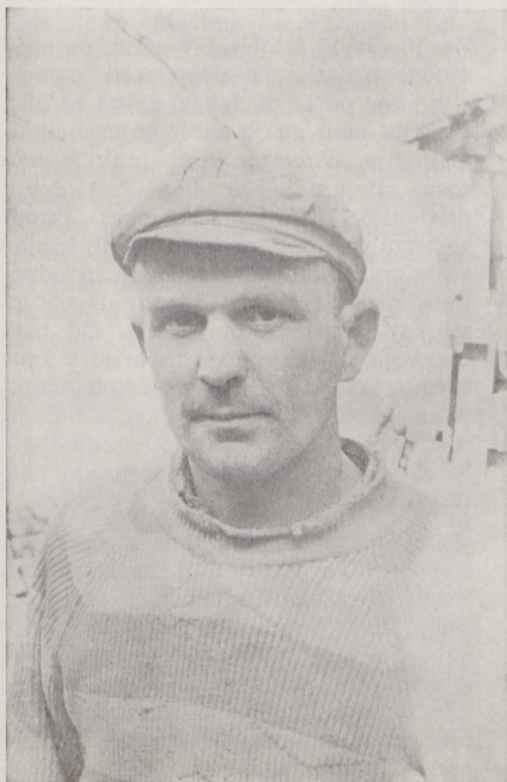
bi mu rad zapustil plodove svojega trdega dela — mlin, prigarán s težkim delom.

— JANEZ RIFELJ iz Lešnice pri Novem mestu, išče izhod v kmetijstvu, mlinarska obrt mu služi za dodatni dohodek. Če bi dobil denar, da bi mlin preuredil, bi se dalo še delati in živeti.

Ljudje, ki pomagajo vrteti mlinska kolesa, upajo, da se ta ne bodo nehala vrteti. Vedo, kakšno škodo bi povzročili, če bi jih povsem zapustili. Oni sami in njihovi predniki so pretrdo delali, da bi jih pustili prerasti z mahom. Ljubezen do poklica je velika, vendar brez osnovne pomoči ne bodo zlezli na zeleno vejo. Tudi turizem in gostinstvo se ne bi smelo sramovati teh objektov, ki prav gotovo opravljajo svoje koristno, družbeno poslanstvo. Mline bi pogrešali tudi številni kmetje okoli njih, ki po večini pridelujejo žito le za lastne potrebe.

Mlin na Dvoru pri Žužemberku

Jože Golob

Ciril Zajc

Anton Bradac z Dvora

na morje

Malokomu je znana slovenska pomorska tradicija

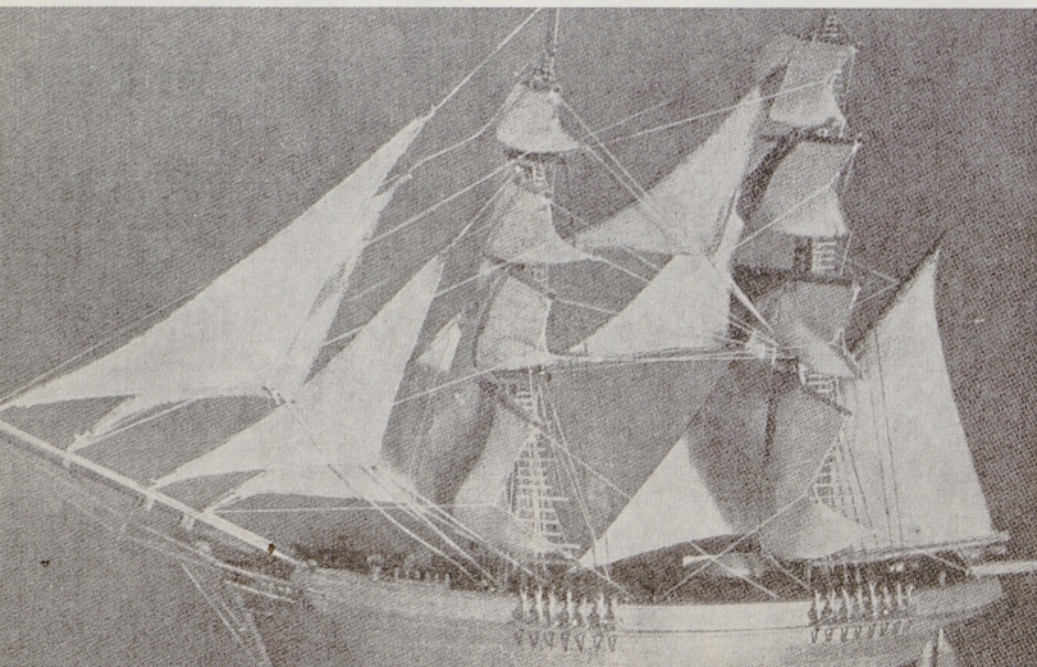
Naše morje — »Mare nostrum«, kot so ga imenovali Rimljani — je bilo nek-
daj naše kot kraj in občutek, zares na
se pa je šele kratek čas. Od nekdanj tu
živimo in vedno smo si prizadevali, da
bi bilo to res naše okno v svet. Imamo
32 km morske obale in eno luko. Luka
Koper leži na zelo pomembnem gospo-
darskem področju, pomeni stično točko
med celino in morjem. Tu se Jadran
najgloblje zajeda v celino, obenem pa
so tu najlažji prehodi z železniškimi
progami in cestami čez Postojnska
vrata.

Toda — se kdaj vprašamo kdaj, kako in zakaj se je Slovenec podal z ladjo v svet? Imamo Slovenci kakšne izkušnje kot pomorščaki? Imamo pomorsko tradicijo? Imeli smo ljudi, ki so že pred stoletji sledili klicu morja, ki so kot pomorski trgovci prevažali tovor, spoznavali svet in se kot izkušeni pomorščaki vračali domov. Njihova ime-

na so se nam ohranila na starih listinah, iz katerih spoznavamo našo pomorsko preteklost. Tako npr. izvemo, da sta leta 1354 prišla v Piran Nikola, sin pok. Rudolfa iz Devina in Jakob iz Gorice in najela ladjo. Ljubljanski trgovec, tako je zapisano v eni izmed listin, pa je moral leta 1422 svojo ladjo, zasidrano v piranskem pristanišču, zastaviti nekemu Židu Samuelu. Na Reki ima Ljubljančan Pavel Dolničar v letu 1443 zasidrano svojo ladjo. Sreča ni bila mila trgovcu Juriju Hecu, ki je svojo ladjo izgubil v brodolomu leta 1493. In še in še bi lahko razbirali iz starih listin. Eno je torej gotovo. Slovenci smo v 14. stoletju začeli najemati ladje, že v naslednjem stoletju pa se uveljavljamo kot lastniki.

Ker prihajamo s kontinenta, imamo v pomorstvu posebno mesto. Prek našega ozemlja so vodile in vodijo trgovske poti od morja v notranjost in obratno.

Ladja, brig »Polixeni«, last Edvarda Vrama. Nosilnost 217 ton

Bürgerrechts - Urkunde

[illegible][illegible]

Diploma častnega občana mesta Ljubljana,
ki je bila podeljena leta 1843 ladjarju Fran-
cu Jelovšku iz Vrem na Krasu

Morda smo prav zato že takrat, v 14. in 15. stoletju, ko je trgovina med primorskimi mesti in srednjeevropskim zaledjem zelo cvetela, zaslužili morja široko cesto.

Za 16. in 17. stoletje v virih ni najti mnogo podatkov o slovenskem pomorstvu, kar pa še ni dokaz, da ga ni bilo. Prikrila nam ga je spremenjena administracija. Valvazor npr. prav v tem času zatrjuje: »Ker ima Trst dobro pristanišče, prihajajo semkaj skoraj sleherni dan iz Benetk in drugih krajev vsakovrstne ladje, ki naložijo in odpeljejo razno trgovsko blago ali pa ga semkaj pripeljejo in razlože. Od tega blaga ga potem mnogo tovorijo v Ljubljano in potem naprej. Okoli mesta raste v veliki množini najboljše belo in rdče vino, ki ga izvažajo v oddaljene dežele. Pri tem mestu pridelujejo tudi silno veliko soli.«

Da se bliža poslovni duh naslednjega stoletja kaže podatek, da so te soline zasuli in zgradili ladjedelnico — škver. To je tudi čas, ko Benetke počasi izgubljajo svoj stoletni trgovski in pomorski monopol. Patent Karla VI. — razglas svobodne plovbe po Jadranu in njegova merkantilistična politika, ki jo nadaljuje Marija Terezija, pomeni ne-

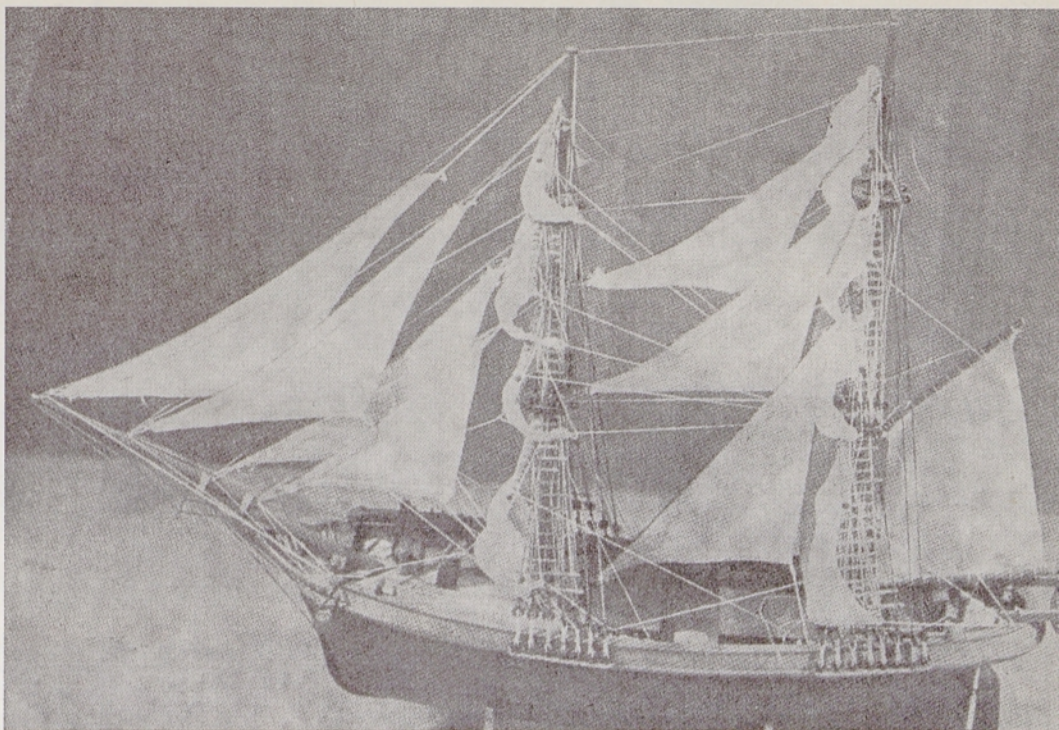
naden in buren razvoj Trsta. Zdaj je to svobodna luka. Trst postaja vse bolj mesto, kjer se živahno trguje in kupčuje, kjer se mešajo vplivi, blago in narodi.

In prav to je čas, ki je za slovensko pomorstvo pravo odkritje. Smo zaslu-tili kakšne možnosti se odpirajo? Spet nam na vprašanja odgovarjajo arhivski viri in podatki. Tako se je npr. prese-lil Ljubljčan Franc Rakovec na Reko in kupil leta 1719 ladjo tipa »nava«. Trgoval je med Kvarnerom, Senegali-jo, Sicilijo in Portugalsko. Radij naše-ga pomorstva se je torej razširil. Spet srečamo Ljubljčana — trgovec Fri-derik Östereicher gre v Trst in kupi ladjo tipa »keč«. Franc Tomaž Grošelj iz Kroke pa krsti svojo ladjo z imenom »L'Aurora«. Michelangelo Zoiz iz Lju-bljane se ne zadovolji več samo z eno ladjo; imel jih je več in bil v svojem času eden najmočnejših poslovnih ljudi v Trstu. Kranjsko železo je izvažal ce-lo na Švedsko.

Slovinci pa smo v pomorstvu šli še dlje: eden od potomcev Franca Rakov-ca — imenoval se je Jeffrey — posta-ne kontraadmiral angleške mornarice in se udeleži pomorskih bitk proti Na-poleonu. Življenje pomorskega častni-ka je opisal celo v knjigi.

Med ladjarje prištevamo tudi barona Ziga Zoisa. Medtem ko Slovenci trgu-jejo in plovejo, učenci ljubljanske obrt-ne šole pod Grubarjevim vodstvom iz-delujejo ladijske modele — natančne posnetke ladij.

In vendar se nas kot po vztrajnostnem zakonu drži geslo o popolni kontinen-talnosti našega naroda. To je geslo, ki je ustrezalo političnim nameram na-ših nasprotnikov v stari Avstriji, sami pa tudi nismo mnogo storili, da bi ga izkoreninili. Sicer ne trdimo, da smo

Brig »Aurora«, last Ivana Muha, nosilnost 334 ton, zgrajen v Malem Lošinju leta 1866

pomorski narod, toda življenje ob mor-ju nam je zagotovo dalo in ohranilo zelo staro, čeprav ne kdove kako bogato pomorsko tradicijo. Narod se navsezad-nje izoblikuje v zgodovini, ki jo doživi, in v krajih, kjer jo doživlja. Zagotovo je mogoče trditi, da v svoji pomorski preteklosti nismo kazali vojaških am-bicij, usmerili smo se v trgovino in morje nam je bolj kot drugo pomenilo možnost poslovanja, gospodarskega so-delovanja v svetu. In če se vprašamo, kaj so bili ti stari Slovenci, ki so šli na morje, je najpogostejši odgovor, da so bili iz trgovskih družin. Značilno je, da po svojem osnovnem poklicu niso bili pomorščaki, v ladje so vlagali svo-je prihranke, ker so bili prepričani, da gre za donosen posel. Slovenci pa so se šolali tudi na pomorskih šolah. Opravi-li so poročniške in kapitanske izpite in postali celo poveljniki ladij. Pomor-ska šola v Trstu je v 160 letih izšolala tudi 500 slovenskih dijakov. Tako je zdaj na morje odhajal izšolan kader. Na morje pa so izplule tudi nove slo-venske ladje. Leta 1841 je ljubljanski župan dovolil, da novo zgrajena ladja Franca Jelovška in Mateja Gaderja dobi ime mesta Ljubljane. Še hrasti za njeno gradnjo so padli v bližini mesta. 386 tonski »brak« LAIBACH je prva slovenska ladja, ki je zaplula v morje v drugi polovici preteklega stoletja.

Druge so ji sledile, drugih lastnikov, drugačnih tipov, lesene ladje, velike že-lezne jadrnice dolge plovbe in končno — parniki.

Sredi 19. stoletja, ko se tudi v ladjar-stvu začne pomembnejša uveljavitev Slovencev, srečamo prve premožne lad-jarje, ki so svoj kapital pogumno vlagali v delniške družbe. Sredi stoletja bi torej slovensko pomorstvo v števil-kah izgledalo nekako takole: 75 ladij v lasti ali solastništvu slovenskih lad-jarjev. 52 jih je vozilo na dolgih pro-gah, 15 jih je bilo velike obalne plovbe, 8 pa male obalne plovbe. Kot tipi ladij so bili najbolj priljubljeni barki, saj jih je bilo največ, sledile so bri-gantine in brigi, potem šku-terji in nave. Gradnjo svojih la-dij so naši ladjarji zaupali najraje domačim ladjedelnicam na Reki, v Malem Lošinju in v Trstu, saj so tu gradili ladje tudi za tujce: Nemce in Madžare. Morda so jim zato zaupali tudi sicer nezaupljivi Slovenci.

Smelosti in trgovskega duha pa ni manjkalo tudi ženskam. Tudi one so zaslutile donosen posel. Svoje prihran-ke, včasih celo doto, so vlagale v na-kupe ladij. Tako štejejo Angeliko Ma-lalan, po rodu Kraševko, med najbolj znane ladjarje slovenskega rodu. Iz Komna je prišla v Trst Emilija Sancin; brig Aurora pa je s svojo doto kupila

»Korveta Saidá« v pristanišču Punta Delgada

Piransko malo pristanišče sredi 19. stoletja

Ivana Muha. 19. stoletje je torej razpelo slovenska jadra, obenem pa se je že bližal konec. Ladje namreč niso vzdržale zahtev časa, njihova konkurenčna sposobnost in vrednost je v hipu padla, ko so se pojavili parniki. Kakor toliko drugih tehničnih pridobitev so tudi parniki ob svojem nastopu povzročili socialni propad kapitanov, oficirjev in mornarjev, ki so delali na lesenih ladjah in se niso pravočasno rešili na parnike. Tudi ladjarji so propadli, razen tistih, ki so svoj denar še dovolj zgodaj naložili v ladjarske družbe.

Iz gradiva pa izvemo, da se v drugi pol. 19. stoletja Slovenci usmerjajo tudi v vojno mornarico. Diplomanti puljske mornariške akademije so vsako leto odhajali na daljša potovanja. Spoznavali so svet, v prakso prenašali svo-

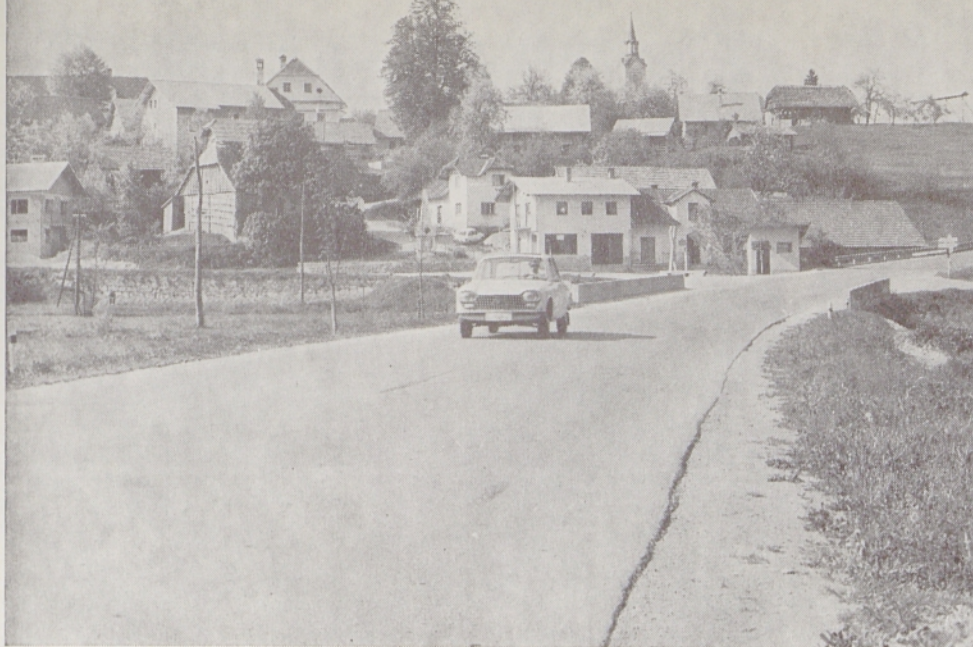
je znanje. Lotevali so se geografskih, geoloških, etnoloških in drugih raziskav. Tako je leta 1890 izplula na pot okoli sveta ladja Saida in z njo naš rojak iz Loža Anton Dolenc. Mlad kadet se je oborožil s fotografsko kamero in beležnico. Slikal je vse, kar ga je zanimalo, beležil je vtise, nabral tako cel arhiv zanimivih posnetkov, prinesel s seboj vse polno zapisanih doživetij. In kaj vse ga je zanimalo razen luk in ladij — ljudje in življenje velikih mest in neobljudenih otokov, spomeniki raznih kultur in narodov. Po dvanajstih letih je bil že kot izkušen pomorec na jahti Taormini, ki je rezala valove čez Atlantik. Na njej je bila odprava, namenjena raziskati reko Orinocco. Toda Anton Dolenc je služil v vojni mornarici in I. svetovna vojna je tudi morje spremenila v bojišče. Do-

lenc je do leta 1917 poveljeval ladji Habsburg, zadnje leto pa ladji St. Georg. Omenili smo le enega od Slovencev, ki se je uveljavil v vojni mornarici, bilo pa jih je seveda več.

Novi čas prinaša pristnejšo, bolj organsko zvezo kopnega in morja, obeta uspešnejšo rast našega, na morje vezanega življenja. Obeta nam pomorščake, ki z znanjem prihajajo iz piranske pomorske šole, in na ladjah Splošne plovbe nadaljujejo našo pomorsko tradicijo, ki je večja, kot včasih mislimo. Zaradi te tradicije in za njo pa imamo Slovenci tudi Pomorski muzej »Sergeja Mašere« v Piranu. Tudi zbirke tega muzeja nenehno rastejo in se širijo.

B. K in N. B.

Dolenjski motivi

Zgoraj: Rašica pri Velikih Laščah. Zgoraj desno: Dom na Travni gori. Desno: Grad Turjak obnavljajo in name-
ravajo v njem urediti muzej, restavracijo in še kaj. Spodaj: Znamenita turjaška lipa. Spodaj desno: Sodražica —
središče rešetarjev

Slovenski par: Ptujčana Trudi Gaiser in Franci Burjan (zgoraj). Trinajst nevest na dekljiščini v Dolskem (spodaj)

Ribničani

Kmečka

Dober glas seže v deveto vas! Tako pravi star slovenski pregovor. Glas o naši kmečki ohceti po starih običajih pa sega še veliko dlje — tja v tuje dežele in celo kontinente. V vsaki deželi imajo ljudje svoje navade, svoje običaje, ki se prelivajo iz roda v rod. Danes so ti običaji le še svetel odsev preteklosti, ki živi v starih podobah, zapiskih, orumenelih fotografijah v albumih, v židanih rutah naših babic.

Letošnja kmečka ohceta po starih slovenskih običajih je bila že sedma po vrsti. Predlani je bil slovenski par z Dolenjske, lani z Gorenjske, letos pa sta bila to Štajerca — Ptujčana; zala devetnajstletna Truda in petindvajsetletni Franci. Obenem z njima se je poročilo zadnje majske soboto na ljubljanskem rotovžu še dvanajst parov iz devetih dežel. Vsak par je bil oblečen v narodno nošo svoje dežele. Vse so spremljali tudi svatje. Objavljamo nekaj slik s te edinstvene ohceti, katere slavlja so trajala nekaj dni in se odvijala na več krajih.

Folklorne skupine so pripravile program kar na ljubljanskih ulicah (zgoraj). Iz bogato okrašenih kočij stopajo ženini in neveste v magistrat

ohcet 71

Nad sto petdeset tisoč gledalcev, ki so prihiteli od vsepovsod, je zatrpalo ljubljanske ulice. Blizu dvesto novinarjev in fotoreporterjev iz raznih evropskih dežel se je zbralo. Med njimi so bili snemalci ljubljanske, švicarske, belgijske in angleške televizije. Poseben film o naši kmečki ohceti je posnela tudi filmska skupina podjetja Drummer Films iz Londona, ki je v Angliji ena najbolj znanih filmskih družb za proizvodnjo kratkih in dokumentarnih filmov.

Popoldne je bilo v obeh dvoranah Tivoli veselo svatovanje. Nad dvajset jedi se je zvrstilo na svatovskih mizah. Za dobro voljo so skrbeli Veseli planšarji in folklorne skupine iz Ljubljane, Cirkovec in Metlike.

Pozno v noč je trajalo veselo svatovanje. Naslednji dan so mladi pari odpotovali na krajši oddih na morje. Svatje so se razšli. Doma so svoje pisane lajbiče, rute in židane kikle spet shranili v skrinje. Knjiga babičnih zgodb o stari slovenski kmečki ohceti se je zaprla. Za eno leto...

Znamke v maju

V maju je izšlo kar precej znamk. Dobili smo tri serije priložnostnih znamk z desetimi znamkami: za EVROPA-CEPT III, za II. kongres samoupravljalcev Jugoslavije in Floro IX.

Prve znamke v tem mesecu so izšle 4. maja in to dve znamki za EVROPA-CEPT. To je tretja serija takšnih znamk, ki jih izdaja naša poštna uprava kot članica CEPT, to je Evropske zveze za pošto in telekomunikacije. Znamki predstavlja ta tisto, kar bi moralo biti značilno za države na isti celini. To sta solidarnost in vzajemno razumevanje. Veriga naj bi bila znak tega. V verigi pa je napis te evropske ptt organizacije, veriga sama pa je tudi prekrižana z Evropo.

Zamisel za ti znamki je delo islandskega umetnika M. H. Haflidasona, arhitekta iz Reykyavika. Za naši znamki jo je pripravil beograjski likovnik Andreja Milenković. Znamki je tiskala švicarska tiskarna »Courvoisier« v večbarvni heliogravuri v polah po devet znamk. Na zgornjem belem robu na polah je nad prvo znamko napis EVROPA-CEPT, nad drugo letnica 1971 in nad zadnjo JUGOSLAVIJA. Srednja znamka spodaj pa ima privesek z istim besedilom v treh vrsticah. Pole z znamko po 4 din so na desnem robu ob srednji znamki oštevilčene.

Obe znamki skupaj veljata 5,50 din. Celih serij je bilo tiskanih 800.000. Znamke so velike 36 × 26 mm, brez belega roba pa 33 × 23 mm. Zobčanje grebenasto 11³/₄. Za II. kongres samoupravljalcev Jugoslavije ob 20-letnici delavskega samoupravljanja, ki je bil od 5. do 8. maja t.l. v Sarajevu, sta izšli dve posebni priložnostni poštni znamki. Prva velja 50 par, druga pa 1,25 din. Naklada celih serij je 250.000.

Na znamkah sta znaka tega drugega kongresa samoupravljalcev. Na prvi je znak delo beograjskega akademskega slikarja Aleksandra Pajvančiča, na drugi pa beograjskega arhitekta Milana Miodragovića. Za znamki ju je obdelal Andreja Milenković. Znamki je tiskala v tribarvnem globokem tisku in v polah po devet znamk dunajska državna tiskarna.

Na robovih nad prvo in zadnjo znamko zgoraj in pod prvo in zadnjo znamko spo-

daj je posvetilo »II. kongres samoupravljalcev« v naših narodnih jezikih; nad srednjo znamko zgoraj je Jugoslavija, pod srednjo spodaj pa »Sarajevo 1971«. Na robovih pol z znamkami po 1,25 din je posvetilo »20 let samoupravljanja« v vseh štirih jezikih enako kot na polah po 50 par, pod srednjo znamko spodaj pa je napis »Jugoslavija 1950—1970«. Desno od srednje znamke na desnem robu so pole z znamkami po 1,25 oštevilčene.

Te znamke so velike 31 × 43 mm, brez belega roba 27 × 39 mm, zobčane pa 13¹/₂ in 14.

Na Titov rojstni dan in dan mladosti, 25 maja, so izšle znamke z zdravilnimi zelišči Flora IX. Na šestih znamkah v vrednosti 16,50 din so tale zelišča:

VAŠ KOTI
ČEK VAŠ
KOTIČEK

Iščem znanca v Kanadi

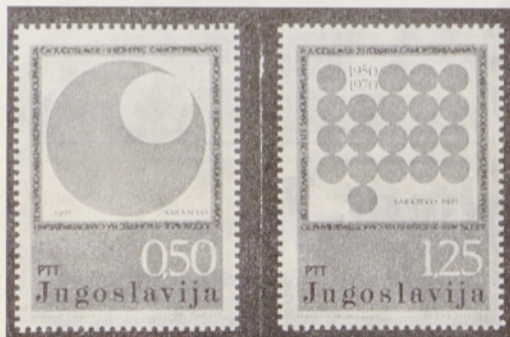
Iščem prijatelja, ki živi nekje v Kanadi. Pred par leti me je ob izseljenem srečanju iskal v Škofji Loki, vendar ne po pravim imenom. Mene pa takrat ni bilo doma. Povedali so mi sosedi, ki jim je izjavil, da je že 25 let v Kanadi. Domnevam, da je bil to Nande Lešnik, ki je bil leta 1939 v Šofji Loki šofer ali Franc Rovar, ki je v Škofji Loki služil vojsko. Eden od teh je sigurno pravi. Prosim bralce v Kanadi, ki morda poznajo enega ali drugega, da jima pokažejo ta moj oglas.

Lenčka Krajnik
Poljanska 29, 64220 Škofja Loka

Hiša na Gorenjskem

V lepem turističnem kraju v Cerkljah na Gorenjskem prodam dvostanovanjsko hišo, zgrajeno do tretje faze, in vrt. Cena 140.000 novih dinarjev.

Janez Erzar
Zg. Brnik 4, 64207 Cerklje na Gor.

na znamki za 50 par gozdni slezenovec (Malva silvestris), na znamki za 1,50 din čistilna khrlika (Rhamnus cathartica), na znamki za 2 din beli lokvanj (Nymphaea alba), na znamki za 2,50 din poljski mak (Papaver rhoeas), na znamki za 4 din navadni potrošnik (Cichorium intybus), na znamki za 6 din pa navadno volčje jabolko (Physalis alkekengi). Znamke so tiskane v švicarski tiskarni Courvoisier v večbarvni heliogravuri in v polah po 100 znamk. Velike so 26 × 36 mm, brez belega roba pa 23 × 33 mm in z zobci 11³/₄. Znamke so čudovite, samo celih serij je malo, vsega 150.000.

Polhov Gradec. Photo: Ančka Tomšič

A Quarter of Slovene Nation Lives Abroad

The Slovene nation is not the only one whose people can be found all over the world, but it certainly belongs to one of the few nations which have not made much use of this special kind of capital. We have had too much prejudice against the people who once left our country for partly political, partly personal reasons and for some time lived abroad as political emigrants. In the past few years most of them obtained the foreign citizenship and with that also the official status of emigrants. At the jubilee meeting of »Slovenska Izseljenska Matica« the position of our people abroad was thoroughly discussed and we think we should mention some of the conclusions Slovenska Izseljenska Matica has come to on the basis of its twenty year work and experience.

More than 1/4 of Slovene nation lives behind the borders of SR Slovenia, mostly as emigrants. This is a statement which, undoubtedly, is worth thinking about. Even the nations which are well-known for emigration, like the Irish, German, English, Italian, Swiss, e.t.c., do not have so many of their people living abroad. As we all know, in the past Slovenes used to emigrate from time to time in great number. A whole »stream« of poor people flew from Austro-Hungarian monarchy to find work in America and in big industrial centers of France, Belgium and Germany. There are lots of towns and districts which names sound familiar to us. First of all, Cleveland, for which we should really have a Slovene equivalent because Cleveland is probably still

the biggest Slovene town. Then there are names like: Pittsburgh, Oberhausen, Essen, Westfalia, Pas des Calais, Sallaumines, Merlebach, Charleroi, Eidsen and many others.

The Best Organized Nation

Those who are interesting in history and present activities of our emigrants, believe that Slovenes are one of the best organized nations in the world. Let us illustrate this statement with an example: more than 1/2 of all Slovenes abroad is organized in 1,100 associations with some 200 thousand members. According to the particulars of »Slovenska Izseljenska Matica« at least half of those associations already have or are trying to form permanent connexions with Slovenia.

The largest settlement of Slovene emigrants is in the United States where 180 thousand of 350 thousand emigrants belong to different associations, the biggest one being the well-known and progressive »Slovenska Narodna Podporna Jednota« with 65 thousand members. »Slovenska Narodna Podporna Jednota« is a very powerful organization, able to provide the necessary funds by itself, it organizes many activities and publishes its own newspapers.

Let us look at some other particulars. According to »Slovenska Izseljenska Matica«, Slovenes abroad have more than fifty choirs and the same number of folk-music groups, forty drama and folk-dancing groups, they publish two daily, thirteen weekly, and twenty-one monthly newspapers. There are seventeen lodge-centres and a large number of recreational centres. Our people overseas have twelve Slovene radio-stations and the Slovene emigrant publishing-houses have published 1,400 books since World War II.

Nobody Can Be a Prophet at Home

For the last few years we quite often hear or read about the affirmation of Slovenes abroad. While most of us know that two members of the Congress in the United States are of Slovene descent, we usually forget that among the architects working on the most complicated projects, among the prominent scientists, even the Nobel prize winners, university professors, international functionaries there are many Slovenes. One of our country men in the United States (and not a Slovene publishing-house!!) has decided to collect the particulars about the well-known Slo-

venes all over the world and publish a book about them. But when he wrote to the »Delo« to notify people in the old country about his plans, he found deaf ears.

Among their emigrants the Swiss, French or English would find a number of important business-men as well as members of Academies and other prominent institutions, consuls etc.

Unfortunately, most Slovenes still see in their countrymen from abroad nothing but tourists or relatives who bring or send a few dollars to their relations in Slovenia. Yet there are thousands prominent Slovene scientists working in highly-developed countries. As our representative they could have worked at different agencies which would have been much cheaper and efficient than the agencies with personnel from Slovenia.

The more flexible our legislature will be, mostly with regards to investment to foreign capital, the wider prospects will be opened to our countrymen who have obtained some capital abroad.

A Look At the Whole Nation

We discuss the problems of our people temporarily working abroad quite often and with all those problems we remember our emigrants only when they themselves rouse our attention.

In our newspapers the readers cannot learn about, say, two Slovene dailies being published in the United States if this is unknown even to most of our journalists and there is no co-operation on this field and nor on the others. For instance, only seven books of the above mentioned 1,400 have been published in Slovenia and even those have been mainly published by the authors themselves. Also, none of the activities of our countrymen abroad have been thoroughly discussed in our country.

The Slovene associations of doctors, engineers, architects, writers and other intellectuals should be asked the following questions: »Do you know successful in their work your countrymen abroad are? Why don't you co-operate with them? Do you think that only those foreign scientists who have foreign names are prominent?!«

Their answer would probably be something like: »Slovenska Izseljenska Matica« should be concerned with these problems.« Also, within political and social organizations there are many committees dealing with problems of our emigrants and Slovenes only temporarily working abroad. At the Slovene Academy of Arts

and Science we even have a centre for the history of Slovene emigrants, but the work of all those organizations hasn't been effective and we must face the real situation at present. We don't intend to discover the immense wealth our countrymen abroad, prominent and less prominent, rich and poor, could represent. This is not necessary, for they are of our blood and in difficulties a countrymen and his native country always recognize each other.

Three New Factories at Kozjansko

In the county Šmarje pri Jelšah which is considered to be one of the most under-developed counties in Slovenia, the construction of three new factories will be soon started. In the new factories some 700 workers will be employed. The factory of metallic equipment, »Primat« in Maribor will open a new plant where the parts for mobile warehouses and light constructions will be manufactured. In its first phase the plant will employ 370 workers. At Kozje the Institute of Electronics and Vacuum Tehnics in Ljubljana will built a plant for production of hermetic contacts where 40 workers, mostly women, will be employed. Latter the plant is to be enlarged and by 1976 more than 400 workers will find work there. In the third factory which is to be built at Šmarje, the household equipment will be manufactured. The investor of that large project is not known yet. The construction of the new factories is expected to solve the problem of unemployment in the area of Kozjansko.

Second Year of Integrated Slovene Iron-works

After several long discussions all Slovene iron-works were integrated into one firm, »The Slovene Iron-works« (»Slovenske železarne«) about 1 1/2 years ago. The new integration represents a great contribution to the appropriate regulation and formation of prices at the Slovene market, which has considerably improved the economic situation of iron-works in our republic. The uniformity of Slovene iron-works has also facilitated the financing of management. Being integrated, the iron-works will be able to appear at the market as one firm, which is expected to be of considerable commercial benefit to each individual iron-works.

The integration has opened some wide economic prospects to all of the integrated iron-works (in Jesenice, Ravne at Koroško and Štore at Celje) which could be realized mainly with better management and larger production of steel.

Modernization of Southern Railroad

The Republic Executive Council of Slovenia has passed an Act which guarantees the modernization of the rail-roads Zidani most—Šentilj and Koper—Prešnica—Divača. The modernization of those two rail-roads is of great economic importance to our republic. The modernized rail-roads with help to increase the traffic at the harbor of Koper as well as the international transit through Slovenia. At the section Zidani most—Šentilj 200 kilometers of rail-road will have to be modernized and electrified while the section from Zidani most to Celje has already been modernized.

Tractors from Črnomelj

Having joined the foreign-trade firm »Cosmos« in Ljubljana, the factory »Belt« in Črnomelj has been given many possibilities for new production. »Cosmos« has been interested mostly in production of farm machinery. The first tractors were manufactured in Črnomelj already in June. The tractors are being manufactured in the cooperation with the Italian firm »Same« in Treviglio. They are of Delfino 32 make, with 30 HP and with two or four driving-wheels. In three years 50 % of parts for those tractors are to be manufactured in Črnomelj.

Slovene from Germany — European Champion In Boxing

At present the only professional boxer in West Germany who holds the title of European Champion is a Slovene, Koni Valenšek. He has won the first place in bantam category.

Koni Valenšek, 28, was born in Slovenia but is now a citizen of West Germany. He is an inn-keeper by profession and has his inn »Bei Koni« in Schöningen near Helmstedt. His father is a miner and he used to work in different European mines until he finally settled in Germany. He has ten children, five sons and five daughters. Koni likes to tell everybody that he considers himself a Slovene and that at home they always speak Slovene.

Slovene Export and Import

Only a short while ago we got the particulars about the foreign-trade exchange of Slovenia in 1970. According to those particulars, the export from our republic increased for 7.8 % while the production was increased for 4 %. We could say the past year's foreign-trade was quite successful. However, the import still considerably exceeds the export in value so that the deficit reached the amount of 3,131 million dinars which is for 1,219 million dinars (63.7 %) more than in 1969.

The products of electro-industry, metallurgy, textile, chemical and leather industries represent the main part of our export. The share of other branches of industry is much smaller.

The import increased for 1,486 million dinars (27.8 %) compared to the import in 1969. In 1970 Slovenia imported mostly the industrial products but also the import of agricultural and wood products increased considerably.

Dollars for Slovene Roads

In April the Yugoslav delegation, in which the representative of Slovenia was Marjan Dolanc, had several talks with the representatives of the International Bank in Washington, D.C. They were discussing the fifth loan for the construction of roads in Yugoslavia. The talks were successful; an agreement about the fifth loan of the International Bank in the amount of 35 million dollars was reached. The main part of the loan (32.1 million dollars) will be spent on the construction of roads, the rest will be used for equipment, technical advisers and scholarships for specialists. Slovenia will get the biggest share in that loan because the roads to be constructed in other republic will be much shorter and of lower category.

In Slovenia two sections of the road Šentilj—Nova Gorica will be built by means of that loan: the section Postojna—Razdrto (8.8 km) and the section Hoče—Leveč (49.4 km). The first section will be built as a four-lane road already in the first phase of construction. The second one will be first built as a two-lane road. However, some phases of the construction of a four-lane road will be considered from the very beginning. The dead-lines given by the International Bank are July 1, 1974 for the construction of the section Postojna—Razdrto, and September 1, 1975 for the section Hoče—Leveč.

The representatives of the International Bank in Washington, D.C. have shown great understanding also for further construction of the road Šentilj—Nova Gorica and they have promised to give a loan for the construction of the section Leveč—Ločica and Vrhnika—Dolgi most—Črnuče.

With the loan of the International Bank 38 % of building and supervising expenses for our roads will be covered.

Income of Yugoslav Mercantile Marine

In 1970 the income of Yugoslav mercantile marine reached the amount of 99.2 million dollars, which is for 9.3 % more than in 1969. The entire income of foreign currencies amounted to 193.7 million dollars, which is even for 16.2 % more than in the year before last. However, the expenses of management abroad also increased considerably and thus the increase in the income of foreign currencies was actually somewhat smaller.

Jenko's »Naprej zastava slave« — Slovene National Anthem?

For quite some time the Yugoslavs have been trying to find an appropriate tune and words for a new national anthem which could replace the old one »Hej Slovani« (»Hey, Slavs«). At the contest organized for this purpose the composition of a professor from Bitolj, Taki Hrisik, has won the first place. Thus we have the tune now. As far as the words are concerned, it has been suggested that each republic should have its own. The tune will be broadcasted by all our radio-stations, so that as many Yugoslavs as possible will be able to hear it and express their opinion of it. At present all these things are still being discussed.

In Slovenia Jenko's »Naprej zastava slave« (»Go on, the Flag of Glory«) has been the most popular anthem for years. Therefore it has been suggested that in the new Slovene constitution »Naprej zastava slave« should be also officially accepted as the national anthem of our republic. Thus the Socialist Republic of Slovenia will have, apart from its own national emblem and flag, also its own national anthem.

The poem »Naprej zastava slave« was written by the poet Simon Jenko in 1860 and was set to music by the composer Davorin Jenko in the same year. The song

was first sung in public at the »Slovenska beseda« in Vienna, in October 1860. It was soon well-known among the Slovenes and it became a popular anthem, usually sung at the national meetings. During World War I. »Naprej zastava slave« was sung as an anthem along with »Lepa naša domovina« (»Our Beautiful Country«) which had been translated from Croatian. In the time between the two wars »Naprej zastava slave« used to be a part of the Yugoslav national anthem.

During our National War of Liberation the illegal radio-station of »Osvobodilna Fronta« (»The Front for Liberation«), »Kričič«, broadcasted »Naprej zastava slave« on Prešern's Day in February 1942 for the first time. Besides »Naprej«, »Kričič« broadcasted also the anthem »Hej Slovani«. Afterwards Jenko's song was sung at numerous partisan meetings and the people always listened to it, standing. During the discussion about the Slovene national anthem the vice-president of the Ljubljana Town-Council, Sergej Vošnjak, has pointed out that by taking Jenko's song for the Slovene anthem we wouldn't actually get a new anthem, we would only revive a song which has been somehow forgotten for the past few years. For Jenko's »Naprej« was the Slovene national anthem throughout the National War of Liberation. Upon foundation of the first Slovene proletarian brigade in July 1942 both anthems »Naprej« and »Internacionala« were sung and afterwards the partisans used to sing both songs every day when the national and proletarian flags were being raised or lowered.

At the celebration of the 30th anniversary of »Osvobodilna Fronta« which was held on April, 27 in the Tivoli Hall as well as at the solemn meeting of the Socialist Association of Slovenia (SZDL), the military band played the Slovene anthem »Naprej« which has been specially arranged for brass winds by the composer Bojan Adamič.

100 Years of Reading-Club

This year the reading-club of Kobarid is celebrating the 100th anniversary of its foundation. The club was founded on the initiative of a young Slovene priest, poet and national enlightener, Simon Gregorčič. In the past the reading-club of Kobarid used to organize special performances, the so called »besede« where the poems of Simon Gregorčič and two other poets from Kobarid, Josip Pagliaruzzi — Krlan (1859—1885) and Hrabroslav Volarič (1863—1895), were being read.

Sometimes you need a friend...

You will get a friend from your native country: powerful, efficient and always ready to do a favour, if you contact the LJUBLJANA BANKA.

As a bank we are most consistent when we have to protect the interest of our clients, yet we are ready to do all kinds of things for our friends even if this matter is not strictly connected with money questions.

Our friendship is free of charge.

You can always make your choice, but if you are planning to return to your native country, or visit it, if you have relatives, friends, or anything that is a link between you and this country, in that case we suggest that you should secure the friendship with Ljubljana bank: open your dollar account there.

Dollar accounts at our bank:

We pay interests in two ways:
dollar accounts payable... 6% (5,5% in dollars; 0,5% in dinars)
dollar accounts time — limited above 13 months... 7,5% (all in dollars).

How to open a dollar account:

A simple letter is enough and we shall mail you immediately the number of your account together with all necessary information.

The beginning deposit is not necessary.

Payments:

Payments can be made by any bank or post-office.

Repayments:

At your order we pay any requested currency to the indicated address. You can take cash from your account yourself, or this can be done by an authorized person. For your security's sake the authorized persons are restricted to your family circle.

Warrant:

Ljubljana bank guarantees the immunity of your accounts. The state warrants form the funds on your account and for your free disposal.

The mailing of money in letters is not recommended:

Instead, we suggest at dollar account which you can use for sending gifts, monthly support to your relatives, subscriptions to newspapers, magazines, etc.

If you decide to return to your native country

you can profit from our excellent knowledge of circumstances characteristic for this place. We are familiar with all necessary information and we can secure you, on the above mentioned conditions, the best investment of your money. Who collaborates with us, cannot lose. We offer you advice in your monetary questions.

If you possess a business mind,

we suggest you should take special loans based on savings or time — limited resources of foreign currency. The possibilities of such arrangements are so broad, that we can, on your request, work out a special program just for your specific case, but in general, the principle is as following: according to the mutual agreement, you take upon yourself to pay the whole sum on your dollar account at once or in instalments and to bind it to a limited time. After the term has expired, the bank will grant you the agreed loan in dinars and pay it together with your dollar savings. If you need your dinar loan at once, the bank will approve it on basis of time — limited savings of foreign currency. In such a case your dollar account remains blocked as the warranty for the loan and you can freely dispose of your dollars along with the paying off your dinar loan. In both cases the principle remains the same. On the basis of your dollar account you receive the dinar loan and count you receive the dinar loan and then, when the agreed term has expired or the dinar loan has been paid off, you dispose again with your dollars without restriction.

If you need larger dinar amounts and you do not count with your dollars any more, we can offer you a dinar loan based on the sale of your dollars.

Allow us to give you some advice:

Upon your return to the native country, it is advisable that you should enter a dinar loan arrangement if you take this loan for business activities which will secure you the dinars for paying off the loan. In this case we can offer you a loan for purchase of means and equipment for handicraft, catering, agriculture and other activities. Besides, we possess a special system of loans for agricultural improvements.

If you wish to buy a house, a bungalow, or similar objects for your pleasure, by means of dinar loans it is advisable to take a dinar loan while you are still employed, or if you possess secured funds like pension, rent, etc. It is very likely that you could afford a house or similar luxury without a loan, but why not be practical? If you take a dinar loan, your dollars remain untouched and while paying off from your fluent incomes, you can pay off according to the momentary rate of exchange which is in favor of your dollar. Even if you haven't worked out the plan for your future yet, please, do write to us any way. It is never superfluous to have many friends and many business contacts. It is always possible that a good deal comes out as a result of our correspondence.

LJUBLJANA BANK

The proper adress for financial questions.

The Seventh Continent — Settlement of Children of the World

At last year's Yugoslav Festival of Children at Šibenik, when the Presidency of the International Organisation for Children and Youth Theatres (ASSITEJ) also met, an idea was put forward about organising a children's settlement on one of the islands of the Šibenik archipelago was also put forward. The settlement would be given the name of »The Seventh Continent«. This name was inspired by the Yugoslav film »The Seventh Continent«, directed by Dušan Vukotić, winner of the Oscar award for cartoon films. For this purpose the Šibenik commune, presented the United Nations with land on the Island of Kakan. According to the idea, the United Nations should share out this land to all its members, to build settlements in their national style, while communal structures: like studios, workshops, laboratories, museums, libraries, restaurants, sports grounds etc., would be built with the joint-funds of all the countries.

The aim of building »the seventh continent« is to enable children from all over the world to stay in one locality which belongs only to them, and which, at the same time symbolises a continent without frontiers, without race discrimination, where nationality and private property do not exist, and where, from childhood, a feeling for peace and well-being in the world is nurtured.

In addition to all possible languages which would be equal in importance, the children of the whole world would be able to attend courses in esperanto so that they may communicate more easily. Laboratories, work shops, studios etc., would have the most up-to-date equipment. In order to make the achievements of humanity accessible to talented children, it is planned for Nobel award winners, writers of children's literature and great scientists of the modern world to be honorary citizens of »the seventh continent«, where they would have accommodation at the »castle«, and, under their control, scientific work would be carried out.

In Yugoslavia, a Yugoslav Committee for the realization of the »Seventh Continent« idea has been formed. Among its members there are many prominent public and cultural workers of our country.

NIKO GRAFENAUER, born in 1940, has published two books of poetry: **Večer pred praznikom** (On the Eve of a Holiday) in 1962 and **Stiska jezika** in 1965, as well as a book of children's verse entitled **Pedenjped** in 1966. A holder of an »A« diploma in World Literature and Literary Theory, he works in Ljubljana as a freelance writer and is among the leading young Slovene poets and critics. A selection of his latest poetry, entitled **Condition**, translated by Jože Lazar, is awaiting publication in English.

JOŽE LAZAR is a Slovene who has lived in Canada since 1953. He holds a B. A. degree in English and an M. A. degree in Comparative Literature from the University of British Columbia. As part of his doctoral studies he plans to compile and translate an anthology of contemporary Slovene poetry and to write an extensive study on it.

Niko Grafenauer

The Walk

as if veiled
by a dying urge,
I walk among sombre winds
that bar my way.
Sometimes fatigue illumines me
like a dark flame.

Tree-roots
clench a handful of oarth.
Owls shudder in their sleep
like heavy clocks
and their wailing cries
flail into the night.

Summer
is a vigorous stir of light.
Phantoms bloom in a long beam.

The House

The house where you think things over
is growing tense like a darkening day.
Memories close in
as if you were dying with gloomy
dignity.
Silence shines upon the immobility
you take from the dead.
Loneliness gnaws you like verdigris.
In the narrow crack of permitted
consciousness

projecting itself like a beam into dusk,
moths quiver.

Love throws your enlarged shadow
against the wall.

With a clammy key I step towards the
threshold.

I call from the verge of black
forebodings
into emptiness.

Silence is your language.

I grow quiet,
but within me, as in late autumn,
sounds flutter, almost tears.

The house where you think things over
is like the beginning of all that goes
away.

Drawings

V
The evening chars you into a memory
that time gnaws to the bone.

Shadows cleave to your motions,
the cold shoots like cracks in a dark
painting.

You are nailed, weight is the form
relentlessly poured into bronze.

Limits lattice the sky
and the sword lurks deeply like an
urge.

In swarms the senses blacken things
from which each licks its meaning.

Night is pressed into your eye,
a gloomy immobility weighs you down.

Elohim

With a single thrust he rips the world's
paralysis, dim he stands before you.
Everything around him scabs over like
a sore.

He approaches streaked with blood
and cool shadows.

On the ground a tuft of weeds
twitches like a beetle turned upside
down.

His eyes stare at you like the heads
of two snakes,
silence entangles you, you draw closer
to one another.

It grows dark behind the windows,
your home crumbles into a cloud of
dust.

Like a little forked tongue, anger flashes
in his eyes.

Drought

The country where I walk rots under
the feet of strangers.

Sharp winds seize the bristling grass.

Claws clutch at me from behind,
I walk in a trap.

The landscape is like a blanked drawn
over the dead.

Summer pours black thunder on the
heavy seals.

Dryness floods my mouth and slowly
chokes me.

The sickle pauses high in my
consciousness.

I halt in flight, cast in a flash of
lightning.

Time opens like the avid teeth of a
wolf
bitten into the quivering world with
the rapacity of cold.

Thirst swells slowly in my mouth like
a poisoned fruit.

At the table when memories dusk over
I read ruin from the palm of my hand.

Translated by
Jože Lazar

«En avant, drapeau de la gloire!» de Jenko de nouveau hymne national slovène

Depuis quelques années déjà nous cherchons — en remplacement de l'hymne national yougoslave «Hej Slovani» — une composition et un texte pour un nouvel hymne national yougoslave. On a publié aussi un concours spécial, où la composition du professeur Taki Hrisik de Bitola l'a emporté. Mais c'est là seulement la composition. En ce qui concerne le texte, certains ont pensé que chaque république pourrait avoir le sien. On a dit aussi que la composition devrait être reproduite par toutes les stations de radio yougoslaves, pour que le plus grand nombre possible de citoyens puisse l'entendre et dire son opinion. De tout cela on parle encore.

Chez nous en Slovénie, depuis des décennies déjà est très populaire lors des fêtes la chanson de Jenko «En avant, drapeau de la gloire!» C'est pourquoi, certains pensent qu'on devrait maintenant officiellement aussi ratifier cet hymne en tant qu'hymne national slovène dans la nouvelle constitution slovène. De la sorte, à côté de ses armoiries et de son drapeau, la R. S. de Slovénie aurait aussi son hymne national. La chanson «Naprej» (En avant) a été composée par le poète Simon Jenko en 1860 et elle a été chantée pour la première fois en octobre 1860 à Vienne à une «réunion slave». Puis elle s'est rapidement étendue chez nous parmi les Slovènes et elle est devenue le réveil national et bientôt aussi l'hymne, chanté à diverses manifestations nationales. Au cours de la première guerre mondiale et les années qui suivirent, on chanta «Naprej» en tant qu'hymne, ainsi que «Lepa naša domovina» (Notre belle patrie), traduite du croate. Dans le royaume de Yougoslavie, le «Naprej» de Jenko fut une partie de l'hymne national. Au cours de la lutte de libération nationale, on l'exécuta pour la première fois publiquement en tant qu'hymne le Jour de Prešeren, le 8 février 1942, à la station de radio clandestine du Front de libération. A côté de ce chant fut présenté aussi l'hymne «Hej Slovani». Puis on chanta «Naprej» très souvent aux meetings partisans et toujours les gens l'écoutaient debout.

A la proposition de faire du «Naprej» de Jenko l'hymne national slovène, le vice-

président de l'Assemblée municipale de Ljubljana, Sergej Vošnjak, a dit que de ce fait on n'introduirait pas un nouvel hymne, mais qu'on renouvellerait quelque chose que dans les dernières décennies nous avons oublié et négligé. En effet, le «Naprej» de Jenko a été tout le temps, au cours de la lutte de libération nationale, notre hymne slovène. Lorsqu'en juillet 1942 on fonda la première brigade prolétarienne slovène de Tone Tomšič, on chanta les deux hymnes — En avant, drapeau de la gloire et l'Internationale.

Janko Smole aux U.S.A.

Le Secrétaire fédéral aux finances, Janko Smole, a fait récemment une visite officielle de dix jours aux U.S.A. A son retour en Yougoslavie il a dit que dans ses entretiens avec les représentants américains officiels et les cercles d'affaires on a établi l'intérêt commun pour le développement d'affaires sur les marchés tiers, en dehors des systèmes socio-économiques dans les deux pays. La Yougoslavie recevra aussi de nouveaux prêts étrangers à des conditions favorables et plus d'investissements des partenaires étrangers en Yougoslavie.

Des recherches scientifiques communes

En Yougoslavie a séjourné récemment le dr. en physique Rolf Sinclair, représentant de la National Science Foundation, la plus grande institution pour le financement des sciences aux U.S.A. A Ljubljana, il a visité l'Institut Jožef Štefan et l'Université de Ljubljana, où il a parlé de la coopération scientifique entre la Slovénie et les U.S.A. Avant son départ, M. Sinclair a affirmé que les sciences en Slovénie étaient au même niveau qualitatif qu'aux U.S.A. et qu'il y avait encore de grandes possibilités pour la coopération réciproque.

L'AUSTIN slovène meilleur que l'anglais

C'est avec des titres de ce genre que les journaux yougoslaves ont informé le public du début du fonctionnement des nouveaux ateliers de l'Industrie des véhicules

à moteur à Novo mesto, où l'on fabrique cette année 12.000 voitures «IMV 1300 spécial». La capacité annuelle de la nouvelle usine est de 50.000 automobiles. Jusqu'ici, cette usine ne faisait que le montage des voitures de la marque anglaise «Austin», mais à la fois elle préparait la production de pièces particulières. L'année prochaine, dans les voitures IMV 1300 on n'incorporera plus qu'environ 30 % de pièces importées, en sorte qu'on pourrait nommer cette voiture «la voiture nationale slovène». A l'usine de Novo mesto, on a ajouté à la voiture anglaise quelques suppléments, l'auto sera laquée selon un procédé spécial, etc.

A l'usine IMV à Novo mesto, on fabrique aussi des véhicules de livraison connus, des camionnettes entièrement construites dans l'usine du pays. Ce fut aussi la première voiture tout à fait yougoslave. Une partie importante de la production de cette usine est aussi la fabrication de caravanes d'habitation pour camping, à raison de 12.000 par an. Ces caravanes sont presque en entier exportées dans les pays de l'Europe de l'Ouest: Suède, RFA, Hollande, etc.

Mille dollars pour une école à Radgona

Le directeur de l'école élémentaire de Radgona a reçu des U.S.A. une lettre, dans laquelle notre compatriote américain John Senekovič, originaire de Didem sur Ščavnica, lui communique qu'il a l'intention de faire don de mille dollars pour la construction d'une nouvelle école à Radgona. Il va de soi que la nouvelle a réjoui les habitants de cette ville. Ils ont décidé de donner au compatriote Senekovič — quand l'école sera terminée — le titre de citoyen d'honneur de Gornja Radgona.

A Gradišče dans les Slovenske gorice, le Syndicat d'initiative a fait aménager l'an dernier des bains sur le lac que les experts touristiques comptent parmi les plus beaux lacs de la Slovénie du nord-est. Maintenant il y manque encore une bonne auberge. Les chasseurs de Gradišče pensent faire construire au bord du lac une maison de chasse avec une auberge. Pour cela ils devront se mettre d'accord avec la famille des chasseurs de Dobrova, qui a son siège à Gradišče et avec les chasseurs de Lenart.

Le village de Cirkovce près de Ptuj, célèbre par son folklore original Du Dravsko polje, fêtera en août le 40e anniversaire de son groupe folklorique. Les fêtes auront lieu à l'occasion de la fête communale de Cirkovce et on s'y prépare déjà très activement.

A Vipavski križ, agréable village, comptant aujourd'hui quelques centaines d'habitants, avec une école primaire, deux églises et deux bistrot, oeuvre depuis dix ans déjà un groupe culturel du nom de «Čaven». Le groupe culturel de Čaven se compose en majeure partie des lycéens et des écoliers de Vipavski križ et des villages environnants et il est dirigé par l'instituteur Jože Novak. Il y a dix ans, ils ont joué pour la première fois la pièce de Linhart «Županova Micka». Après un beau succès chez eux, ils l'ont présentée aussi en d'autres lieux. Aujourd'hui, «Čaven» est l'unique groupe culturel actif dans la Vallée de la Vipava. Elle a encore quelques acteurs des premières années, alors que les autres sont nouveaux. En font partie les lycéens, les étudiants et les travailleurs d'Ajdovščina, de Vipavski križ, d'Ustje, de Dobravlje, Zapuže, Branica et Cesta. Dans les dernières années ils ont joué encore quatre comédies: «Deux jeunes mariées» et «Le mari puni» de Golar, «Miss Agathe» de George Dudain et «Je me marie avec ma femme» de Marjan Marinc. La première de la comédie de Marinc a eu lieu cette année le 12 avril à Dobravlje. La visite a été belle et les spectateurs enthousiasmés. Maintenant, le groupe fera une tournée encore à Ajdovščina, Vipava, Doberdob, Štandrež en Italie, etc. La travail persévérant et efficace de ce groupe d'amateurs a gagné la sympathie générale. La commune d'Ajdovščina lui a donné une subvention et lui a promis de couvrir les frais de transport pour toutes ses tournées.

A Ajdovščina eut lieu le 5 mai dernier une séance solennelle de l'Assemblée communale pour le 26e anniversaire de la fondation à Ajdovščina du premier gouvernement populaire slovène. A la séance, on nomma citoyen d'honneur d'Ajdovščina le compatriote connu dr. Danilo Lokar, écrivain et ancien partisan, qui par ses nombreuses oeuvres littéraires contribua grandement à la culture slovène et à la fois aussi illustra sa ville natale et ses habitants.

A Brnik se déroula fin avril une rencontre des chorales, préparée par la société culturelle du pays «Franc Zgonik»

en l'honneur du 30e anniversaire de la fondation du Front de libération du peuple slovène. Les chanteurs de Branik ont invité chez eux les chorales de Briž près de Trieste, de Trbovlje, des Vipavske Brje et le Briški octette. La chorale de Branik célébra à la fois aussi le dixième anniversaire de son activité sous la direction de son chef Gvido Filipčič.

A Kobarid, on se souvient cette année de la fondation du cercle de lecture, fondé il y a cent ans par le catéchiste, poète et réveilleur national Simon Gregorčič. Le cercle de lecture de Kobarid organisa plus tard les représentations culturelles de «Beseda» (la parole), durant lesquelles les gens du pays récitaient les poèmes de Gregorčič, ainsi que les poèmes des compatriotes Josip Pagliaruzzi - Krilan (1859—1885) et Hrabroslav Volarič (1863—1895).

Neuf décennies se sont passées le 3 mai de cette année depuis la mort de l'écrivain slovène connu Josip Jurčič. Cet écrivain n'est pas seulement connu et aimé chez nous, mais encore par le monde parmi les Slovènes; rares sont les foyers slovènes où l'on ne trouve pas l'une ou l'autre de ses oeuvres. On le connaît aussi ailleurs, car son récit de «Georges Koziak» a été traduit en cinquante langues. C'est là certainement un record particulier, intéressant et important, dont nous pouvons être fiers. Les traductions ont été faites ou fournies par un grand amateur de Jurčič, le dr. Ferdinand Kolednik.

Le pont de l'amitié et de l'unité

A Metlika on a inauguré le 9 mai un nouveau pont sur la Kolpa. Le pont a été construit pendant deux ans avec les ressources des deux républiques: de la Slovénie et de la Croatie. C'est pourquoi on l'a appelé «le pont de l'amitié et de l'unité». Lors de l'inauguration il y eut une solennité à Metlika, puis encore à Jurovski brod du côté croate, où l'on a ouvert aussi la route asphaltée de Jurovski brod—Ozalj—Karlovac.

La modernisation de la voie ferrée «méridionale»

Le Conseil Exécutif Slovène a adopté le projet de loi, par lequel il accepte de garantir la modernisation définitive des lignes Zidani most—Šentilj et Koper—Prešnica—Divča. Pour toute notre république, la modernisation de ces voies fer-

rées est d'une grande importance économique, car elles augmenteront les capacités du port de Koper et à la fois elles empêcheront le trafic de transit international de contourner la Slovénie. Sur la section de la ligne Zidani most—Šentilj il faudra électrifier et moderniser environ 200 km de voie ferrée. De Zidani most à Celje, la voie ferrée est déjà rénovée.

La deuxième année de travail en commun des aciéries slovènes

Il y a un peu plus d'un an et demi, après de longs entretiens, toutes les aciéries slovènes se sont réunies dans l'entreprise unique des «Aciéries Slovènes». Cette fusion a grandement contribué à la formation des prix sur le marché du pays, ce qui a sensiblement amélioré la situation économique des aciéries slovènes. La fusion a créé aussi les conditions d'une manifestation unitaire sur la marché. Aux aciéries slovènes réunies de Jesenice, Ravne na Koroškem et Štore près de Celje s'ouvrent de plus larges perspectives économiques, surtout dans les conditions d'un meilleur fonctionnement et avec une plus grande production d'acier brut.

Les revenus de la marine marchande yougoslave

La marine marchande yougoslave a eu en 1970 un revenu net en devises de 99,2 millions de dollars, ce qui fait 9,3 % de plus qu'en 1969, tandis que les revenus en devises entiers étaient l'an dernier de 193,7 millions de dollars, ce qui fait 16,2 % de plus que l'année précédente. Les frais d'affaires à l'étranger se sont fortement accrus et, de ce fait, l'accroissement du revenu net est un peu plus bas.

La télévision à Murska Sobota

La Télévision slovène a récemment commencé à transmettre une partie de son programme d'essai en couleurs; cependant il se passera encore quelques années avant que la majeure partie du programme télévisé slovène soit en couleurs. Intéressante est toutefois la nouvelle qu'une émission de la TV a été instituée à Murska Sobota, ville d'à peine 15.000 habitants. Cette idée a été d'abord réalisée par les amateurs qui ont acheté quelques caméras et autres accessoires. Leur programme commencera le 1er mai.

«NAPREJ ZASTAVA SLAVE» la canción de Jenko, nuevamente el himno nacional esloveno

El himno nacional yugoslavo «Hej Slovani» ya hace años que está querido ser reemplazado por otro, es decir, por otra música y letra para el nuevo himno nacional yugoslavo. También se abrió un concurso especial, en el mismo fue vencedora la música del profesor de Bitola Taki Hrisik. Esto es sólo la música. En cuanto a la letra, algunos han opinado, que cada república tenga la suya propia. También fue dicho, que la música sea radiada por todas las cadenas de emisión yugoslavas, para que así sea escuchado por el mayor número posible de ciudadanos quienes luego darían su parecer. Sobre todo esto se sigue sólo hablando.

De nosotros, en Eslovenia, ya hace decenas de años que es popular la célebre canción de Jenko «Naprej zastava slave». Es por ello que algunos opinan que este himno sea oficialmente reconocido en la nueva constitución eslovena, es decir como himno nacional esloveno. Así la República Socialista Eslovena, además de su escudo y bandera tendría también su himno nacional. La canción Naprej la ha compuesto el poeta Simon Jenko en el año 1860, la musicalizó el mismo año el compositor Davorin Jenko. Fue editada por vez primera en octubre del 1860 en Viena en «Slovanski besedi». Después se conoció en Eslovenia resultando así la inspiradora nacional y poco tiempo después el himno nacional, la cual fue cantada en todas las fiestas nacionales. Durante la segunda guerra mundial y años después del término de la misma se cantaba la canción «Naprej», pero se cantaba como himno también, traducida del croato, Lepa naša domovina. Durante el reinado de Jugoslavia la canción de Jenko, Naprej, fue parte del himno nacional. En la lucha de liberación nacional la cantaron públicamente por primera vez como himno el día 8 de febrero de 1942. Día de Prešeren, durante la audición que transmitía la radio ilegal, mejor dicho la estación del frente de liberación nacional «Kričać». Además de esta canción transmitieron también el himno Hej Slovani. Después se cantó la canción Naprej de Jenko durante las reuniones y concentraciones de los guerrilleros y esto durante infinidad de ocasiones. Y siempre el público la escuchó de pie.

En la proposición si la canción de Jenko Naprej, resultaría el himno nacional esloveno, el vicepresidente de la asamblea de la ciudad de Ljubljana, Sergej Vošnjak, ha dicho: que con ello no introduciríamos un nuevo himno, sino que renovaríamos algo que en estos últimos años hemos olvidado y dejado de lado. Si fue la canción de Jenko, agregé, durante todo el transcurso de la lucha por la liberación nacional, nuestro himno esloveno. Cuando se formó, en julio del 1942, la primera brigada eslovena de trabajadores «Tone Tomšič», se cantaron ambos himnos: Naprej zastava slave y la Internacional. Todos los días al izarse y al arriarse las banderas nacional y proletaria, se cantaban ambos himnos.

En la gran concentración que tuvo lugar durante la celebración del 30 Aniversario de la fundación del Frente de Liberación del pueblo esloveno, la cual tuvo lugar el 27 de abril en la gran sala Tivoli, y el día anterior en la solemne reunión de la conferencia republicana de la Unión Socialista de Eslovenia, la banda militar ejecutó en ambas ocasiones el himno esloveno — Naprej, de Jenko —, la cual fue orquestada últimamente para orquesta de viento por el compositor Bojan Adamič.

Modernización del ferrocarril sud

El gobierno esloveno ha aceptado el proyecto-ley por el cual se recibe la garantía para la modernización total de las vías ferrocarriles Zidani most—Šentilj y Koper—Prešnica—Divača. La modernización de estas vías férreas es para nuestro país un gran logro económico. Pues aumentarán la penetración del puerto Koper y al mismo tiempo impedirán que el tránsito internacional desaparezca de Eslovenia.

En el trayecto de la vía férrea Zidani most—Šentilj habrá que electrificar y modernizar alrededor de 200 km. Desde Zidani most hasta Celje la vía ya está renovada.

Segundo aniversario del trabajo conjunto de la siderurgia eslovena

Hace un año y medio de esto que se han unido todas las empresas siderúrgicas, después de muchos años de intento, en una empresa madre: «SIDERURGICAS ESLOVENAS».

El paso efectuado por éstas ha ayudado a la gran ordenación y forma de los precios en el mercado interno, con lo cual se ha arreglado muchísimo la situación económica de las fábricas eslovenas de siderurgia.

La unión de las empresas también disminuye de gran manera la financiación de las operaciones. La unidad ha creado además las condiciones para una presentación uniforme en el mercado, con lo cual cada siderúrgica tendrá en el futuro excelentes negocios favorables. Justamente esta unión les abre a «Siderúrgicas Eslovenas», grandes perspectivas económicas, en especial por las condiciones inmejorables de trabajo y por la capacidad de producción, cada vez mayor, de acero crudo.

Ciudadano honorable de Ajdoščina

En Ajdoščina, durante la celebración del 26 aniversario de la formación del primer gobierno esloveno, el cual fuera instituido en esta ciudad, han honrado al conocido connacional de Ajdoščina, Dr. Danilo Lokar con el título «Ciudadano Honorable». Este ciudadano es reconocido hoy día como uno de los escritores eslovenos más fecundos. El Dr. Danilo Lokar, a quién ya hemos presentado el año pasado a nuestros lectores con infinidad de detalles, ha contribuido con sus numerosos trabajos literarios al mejor conocimiento de la literatura eslovena.

Josip Jurčič en cincuenta idiomas

El 3 de mayo del año en curso han pasado ya noventa años de la muerte del conocido escritor esloveno Josip JURČIČ. Este, no sólo es conocido y querido por los eslovenos, sino además por los extranjeros. Seguramente no hay hogar esloveno que no tenga alguno de sus trabajos literarios. El cuento del «Janičar» esloveno Jurij Kozjak lo conocen en otros países, pues está traducido nada menos que a cincuenta idiomas. Esto es de todas maneras muy interesante y representa un especial así sea dicho de paso, record. Las traducciones las ha provisto, mejor dicho las hemos conseguido por intermedio de un gran admirador de Jurčič y especialmente de sus cuentos, Dr. Ferdinand Kolednik.

Belgija

Iz naših društev

Na občnem zboru društva Slomšek so izvolili nov odbor, ki ga letos sestavljajo: predsednik Jože Globevnik, podpredsednik Jurij Jakelj, tajnik Berto Virant, drugi tajnik Jožefa Globevnikova, blagajnik Jože Mrakič in drugi blagajnik Polde Cvrle; Stanko Revinšek in Ivan Mrak pa bosta pregledovala račune. Sklenili so, da bo odbor organiziral pomoč slovenski šoli.

Kulturno-prosvetno društvo Jugoslavija v Seraingu pa ima letos naslednji odbor: predsednik Mitar Zajkovski, podpredsednik Ante Kurević, tajnik Stipe Kurević, blagajnik Marko Susilović. Sociološko sekcijo bo vodil Alojz Žnidaršič, kulturno zabavno sekcijo Vojislav Mandušić, za družabne prireditve in izlete je prevzel skrb Tomo Kostenjak, za predstavnika mladinske sekcije pa je bila izvoljena Liljana Mamić.

ZDA

Razstava o ameriških Slovencih

Etnografski oddelek Smithsonian Instituta v Washingtonu, enega izmed največjih in svetovno znanih muzejev, namerava prirediti v okviru proslav ob dvestoletnici deklaracije neodvisnosti ZDA vrsto razstav o različnih etničnih skupinah, ki sestavljajo prebivalstvo Amerike in o prispevku posameznih skupin ameriški kulturi in načinu življenja. Med prvimi so se prireditelji odločili za razstavo o ameriških Slovencih, katero nameravajo odpreti letos 1. avgusta. Oddelek muzeja, v katerem bo razstava, ima vedno zelo veliko obiskovalcev, ki se bodo na ta način tudi seznanili z etničnimi posebnostmi Slovenije in njenih ljudi. Ameriški Slovenci vneto zbirajo razstavne predmete, ki morajo biti seveda predvsem pristno slovenski. Najbolj so zaželeni tiste stvari, katere so s seboj v Ameriko prinesli naši prvi izseljenci: stare pesmarice, molitvenike in druge knjige, ure, pipci, vezeni robčki in prtički, slike in sploh vse, kar je pristen, nepovtorjen spomin na staro domovino.

V nedeljo, 2. maja, so člani krožka 72 SNPJ v poteko (zadolžnico), ki je pomenila dokončno tisoč dolarjev so vrnili eno leto pred rokom! Na sliki so z leve proti desni: tajnica ženskega oddelka Jennie Serro, blagajničarka Mary Urana, članica finančnega odbora Ann Perkacs, upravnik kluba Joseph A. Batis, predsednik kluba in bert McCollam. V počastitev tega dogodka bo članov tega krožka.

Vse te predmete, ki jih bodo razstavili, bodo lastniki dobili nazaj. Se bolj zaželeni so pa seveda darila, s katerimi bo lahko muzej obogatil svoje stalne zbirke.

Odšla sta dva pionirja

Spet sta odšla dva pionirja med slovenskimi izseljenci na ameriških tleh, ki sta zavzeto oralna našo društveno ledino skozi dolga desetletja. Dne 6. aprila je v Sharonu v Pensilvaniji umrl po daljšem bolehanju naš dolgoletni naročnik in sodelavec naših publikacij, znan društvenik Anton Valentinčič. Bil je dolenjska korenina — pred 88 leti se je rodil v Pecjem

Herminieju na slavnostnem banketu zažgali hišni odplačilo dolga za slovensko dvorano. Dolg 70 Na sliki so z leve proti desni: tajnica ženskega oddelka Jennie Serro, blagajničarka Mary Urana, članica finančnega odbora Ann Perkacs, upravnik kluba Joseph A. Batis, predsednik kluba in bert McCollam. V počastitev tega dogodka bo članov tega krožka.

pri Ponovi vasi. Zavzet naprednjak in društveni delavec je veliko pripomogel pri začetkih in razvoju društvenega življenja v Sharonu; pri društvih SNPJ in pri tamkajšnjem Slovenskem domu. Kakor marsikomu, tudi njemu življenje ni prizanašalo, a je vse možato prenesel. Od njegove velike družine zdaj žalujeta za njim dva sinova in štiri hčerke ter številni drugi sorodniki.

V Collinwoodu je 12. aprila podlegel daljši bolezni 85-letni Matt Petrovich. Po rodu je bil Notranjec — iz Orehka pri Rakeku. Pred leti se je živahno udeleževal v delavskem gibanju in v klubih Jugoslovanske socialistične zveze. Bil je član društva V boj št. 53 SNPJ, dolgoletni

član glavnega odbora SNPJ in predsednik gospodarskega odbora SNPJ. Večkrat je bil na konvencijah Jednote izvoljen za predsednika. Oba moža bomo ohranili v častnem spominu.

Petinšestdeset let Slovenske čitalnice

Slovenska čitalnica v Clevelandu praznuje letos 65-letnico ustanovitve. V teh desetletjih ja zaorala zares globoke brazde na poljani slovenske kulture med clevelandskimi Slovenci. Zamisel o njeni ustanovitvi se je sprožila poleti leta 1906. Takrat je bilo v Clevelandu že veliko Slovencev, ki so v prostem času zelo pogrešali duševno razvedrilo. Slovenskih narodnih domov to ameriško mesto takrat še ni imelo in rojaki so bili navezani samo na nekatere gostinske in cerkvene dvorane, kjer so se sestajali v prostem času. Konec avgusta leta 1906 se je sestala v Knausovi dvorani skupina slovenskih naprednjakov. Po večini so bili člani Slovenskega sokola, pevskega društva »Triglav« in društva št. 5 Slovenske narodne podporne jednote »Naprejš«. Na tem sestanku so z odobranjem sprejeli predlog urednika takratnega slovenskega časopisa »Nova domovina« Rajka Feigla, da ustanove Slovensko narodno čitalnico. Zamisel so tudi uresničili. Prve prostore za novo čitalnico je dal brezplačno na razpolago odbornik George Travnika. Stevilo članstva je kmalu doseglo sto.

Najbolj živahno je čitalnica delovala v prvih dvajsetih letih. Člani so imeli na razpolago 44 listov, tako slovenskih iz Amerike in iz stare domovine ter tudi nekaj angleških in nemških časnikov. Stalno so se večale tudi njene knjižne zbirke, ki so si jih ljudje pridno sposojali. Ob svoji 20-letnici je imela čitalnica 425 članov. Njena knjižnica je razpolagala s 1500 knjigami. Poleg tega je imela veliko letnikov slovenskega časopisja.

Ob 35-letnici in 40-letnici je Slovenska čitalnica izdala posebna spominska spisa. Praznovanja njenih obletnic so se udeležili predstavniki vseh clevelandskih naprednih slovenskih društev.

Časi se seveda spreminjajo. Cleveland ima danes devet slovenskih kulturnih žarišč — svojih narodnih domov, katerih dejavnost pa tudi polagoma vse bolj zamira. Mnogo naših pionirjev je že odšlo, njihovi potomci pa so pač vse bolj Amerikanci. Tako je pač. Tudi dejavnost Slovenske čitalnice je sicer uplahnila, a zamrla ni.

Posebej radi rojaki obiskujejo razna predavanja. Prav prijetno je bilo tudi letos 17. aprila, ko sta v prostorih čitalnice zakonca Tony in Ann Mrakova pripovedovala in kazala slike s svojih zanimivih popotovanj, na katerih sta obiskala Jugoslavijo, Rusijo in Japonsko. Sestanek so zaključili z družabno zabavo.

Še vedno v slovenskem jeziku

»Zveza detroitskih Slovencev, št. 121 SNPJ, je stara že prek šestdeset let. Posluje pa še vedno v slovenskem jeziku. Članstvo je tudi že bolj v letih. Vsako leto ima več 50-letnih članov društva. Letos jih bo menda kar devet, ki so že dopolnili zlati jubilej društvenega članstva. Tudi letos so njim na čast priredili posebno slavnostno kosilo. Pred kratkim je umrla članica Josephine Butala, stara 90 let. Bila je menda najstarejša Slovenka v Detroitu. Sploh naš slovenski narod tod okrog izumira, ker za stare ni več nadomestila. Nekaj je še aktivne mladine iz tukaj rojene druge generacije, ki je včlanjena v naših društvih in prihaja v Slovenski narodni dom. Tem vsa čast.« Te vrstice povzemamo iz dopisa predsednika Zveze detroitskih Slovencev Rudija Potočnika, objavljene v Prosveti konec januarja. Slovesno počastitev 50-letnih članov Zveze so imeli 21. februarja. Najstarejše člane je predstavil predsednik Potočnik. Med njimi je predstavil tudi člana Franka Nagela, ki je ob enem praznoval 80-letnico. Na slavlju je bila navzoča vsa njegova družina, ki šteje kar osemindvajset članov.

Švica

Izlet v Holandijo

Vsem rojakom, ki so se udeležili prvomajskega izleta z avtobusom v Holandijo, Belgijo, Luksemburg in ZR Nemčijo, bo le-ta ostal še dolgo v spominu. Naš znani organizator Bruno Dugar iz Gommiswalda pri Zürichu je poskrbel za zelo bogat program, posebej pa še za veselo družbo. Slovenski fantje in dekleta iz vseh koncev Švice so se znašli skupaj, seveda pa so bile med njimi tudi cele družine.

Preveč bi bilo, če bi naštevati, kaj vse smo videli. Morda je poleg holandskih tulipanov najlepše ravno doživetje slovenske družbe in povedati velja vsem, ki

se takšnim akcijam še niso pridružili, da so ob edinstveno doživetje. V tujem okolju se pač dovolj dolgočasimo in če se za nekaj dni najdemo skupaj, se zblizamo za vedno — tako si sami obogatimo svojo družbo.

Pri izletu je sodeloval tudi Jugoslovanski klub v Zürichu, kateremu pa bi bilo svetovati, naj se le večkrat posluži — poleg uspešnih plesnih, zabavnih, športnih in drugih prireditev — tudi izletov po Švici ali pa drugam.

-nk

Avstralija

Dobili smo svoj društveni dom

Na kratko vam sporočamo nekaj novic iz našega kluba v Balcatti, ki se imenuje Jugoslovanski klub za zahodno Avstralijo (West Australian Yugoslav Club). Klub je bil ustanovljen leta 1967 na željo članov izseljenskega društva Jadran iz Perth in društva Sloga iz Osborne Parka. Ti dve društvi sta se združili. Glavna želja in cilj, da bi novi klub polno zaživel, pa so bili primerni društveni prostori, v katerih bi naš klub lahko prirejal kulturne in zabavne prireditve. Sklenjeno je bilo, da se imetje obeh društev proda ter se nato iz teh sredstev kupi primerno zemljišče za novi društveni dom in športne objekte.

Priprave za vse to so seveda terjale precej dela in tudi časa. Medtem pa se je delo v klubu že živahno razvijalo. Redno je prirejal družabne zabave, izlete, športna tekmovanja in druge prireditve za člane in prijatelje kluba. Vsa s tem pridobljena sredstva pa je dal v sklad za gradnjo novih društvenih prostorov.

Pri pripravi za gradnjo društvenega doma je članstvo sodelovalo s prizadevno požrtvovalnostjo.

Dne 2. maja je bil svečan dan za klub in vse članstvo. Saj so bila skupna prizadevanja nagrajena z vidnim uspehom. Ta dan je namreč g. John Tonkin, premier za zahodno Avstralijo, svečano odkril spominsko ploščo in izročil namenu naš novozgrajeni društveni dom.

Naj povemo le nekaj stvarnih podatkov o našem novem domu, ki bo postal središče našega društvenega dela. Zemljišče, na katerem je zgrajen, obsega 4 ha. Poleg pisarn ima dom tudi plesno dvorano za 600 oseb, čitalnico, prostor za družabne

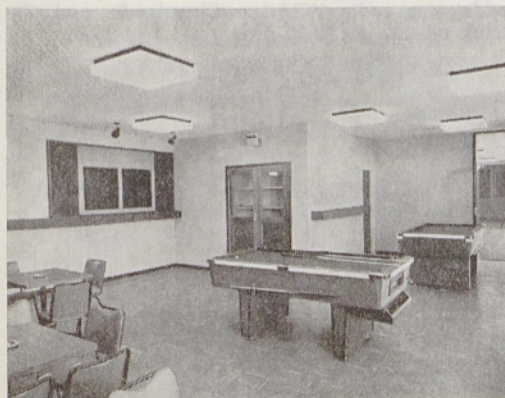
igre, buffet, kuhinjo in vse potrebne pomožne prostore. Poleg doma je urejeno šest igrišč za popularno družabno igro »buče«, ki je zlasti priljubljena med našimi primorskimi rojaki iz Istre in Dalmacije. Na asfaltiranem parkirišču je prostora za stopetdeset avtomobilov.

Klub ima v načrtu še nadaljnje gradnje. Predvsem namerava urediti v domu koncertno dvorano za blizu 1500 obiskovalcev, športna igrišča za košarko, odbojko, tenis, nogomet in drugo. Dalje ima tudi v načrtu gradnjo doma za ostarele rojake. Skupna vrednost vsega projekta vključno z zemljiščem znaša do zdaj blizu dvesto tisoč avstralskih dolarjev.

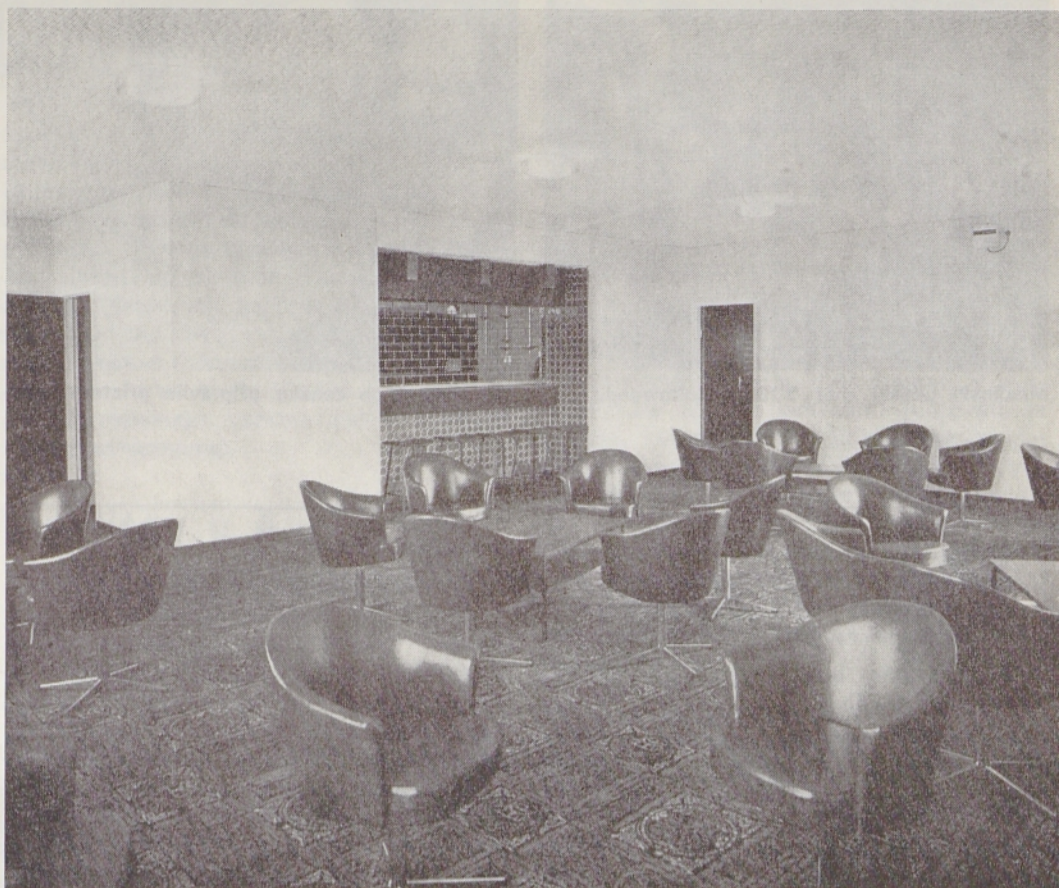
Klub ima zdaj 650 rednih članov, predvsem izseljencev hrvatske in dalmatinske narodnosti, kateri so se že v prejšnjih desetletjih največ naseljevali v zahodni Avstraliji. Klub pa vabi v svoje vrste vse jugoslovanske rojake, ki so naseljeni v tem predelu avstralske dežele, ne glede na njihovo narodnost. Zdaj, ko je dobil svoje društvene prostore, ima vse možnosti za svojo družabno in kulturno dejavnost, katero bo tudi izkoristil. Za svoje člane in prijatelje bo še v večji meri kakor doslej organiziral kulturne in zabavne prireditve, pri katerih se bo zavedal odgovornosti do naših lepih narodnih običajev in kulturne tradicije jugoslovanskih narodov.

Dubravka Tomšič v Avstraliji

Z lepim uspehom je zaključila svojo dvo-mesečno turnejo po Avstraliji svetovno znana slovenska pianistka Dubravka Tomšičeva. Gostovala je v Perthu Adelaidi, Broken Hillu, Hamiltonu, Harshamu, Sale, Hobartu, Sydneyu, Golbournu, Wologongu, Melbournu, Wagga Waggi, Orangetu in Dubbu.

Igralnica za biljard

Klubska soba v Jugoslovanskem klubu za zahodno Avstralijo

Umetnica je bila povsod toplo sprejeta. Kritika je njene nastope odlično ocenila. V Sydneyu je imela Tomšičeva devet koncertnih nastopov. Dvorana Townhall, ki ima nad dva tisoč sedežev, je bila vedno polna. Pianistko je v Sydneyu spremljal sydneyški simfonični orkester. Med odličnimi gosti, ki so se udeležili prvega koncerta v tem mestu, je bil tudi guverner New South Walesa g. Cuttler z družino. Dva koncerta je v Sydneyu posnela tudi televizija za svoj drugi program.

Posebej toplo so Dubravko Tomšičevo v Sydneyu sprejeli tudi tamkajšnji slovenski naseljenci. Člani novoustanovljenega slovenskega društva »Triglav« so organizirali poseben sprejem. Mala Miriam Bavčarjeva je na tem sprejemu oblečena v slovensko narodno nošo umetnico pozdravila, zatem pa ji je zaželel dobrodošlico z daljšim nagovorom predsednik društva Triglav Jože Čuješ.

Srečanje s pianistko Dubravko Tomšičevo je bil nad vse pomemben kulturni dogodek za naše ljudi v Avstraliji, obenem jim je pa pomenil tudi toplo srečanje z rojstno deželo. Takšnih srečanj pa si žele še več.

Prireditve društva Triglav

Slovensko društvo »Triglav« v Sydneyu je pripravilo 9. maja lepo počastitev za matere. V kulturnem programu so nastopili otroci, sledila je čajanka. Za zaključek so predvajali film Mati Slovenija. Prav gotovo je tudi prav dobro uspela naslednja prireditev Triglava v maju, ki so ji dali naslov »koline kot doma«. Na kolinah so se zbrali člani in prijatelji tega društva zadnjo majsko nedeljo na farmi pri Klemenčičevih. Prireditve sta pripravila odbornika Lojze Kučan in Janez Skrban. Janez Skrban je mesarski mojster, zato ne dvomimo, da so bile koline — krvavice in pečenice res odlične. Prepričani pa smo tudi, da so te specialitete tudi primerno »plavale« kar je razpoloženje še dvignilo. Tisti, ki so plačali poseben prispevek, namenjen za nakup opreme za ureditev klubskih prostorov, pa so si lahko na ta račun neomejeno postregli s kolinami in tudi s pijačo.

Društvo Triglav ima za letos v načrtu še številna družabna srečanja in kulturne prireditve.

Mladinski pevski zbor SDD v Colinwoodu

Za semenj so ženske pripravile pristna domača jedila

Prikupni trio Glasbene matice: Ivanka Majer, Joanne Stwan in Linda Shaver

Med našimi v Clevelandu

Prejeli smo nekaj zanimivih slik iz življenja naših Clevelandčanov. Posnetke je naredila in nam jih poslala znana društvena in kulturna delavka Jo Mišičeva. Iskrena hvala za lepe posnetke. Tudi v prihodnje se toplo priporočamo za sodelovanje. Obenem pa prosimo tudi rojake od drugod, da nas razvesele s podobnimi pošiljkami. Saj bodo tako naši naročniki in prijatelji Rodne grude iz slik še bolj spoznavali življenje in delo Sovencev v posameznih deželah po svetu.

Jo Mišičeva nam je poslala fotografijo Boža Pusta in Cilke Valenčičeve, ki vodita polurni slovenski program na radijski postaji VZAK — FM vsak četrtek ob desetih zvečer. Cilko Valenčičevo bomo letos pozdravili v starem kraju, kamor bo konec julija pripeljala iz

Clevelanda veliko skupino 175 slovenskih rojakov. Prihodnje poletje pa bosta Božo Pust in Cilka Valenčičeva pripeljala v Slovenijo turnejo poslušalcev njune radijske oddaje, ki je med Slovenci zelo priljubljena. Zelo smo tega seveda veseli. Jo Mišičeva, avtorica fotografije, ki nam to vest sporoča, pa je pripisala zraven: »Kdaj pa bosta Božo in Cilka pripeljala v Slovenijo prvo ameriško slovensko smučarsko skupino?«

No, Cilka in Božo, kdaj bo pa to? Ostale slike, ki jih objavljamo, so s semnja, ki ga je federacija clevelandskih društev SNPJ priredila 3. aprila v Slovenskem narodnem domu na St. Clair v korist izletniških prostorov v Chardonu, Ohio.

Glasbenik Frank Vadnal z ženo

Mladinski pevski zbor SNPJ

Na semnju je bil tudi slovenski »štrudel« in krofi

Cilka Valenčič in Božo Pust vodita slovensko oddajo na radiu WZAK v Clevelandu vsak četrtek od 22. do 22.30 ure.

Francoska pokojnina

Rad bi uveljavil francosko pokojnino in se vrnil v domovino. Zato me zanima, koliko let mora biti stara oseba v Franciji, da lahko pridobi francosko pokojnino in koliko let zaposlitve mora imeti. Hkrati mi, prosim, sporočite, katere listine rabim za uveljavitev pokojnine v Franciji. Seveda me pa tudi zanima, ali bom lahko prejemal pokojnino v Jugoslavijo in kako se mi bo ta pokojnina izplačevala. Ali bom spričo tega, ker bom prejemal pokojnino iz Francije, tudi zdravstveno zavarovan v Jugoslaviji?

Kutoš Aleksander, Sallaumines

Za odgovor na vaše vprašanje smo se obrnili na republiški zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani, ki nam je poslal naslednji odgovor:

Francosko rudarsko zavarovanje prizna pravico do starostne pokojnine zavarovancu-rudarju, ki je imel najmanj 15 let delovne dobe v francoskih rudnikih in je dopolnil vsaj 55 let starosti. Drugi zavarovanci, ki niso delali toliko časa v rudniku, pridobijo starostno pokojnino običajno šele z dopolnitvijo 65 let starosti in prav tako 15 leti pokojninske dobe. Če pa so postali nezmožni za delo med 60. in 65. letom starosti, dobijo prav tako pokojnino, vendar mora nezmožnost za delo ugotoviti zdravniški pregled.

V primeru, kadar ima zavarovanec manj kot 15 let pokojninske dobe, pridobi v Franciji rento kot protidmero za plačevanje prispevkov za pokojninsko zavarovanje. Medtem ko se redna pokojnina izplačuje vsake tri mesece, se izplačuje renta pri manj kot 15 letih pokojninske dobe samo enkrat letno.

Da bi pridobil zavarovanec v Franciji pravico do starostne pokojnine ali rente, mora predložiti pokojninski blagajni, kjer je bil zavarovan, naslednje listine:

- rojstni list,
- poročni list,
- če ima več kot tri otroke, še njihove rojstne liste s potrdilom občine, da je zavarovanec te otroke vzdrževal vsaj od 9. leta do 16. leta starosti;
- za ženo mora zavarovanec prav tako predložiti potrdilo, da živi z zavarovancem v skupnem gospodinjstvu in da jo zavarovanec vzdržuje.

Zavarovanec, ki je bil zaposlen v Franciji in tudi v Jugoslaviji, mora navesti

zaposlitve v obeh državah, ker potem odmeri vsaka od držav sorazmerni del pokojnine po dobi, ki jo je zavarovanec prebil v njenem zavarovanju. Če živi zavarovanec po uveljavitvi pokojnine v Jugoslaviji, bo prejemal francoski del pokojnine vsake tri mesece v Jugoslavijo naravnost na svoj naslov preko mednarodne poštne nakaznice. V Jugoslaviji bo imel zase in za svojo družino tudi pravico do zdravstvenega varstva kakor jugoslovanski zavarovanci.

Izselitev v Avstralijo

Prijateljica, ki se je jeseni leta 1970 izselila v Avstralijo, se zanima, ali lahko plačuje v Jugoslaviji še naprej predpisane prispevke za svojo pokojnino, da bi jo lahko uveljavila potem, ko se vrne v domovino. Do izselitve je bila namreč zaposlena v Jugoslaviji in ne bi rada izgubila dobe, ko bo živela v Avstraliji. Ker to vprašanje zanima še druge naše rojake v Avstraliji, prosi, če bi odgovor na to vprašanje objavili tudi v Rodni grudi.

L. M., Ljubljana

Jugoslovanski temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju dopušča v členu 130, da lahko plačujejo v t.i. podaljšano jugoslovansko invalidsko-pokojninsko zavarovanje prispevke tudi tisti jugoslovanski državljani, ki so odšli v tujino in so tam še naprej zaposleni. Pogoji je, da se je jugoslovanski državljani zaposlil najkasneje v roku šestih mesecev po tem, ko mu je v Jugoslaviji prenehalo obvezno invalidsko-pokojninsko zavarovanje. Prispevki znašajo približno 18 % od poprečja osebnih dohodkov zavarovanca v zadnjem koledarskem letu pred izselitvijo v tujino, pri čemer pa se to poprečje vsako leto poveča za odstotek, kakor so se povečali osebni dohodki v Sloveniji.

Pogoj za podaljšanje jugoslovanskega invalidsko-pokojninskega zavarovanja je, da se je jugoslovanski državljani zaposlil vsaj v roku 6 mesecev po izselitvi v tujino. Izjema pa so pri tem žene jugoslovanskih diplomatskih in konzularnih predstavnikov, ki so bili premeščeni na delo k nekemu jugoslovanskemu diplomatsko-konzularnemu predstavništvu v tujino, jugoslovanski državljani, ki so bili premeščeni v tujino k nekemu jugoslovanskemu državnemu organu, delovni ali drugi jugoslovanski organizaciji, ali pa v

neko službo na podlagi mednarodne pogodbe.

V vseh naštetih primerih gre torej za plačevanje prispevkov v jugoslovansko invalidsko-pokojninsko zavarovanje, ki je potrebno zaradi tega, ker med Jugoslavijo in Avstralijo nimamo sklenjene pogodbe o socialnem zavarovanju. Če pa bi prišlo nekoč do sklenitve takšne meddržavne pogodbe (konvencije), bi štela doba, prebita v avstralskem zavarovanju, tudi za pravice iz jugoslovanskega socialnega zavarovanja in obratno: v tem primeru torej jugoslovanskim državljanom v Avstraliji ne bi bilo potrebno plačevati še posebej prispevkov v jugoslovansko zavarovanje. Mlažim izseljencem torej svetujemo, da z vplačevanjem v jugoslovansko invalidsko-pokojninsko zavarovanje še počakajo, starejšim pa zaenkrat ne preostane nič drugega, kakor da dokupijo dobo, prebita na delu v Avstraliji, za ohranitev pravic v jugoslovanskem zavarovanju.

Pred vrnitvijo iz Argentine

V zadnjem času se javlja vedno več naših rojakov, ki so dolga leta živeli v Argentini (pa tudi v Urugvaju in drugod v Južni Ameriki), z novicami, da bi se vrnili v domovino (Jugoslavijo). Skoraj vse zanima, ali jim bo Jugoslavija priznala delovno dobo, ki so jo prebili v Argentini oz. drugod v Južni Ameriki. Ali bodo lahko prejemali v Jugoslavijo že zasluženo pokojnino? Ali lahko doplačajo čas, ko so bili v tujini in podobno? Vsem tem naj veljajo naslednja pojasnila:

Jugoslavija še z nobeno južno-ameriško državo ni sklenila pogodbe o socialnem zavarovanju tako, da se delovna doba, prebita v teh državah, ne more sama po sebi šteti za pravice iz jugoslovanskega zavarovanja. To bi bilo mogoče le v primeru, ko bi med Jugoslavijo in temi državami obstajal dvostranski sporazum, po katerem bi se vštela delovna doba v obeh državah za pravice iz socialnega zavarovanja obeh držav. Dokler pa takšnih sporazumov ni (v kratkem jih tudi ni pričakovati), je možen le dokup dobe, prebite na delu v teh državah Južne Amerike, za pridobitev pravic iz jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Mnogo naših rojakov, ki so se po vojni izselili v Argentino, ima namreč že več let dela v Jugoslaviji tako, da bi z dokupom dobe, prebite na delu v Južni Ameriki in z dopolnitvijo določene starosti

Nadaljevanje na strani 38

Med Slovenci v Hamiltonu — Janez Hočevar, Janez Suštaršič, oba prizadevna slovenska odbornika

Nepozabne vtise smo odnesli tudi iz Montreala

Med Slovenci in Kanadčani v Vancouvru je dobro znan Slovenec Franc Tušek, ki je po poklicu zobotehnik, udejstvuje pa se tudi v športu.

Hamilton

V Hamiltonu v Kanadi živi okrog štiristo slovenskih družin, v okoliških krajih še okrog tisoč, pa še nekaj tisoč v oddaljenih krajih, saj so naši rojaki razkropljeni prav tja do meje Združenih držav Amerike. Slovenci v Hamiltonu imajo društvo Vzajemna podpora zveza Bled, ki ima okrog devetsto članov, svoje odseke pa po vsej Kanadi.

Skrb za naše gostovanje je prevzel odsek »Planica 13« navedenega društva. Predsednik organizacijskega odbora Janez Hočevar je s svojimi sodelavci naredil vse za uspešen potek prireditve in za naše prijetno bivanje med njimi. Dvorana je bila skoraj premajhna za tolikšen obisk. In še drugo presenečenje: tamkajšnji slovenski moški oktet »Majolka«, ki ga vodi Nace Križman, je ob začetku prav lepo zapel nekaj slovenskih pesmi. Melodija iz rodnega kraja, pesem v materinem jeziku podira vse pregrade in daljave. Vsi smo eno, vsi smo slovenske krvi in vse tesnejši prijatelji postajamo.

Povsod smo pristrčno sprejeti, rojaki nas želijo na domove, pa utegnemo obiskati le gostoljubni družini Suštaršič in Saje v njih lepah hišah. In spet pot pod noge. Prireditveni odbor nam izpolni vročo željo slehernega turista, popelje nas na ogled Niagarskih slapov. Nepozaben dan je to, vožnja med nepreglednimi nasadi sadnega drevja in vinske trte, v pozni jeseni; naši rojaki nam iz vsega srca želijo pokazati biser svoje nove domovine.

Težko se poslavljamo od veličastnega kraja, težko od naših dobrih rojakov. Hvaležni smo jim za lepe ure, oni pa nas vabijo, da spet pridemo, po možnosti poleti, da bi lahko imeli prireditev na njihovi društveni farmi, kjer je prostora dovolj.

Montreal

Montreal je za Parizom drugo največje francosko govoreče mesto na svetu. Obemem je eno največjih rečnih pristanišč. Pripovedujejo nam, da se je pred pričetkom svetovne razstave Expo 67 izredno razcvetelo, zdaj pa zaradi zapletene politične situacije ekonomski razvoj Montreala nekoliko peša.

Zapiski iz Kanade

V Montrealu smo prav v dneh politične krize in pričakujemo, da bo obisk naše prireditve zaradi splošne napetosti minimalen. Začudo, doživljamo presenečenje. Na koncertu in plesu je preko tisoč Slovencev, kar je doslej enkratno za Montreal. Če računamo, da je v tem mestu in širši okolici le okrog dva tisoč Slovencev, je to velik uspeh. Pripisati ga je prireditelju Vladimirju Urbancu, lastniku potovalne agencije Adria Travel Service, njegovemu glavnemu pomočniku Martinu Janežiču, tajniku Slovenskega Baragovega društva, v katerem se združuje večina Slovencev, in drugim sodelavcem.

»Prišli ste, zaigrali in osvojili!« nam je ob odhodu dejal Vladimir Urbanc.

Vera Valenci

Nadaljevanje s strani 37

(60 let za moške in 55 let za ženske) v Jugoslaviji že pridobili pravico do starostne pokojnine. V ta namen naj si tisti, zlasti mlajši jugoslovanski državljani, ki se nameravajo vrniti v Jugoslavijo, oskrbijo pri južnoameriških delodajalcih potrdilo o teh zaposlitvah in dajo ta potrdila overiti pri pristojnem jugoslovanskem konzularnem predstavništvu. Ker je s koncem leta 1966 potekel po jugoslovanskih predpisih rok za dokup tuje dobe za jugoslovansko pokojnino, naj ti zainteresirani dobijo pri jugoslovanskem predstavništvu še potrdilo, da so se vsaj do konca leta 1966 zanimali za svoje pravice iz dela v tujini pri tem predstavništvu: tako potrdilo namreč jugoslovanskim organom socialnega zavarovanja zadostuje kot dokaz o pravočasnosti zahtevka za dokup tuje zavarovalne dobe.

Starejši jugoslovanski izseljenci, ki se na večer svojega življenja vračajo v svojo domovino Jugoslavijo, naj pred odhodom na vsak način uredijo vprašanje svoje pokojnine v tisti državi, iz katere se vračajo. Večina južnoameriških držav namreč ne dovoljuje izplačevanja (transferja) svojih pokojnin v Jugoslavijo, zato naj naši rojaki dobijo pri pristojnem tujem organu socialnega zavarovanja vsaj potrdilo, da so pridobili pravico do pokojnine v tisti tuji državi, da pa se jim ta pokojnina ne more izplačevati v Jugoslavijo. Na podlagi takega potrdila jim bo namreč jugoslovansko pokojninsko zavarovanje priznalo začasno jugoslovansko pokojnino.

D. Lev Svetek

Koliko »vrst« Slovencev je v Avstraliji?

Pred nekaj meseci smo na kratko prikazali delo Slovenskega društva v Sydneyu v Avstraliji in začetek izhajanja društvenega glasila »Slovenska kronika«. V društvu, ki je tako obetajoče delovalo, pa je letošnje pomlad prišlo do razcepa — poleg starega Slovenskega društva je nastalo še novo društvo »Slovenski klub Triglav«, ki namerava slovensko društveno življenje osnovati na povsem novih temeljih.

Delu Slovencev v Sydneyu je že prikaz »Slovenske kronike« v ljubljanskem »Delu« zadostoval za trditev: »V preteklosti so bili realizirani uspešni poskusi uporabiti naše društvo in njegovo glasilo »Slovenska kronika« kot bazo za širjenje idej in vidikov komunističnega režima«. Tako torej — domovina naj o naprednih gibanjih v slovenskem izseljenstvu preprosto molči, ker jim v nasprotnem primeru že daje moralno podporo?

Razcep v Slovenskem društvu v Sydneyu je izzvalo pismo, ki ga je odbornikom in članom poslal Dušan Lajovic. Angleški prevod pisma je poslal tudi zveznemu ministrstvu za imigracijo v Canberri. V uvodu pisma Lajovic slovenske izseljence v Avstraliji razdeli na tri skupine: **politične** emigrante (»med katere se tudi jaz s ponosom prištevam«), na **ekonomske** in na **narodne** emigrante (»ki so rezultat neuspeha režima, da združi slovensko ozemlje«). Iz obrazložitve teh pojmov povzamemo, da iz te »kategorizacije« izpade vsakdo, ki potuje na obisk v Slovenijo in je tudi sicer lojalen do Jugoslavije. Lojalnost do nove domovine, Avstralije, je po njegovem mnenju nezdržljiva z lojalnostjo do Jugoslavije. V nadaljevanju svojega pisma pa predlaga »v skladu z zahtevami naše nove domovine« (ali z Lajovčevimi zahtevami!?), da se dodajo obstoječim društvenim pravilom točke: 1. Noben član Komunistične partije Slovenije ne more postati član tega društva, 2. društvo ne sme dobivati nobene materialne ali moralne pomoči iz domovine (tu je kot primer naveden že prej omenjeni članek v »Delu«), 3. nihče, ki je bil kdajkoli kaznovan, ne more kandidirati ali biti odbornik.

Nato Lajovic dodaja: »Predlagam zgoraj navedene točke pravil, ker mislim, da moramo postaviti temelj, ki je sprejemljiv večini slovenskih emigrantov in s tem povečati moč našega društva in uspešno širiti njegove ideale in cilje.« In nadaljuje: »Z glasovanjem za ta predlog boste obsodili komunistične voditelje slovenskega naroda. Pokazali boste svojo neodvisnost od tiranije in odobrili tukajšnjo vladu in njeno ekonomijo, katera nam je vsem v prid.«

Kakšen temelj je Dušan Lajovic s svojimi predlogi, je znano. Njegova želja po obsodbi voditeljev SR Slovenije je doživela neuspeh, zanima pa nas tudi, kakšno »odobritev« s strani peščice najkonzervativnejšega dela priseljencev v svojo deželo si želi avstralska vlada...

Občni zbor Slovenskega društva Sydney je Lajovčeve predloge zavrnil v približnem razmerju 75:25. Skupina okrog »Slovenske kronike« je menila, da na ta način društvo nikoli ne bo krenilo naprej, zato je iz društva izstopila. Vedno je namreč obstajal del članov, podobnih Dušanu Lajovcu, ki je delo na vse načine zaviral. Brez dvoma ima reakcija močno podporo tudi v listu »Misli«, ki ga izdaja duhovnik Bernard Ambrožič. Iz tega kroga pa moramo izvzeti duhovnika Vale-

rijana Jenka, ki je po mnenju večine sidnejskih Slovencev naprednega mišljenja in prav zato tudi med njimi splošno priljubljen.

Skupina najprizadevnejših odbornikov v starem Slovenskem društvu, skupaj z urednikom »Slovenske kronike«, je iz društva izstopila in takoj začela pripravljati temelje novemu slovenskemu društvu, ki so mu dali ime »Slovenski klub Triglav«. Že v nekaj dneh po razcepu so poslali med Slovence v Sydneyu »Obvestilo rojakom«, kjer med drugim pravijo:

»Ustanovili smo novo slovensko društvo, ki bo registrirano kot delniška družba (Pty. Limited). Nevzdržno stanje, ki je že leta in leta vladalo v SDS, je dokončno privedlo do razdelitve sil. Temelji, ki morejo zagotoviti razvoj društva v pozitivni smeri, sprejemljivi za vsakega zavednega Slovenca, so bili minirani z jasnim namenom onemogočiti tak razvoj, preprečiti slehern stik z domovino in še več: zapreti vrata novim slovenskim emigrantom, ker so ti pač društvu življenjsko nevarni, nevarni enostavno zato, ker okužujejo **zatočnost** s svežimi pogledi na življenje in ljudi...

Dvajsetletni prepiri so vsakomur dovolj jasno zagotovilo, da s temi »ljubljskimi purgarskimi politikanti«, ni mogoč nikakršen kompromis, kajti jasno je kot na dlani, da je **VEČINA SLOVENCEV NEPOLITIČNO ORIENTIRANA** in v **NARODNOSTNEM SMISLU ZDRAVA** ter kot taka porok za uspeh novega, nepolitičnega slovenskega društva.

Novo društvo se bo »pokorilo« le delničarjem, saj bodo le-ti moralni in materialni nosilci vsega ustvarjalnega življenja v društvu.

Namen novega društva je torej:

1. gojiti kulturno-družabno življenje med Slovenci na zdravih, nepolitičnih osnovah ter
2. organizirati oziroma postaviti slovenski klub, v katerega delokrog bo spadalo vse, kar bodo delničarji družbe smatrali svojim članom v korist:
  - a) organizirati poceni izlete v domovino,
  - b) turneje slovenskih ansamblov v Avstraliji,
  - c) kulturne prireditve, debatni in literarni večeri,
  - d) plesi, izleti, športne dejavnosti itd.

Kapital družbe (\$ 50.000) je razdeljen na 25.000 enakih delnic (vsaka \$ 2.00). Vse premoženje je last delničarjev in se mora v primeru razida društva med nje razdeliti.

Kako je uspela akcija za ustanovitev novega slovenskega društva, nam še ni znano, dogodki v Sydneyu pa nam vseeno povedo marsikaj: tudi med Slovenci v svetu še deluje »ekstremna politična emigracija«, ki želi onemogočiti vsako povezovanje z domovino, ki se sklicuje na patriotizem, obenem pa razbija enotnost nacionalnih organizacij. Večina Slovencev, ki so se iz Slovenije izselili v zadnjih dvajsetih letih, bo znala sama obračunati s temi svojimi rojaki in ne bo prisluhnila »purgarskim politikantom«. Večina je prišla v tujino zaradi boljšega zaslužka in nikakor ne zato, da bi s tem prekinili vse stike z deželo, ki jim pomeni rojstno domovino. Najmanj pa bojo prisluhnili tistim, ki so iz te domovine **moralni** oditi.

Jože Prešeren

O duševnem in telesnem zdravju

Azra Kristančič
dipl. psiholog

V vsakdanjem življenju opažamo in ugotavljamo, da je naše notranje-psihično življenje razgibano; da nismo vedno enako razpoloženi, da se čustva ugodja, zadovoljstva izmenjujejo s čustvi neugodja, nezadovoljstva. Te spremembe čustvovanja so lahko časovno tako blizu, da se pri nekaterih osebah jutranje nezadovoljstvo »s celim svetom«, ali kot temu rečemo, da je nekdo vstal z levo nogo, spremeni že do dopoldneva v razposajenost in življenjsko veselje. Vzroki za spreminjanje razpoloženja in čustvenih stanj so različni in mnogi. Včasih so to malenkosti in drobnarije, včasih pa večji konflikti v nas samih ali z osebami iz okolja. Moč čustvenega reagiranja je odvisna od pomena, katerega posameznik daje določenim pojavom in dogodkom.

Spremembe razpoloženja kot sestavni del našega življenja normalen posameznik sprejema kot »nujno zlo« in jih skuša zavestno zajezi in omiliti, da ob tem ne trpi sam, pa tudi okolje. Saj je ena od osnovnih zahtev oziroma pogojev duševnega zdravja in osebnostne zrelosti — sposobnost nadzorovati, tako čustvena stanja kot tudi čustvene reakcije. Hkrati pa kaže človek svojo zrelost s tem, da povzročitelje negativnih čustvenih stanj pravilno oceni. To pa lahko opravi le ob upoštevanju svojih osebnostnih značilnosti in razmer, v katerih se pojavljajo čustva neugodja, nezadovoljstva. Sposobnost ugotavljanja vzrokov in posledic nerazpoloženja je najboljša obramba pred pretiranim poudarjanjem (»napihovanjem«) negativnih čustev. Brez boja ni zmage, navadno rečemo, kadar želimo poudariti potrebo po bojevanju na katerem koli življenjskem področju. Toda, prav ta zahteva po bojevitosti najbolj velja na področju psihičnega življenja, ki mu pravimo — čustvovanje. Posameznik, ki se pasivno prepusti čustvom neugodja, krepi podzavestno sam pri sebi nerazpoloženje in neguje žalost ali depresivno stanje.

Res pa je, da niso le drobni vsakodnevni dogodki tisti, ki pri nekaterih povzročajo čustveno stanje žalosti ali depresije; le-to povzročajo prav tako močni aktualni konflikti. Nagnjenost k depresivnemu razpoloženju lahko povzroča neustrezen in nepravilen osebnostni razvoj, neugodne življenjske razmere že v otroški dobi; kasneje v dobi dozorevanja, pa se depresivna stanja kažejo kot spreminjajoči pojavi po pomembnih odločitvah ali dogodkih. Vendar če svoje želje in potrebe uresničimo, če odpravimo ovire in spremenimo razmere, potem depresivno, žalostno čustveno stanje mine.

Depresivno stanje se začne kazati v blažjih oblikah. Opažamo razdraženost, izčrpanost, nespečnost, poslabšanje koncentracije, pa tudi druge telesne nevšečnosti. Osebe, katere prevzame potrnost in žalost, tega niti ne občutijo kot depresijo, ampak bolj kot reakcijo na slabo telesno počutje, ki se kaže v zmanjšani delavnosti in pešanju življenjskih moči. Kolikokrat slišimo »nekaj se je spremenilo«, »delo me ne veseli«, »nimam nobene volje«, »nobene veselja ne čutim« itd., torej so pritožbe številne in različne! Če človek dovoli, da ga takšna stanja malodušja »zasušijo«, če sam ne išče in ne najde načina za spremembo svojega počutja, se lahko zgodi, da pod čedalje močnejšim vplivom melanholičnega razpoloženja zapade v pravo bolezen-melanholijo ali depresijo. Tisti, ki jih že »načenja« depresija, se niti ne zavedajo, koliko pomaga pravočasna in ustrezna pomoč strokovnjaka-kliničnega psihologa ali nevropsihiatra. Nasprotno! Nekateri zaradi neznanja, sramu ali številnih drugih nepomembnih vzrokov z neustreznimi ali povsem napačnimi ravnanji začetek bolezenskega stanja prav negujejo in poglobljajo. Tako kot naš rojak A. Z. iz Nemčije, ki piše: *Imam težave, ker sem zelo živčen in občutljiv na vsako besedo. Počutim se tako in mislim, da nisem več za med ljudi in družbo. Ob takšnem premišljevanju pogosto pomislim na samomor.*

Že pred osmimi leti sem se zdravil zaradi živčnosti in vendar se mi zdi, da je moje stanje čedalje slabše. V upanju, da se bo

kaj zboljšalo in da bodo doma moje zdravljenje pozabili, sem sklenil, da grem delat v Nemčijo. Vse zaman! Še isto leto sem imel smolo. Zaradi občutka osamljenosti sem začel malo več piti. V pijanosti sem hotel ubiti sebe, ne da bi se zavedal. Rešil me je kolega. Po tem dogodku sem bil v bolnišnici dva meseca. Ponovno sem zamenjal delovno mesto, ker me je bilo sram. Upal sem, da bo boljše! Tukaj pa sem edini Jugoslovian. Zato mi je tem bolj dolg čas in se počutim čedalje slabše. Največkrat pomislim, da bi se kar v asfaltu utopil in izginil brez sledu! Tudi od policije sem dobil opomin in pogojno kazen. Če se mi bo še kdaj kaj podobnega pripetilo, me bodo poslali takoj domov, so mi dejali.

Že 32 let sem star in nisem poročen. Tudi nikakršnega veselja do deklet nimam. Da bi premišljeval o zakonskem življenju, me je sram. Če bi se poročil, bi mogoče bilo boljše?! Sploh ne vem, kakšno pot naj izberem v življenju.!

V blažjih oblikah nezadovoljstva včasih pomaga, da posameznik zamenja okolje. Zlasti, če je okolje tisto, ki poraja negativna čustva potrnosti, nezadovoljstva in po-

dobno. Toda, če stanje nezadovoljstva in malodušja traja dalj in če je čustvo žalosti tako močno, da si posameznik želi »vzeti življenje«, potem nobena potovanja in nobena sprememba okolja ne pomaga. Posebno, če si posameznik izbere delo v tujini kot obliko zdravljenja ali bežanja pred naraščajočim bolezenskim stanjem. Tisti, ki kaže znake bolezenske depresije, potrebuje nenehen nadzor in zdravljenje pri zdravniku prav zaradi tega, ker lahko v določenem trenutku zmanjšanja življenjskih moči poskuša samomor kot edini odrešilni poseg.

Življenje v tujini je pogosto za povsem duševno uravnovešene človeka precej

težko in iluzorna so pričakovanja, da bo prilagajanje novim razmeram potekalo brez večjih težav. Kaj šele naj rečemo o tistih z »labilnimi živci«? Odhod v tujino jim naposled dokončno pomaga zboleti! Podobnih primerov, kot ga opisuje rojak iz Nemčije, je še precej in se kažejo v različnih inačicah. Dovolj jih je za opozorilo: za odhod v tujino ne potrebujemo le zdravniškega spričevala o telesnem zdravju. Prav toliko, če ne še bolj pomembno je spričevalo o psihičnem zdravju in relativni sposobnosti za vsaj minimalno uspešno prilagajanje zahtevam in razmeram v novem okolju.

Ste tudi vi med zbiralci?

Kar precej je med nami raznih zbiralcev. Lahko, da ste tudi vi med njimi. Zbira staro in mlado. Nekateri to počno za kratek čas, drugi zato, da pač še nekaj počno, tretji zaradi prave zbirateljske vne-me. Otroci začno običajno z zbiranjem raznih slikic, ki jih dobe v zavojčkih čokolade ali žvečilnega gumija. Ko malo odrasejo, zbirajo slike športnikov, filmskih igralcev, pevcev itd. Nekateri zbirajo serviete, drugi spet škatlice od vžigalic, tretji star denar, veliko jih zbira znamke in podobno. Kar naprej bi lahko naštevali. Mnoge njihov zbirateljski »konjiček« kar precej stane. Moja znanka je na primer med tistimi, ki zadnje čase z veliko vnemo zbirajo majhne, različno oblikovane stekleničke z likerji in žganimi pijačami. Že nekaj stotin teh stekleničk ima lepo razporejenih na policah na sobni steni. Gospodinja to svojo zbirko vsakomur s po-

nosom pokaže. Tako je tudi mene povabila na ogled.

Res imenitno je vse izgledalo. Nisem skri-vala navdušenja in znanka je kar žarela, ko mi je pripovedovala, od kje povsod ima stekleničke in kako še namerava zbirko v prihodnje dopolniti. Ko pa sem zatem vzela nekaj stekleničk v roke, da si jih od blizu ogledam, je začelo moje navdušenje plahneti. Opazila sem namreč, da so nekatere pijače, ki veljajo za pravo nacionalno posebnost za neke dežele, prišle čisto od drugod, to se pravi, da so prav za prav ponaredki.

Znanki se je vse bolj daljšal obraz, ko sem začela stekleničke jemati s polic ter sem nato nekatere izločila. Kar precej je bilo izločenih in veliko truda me je stalo, da sem znanko prepričala, kako je bila ta selekcija nujna in da ima zato zdaj njena res sicer nekoliko manjša zbirka tem večjo vrednost.

Če ste med zbiralci, ne pozabite, da je ta prikupni in tudi tako mnogostranski »konjiček« tudi precej zahteven. Predvsem terja od vas, da ste vsaj malo podkovani v stroki, s katerega področja zbirate. Biti morate tudi kritični in sistematični. Razumljivo pa je tudi, da je treba precej potrpljenja in ne nazadnje denarja. Vsak »konjiček« nekaj velja, nekateri več, drugi manj. Vsako zbirko dopolnjujmo polagoma, vse, kar novega dodamo, sproti kritično ocenimo, da ugotovimo, če zares sodi v zbirko. Tako nam bo zbirka res v veselje in upravičeno se bomo lahko pred znanci z njo pobahali. Sicer se pa kaj lahko zgodi, da ni takšna zbirka nič drugega kakor večji ali manjši kup brezvredne šare.

Jutri za kosilo

Ogrska golaževa juha

Stročki fižol po štajersko

Pečen krompirček

Češnjevi žlikrofi

Ogrska golaževa juha

Srednje veliko čebulo drobno sesekljam in pražimo na segreti maščobi. Še preden zarumeni, dodamo 30 dkg na majhne koščke narezanega govejega mesa ter nekaj listov prav drobno narezanega svežega zelja, posolimo in pražimo nekaj minut. Dodamo strok strtega česna, ščepec kumine in majarona, žlico paradižnikove mezge ali svež paradižnik in vse nekoliko prepražimo, nazadnje dodamo še žlico sladke paprike, zalijemo z juho ali vodo in kuhamo, da se meso napol zmehča. Potem vmešamo pol kg olupljenega na kocke narezanega krompirja, lovorjev list ter kuhamo, dokler se krompir ne skuha. Po želji juho lahko zgostimo s podmetom. Nazadnje ji okus izboljšamo z nekaj žlicami belega vina in žlico kisle smetane.

Stročki fižol po štajersko

Stročki fižol očistimo, operemo in celega skuhamo. Zatam ga odcedimo in še vročega zabelimo s precvrtimi kockami prekajene slanine, prelijemo vse skupaj s kislo smetano in fižol še prav malo pokuhamo.

Češnjevi žlikrofi

Iz moke, jajca in curka mlačne vode zamesimo bolj mehko testo in pustimo, da pol ure počiva. Medtem pripravimo češnjev nadev. Češnjam izločimo peške ter jih sesekljam. Na maslu prepražimo drobtine, ki jih vmešamo v češnje, nato nadev osladkamo in odišavimo s cimetom. Testo razvaljamo in polagamo nanj za oreh velike kupčke nadeva, ki jih razvrstimo po testu po tri prste narazen. Za tem nadev zagrnamo s testom, ki ga ob nadevu pritisnemo, da se obe plasti testa dobro sprimetata. Z obodcem za rezanje krapov izrežemo žlikrofe in jih skuhamo v osoljenem kropu. Odcejene zabelimo z drobtinami, ki smo jih prepražile na maslu.

Svojemu očku

*Iz naročja maminega pohitel zato sem,
da še očka bi objel.*

*Pa bom, pa bom, pa bom
prav dober sin,
čeprav sem zdaj še nebogljen*

Martin.

Martinu teta Vida Brest

*Vse rožice naj ti cveto,
vse ptičice naj ti pojo,
vse zvezde naj ti svetijo,
ves svet naj bo dober in zlat
za tvojo prvo pomlad!*

Ina

Pisati sem začel kot izseljenec

»Kar tja pod lipo pojdiva«, me je povabil pisatelj Matevž Hace, ko sem ga obiskal na njegovem domu v vasi Podcerkev pri Starem trgu. »Veš, takih lip, kot je ta, in še lepših je bilo na Ulaki nad sto, pa so jih med vojno posekali Italijani«, je dejal z očitno prizadetostjo, ko sva šla mimo njegove domačije proti lipi za hišo, od koder je čudovit razgled po dolini.

Vas je skrita v pomladnem zelenju in cvetju, sivi koničasti zvonik cerkvice se dviga nad vasjo, da ga vidiš že od daleč, če prideš po strmi poti od Starega trga. Vasica leži pod cerkvijo in je zato tudi dobila ime Podcerkev. V daljavi gledam Snežnik, ki je še pokrit z zadnjimi krpami snega, medtem ko se je povsod po dolini razcvetela pomlad. Nedaleč od Podcerkve je vas Dane, za hribom Devinom pa se skriva Cerkniško jezero. Kamor seže oko, sami gozdovi.

»Cerkvica sv. Martina je bila zgrajena 1647. leta in ima znamenit baročni oltar, cerkovniki in ključarji pa so bili okoli 300 let Haceti«, mi je dejal Matevž, ko sva se začela pogovarjati o vasi in življenju v tej dolini ter o ljudeh, ki so v glavnem drvarili v teh gozdovih, vozili les in, če ni bilo doma dovolj dela, hodili drugam.

Pripovedoval mi je, da so od njegovega deda naprej bili pri hiši vozniki in gozdni delavci, njegovi dedje in pradedje pa so že hodili delat v tujino. Eden njegovih sorodnikov je odšel v Ameriko 1892. leta in je takrat dejal: »Vrnil se bom, ko bom zaslužil toliko dolarjev, da bom kupil pol vasi... Nikoli več ga ni bilo nazaj.«

V Ameriki je umrl tudi njegov ded, ki je živel v Minnesotti, ima pa še sorodnike v Clevelandu, ki se mu pa nič ne oglašijo. »Tako sem zgubil stike z rodom v Ameriki,« se mi je potožil.

Nasploh je zgodovina Hacetovih zelo burna in zanimiva. »Naj omenim še usodo mojega očeta,« je pripomnil Matevž. »Med drugo vojno je prišlo v vas 20 Italijanov, ki so iskali mojega očeta. Prinesli so mu smrtno obsodbo. Nameravali so ga ustreliti skupaj z nekim partizanom. Ko so prišli na hišni prag, so našli očeta na mrtvaškem odru. Umrl je za kapjo.«

Matevž Hace je po osvoboditvi zaslovel kot pisatelj - samorastnik, ne samo širom naše domovine, temveč tudi po svetu; znan je tudi med našimi izseljenci. Med drugim je tudi dnevnik »Prosveta« v Chicagu objavil vrsto del Matevža Haceta. Matevž je doslej napisal 14 knjig: Partizanske slike, Komisarjevi zapiski, Gozdne steze, Naši obrazi, Tihotapci, Ljudje na prelomnici, Ljubezen in orožje, Korenine se trgajo...

Letos je izšla njegova knjiga Vaška kronika, v kateri opisuje dogajanja v loški dolini po vojni. Sedaj pa pripravlja drugi del Kronike Streharjeve družine. To je obdobje 40 let, od 1889 do 1929, ter opisuje izseljevanje v Ameriko, zadolženost, ženitve in prvo svetovno vojno.

Srečanje s pisateljem Matevžem Hacetom

»Zanima me zgodovina teh krajev. To je moj konjiček,« mi je dejal in pripomnil, da je temeljito preštudiral zgodovino slovenskega naroda nasploh. Na vprašanje, kaj mu je ostalo najbolj v spominu, mi je dejal, da se rad spo-

minja na mlada leta in partizanstvo. Na tista leta, ko je še kot pastir pasel v javorniških gmajnah in ko so fantje v cerkniškem jezeru tekmovali, kdo bo dlje plaval.

Z desetimi leti je bil že samostojen. Sprva je bil pastir, potem je več let žgal opeko, s šestnajstim letom pa je začel delati kot gozdni delavec in na žagah. Navzlic trdemu delu pa je Matevž vedno našel čas za izobraževanje. Ves prosti čas je posvetil branju. »Ljubezem do domačih pisateljev, predvsem klasikov, mi je vzgojila moja mati,« mi je dejal Matevž. »Zelo veliko je brala in imela je nevrjeten spomin. Na pamet je znala Prešernove pesmi, Gregorčičeve in druge. Občudoval sem jo, kako je znala na pamet cele strani iz knjig.«

»Pišem od srede novembra do konca aprila,« mi je pripovedoval, ko sva se začela pogovarjati o njegovem pisateljskem ustvarjanju. »Poleti ne pišem, ker je takrat delo na kmetiji. Zelo rad hodim tudi po gozdovih. Ne maram pa prepirljivcev. Zelo rad imam mir ter prirodno, domače okolje. Dovolj je bilo hudega in razburjenja med vojno, pa tudi po vojni sem bil nekaj let zelo zaposlen. V miru in naravi pa najde človek tisto ravnovesje, ki je potrebno za ustvarjanje.«

Nato sva se pogovarjala še o partizanstvu, ki se mu je zelo globoko vtisnilo v dušo. Poudaril je, da je vse, kar je pisal o življenju v partizanih, resnica in si ni ničesar izmislil. Pravi pa, da bo še pisal in da že tudi razmišlja, kako bo obdelal neko obdobje iz Notranjske.

Matevž zdaj sicer še kmetuje, toda ne more več delati po 12 ali več ur kot pred leti. Sedaj ima že šest križev. Ure in ure pa presedi ali preleži pred lipo, kjer bere in premišljuje.

Pogovor se je počasi zasukal na izseljevanje pred vojno in povedal je, da je začel pisati kot izseljenec v Franciji. Leta 1937 je prve članke objavil v »Glasu izseljencev«, ki ga je urejeval pokojni Tomo Brejc. Časopis je bil dvojezičen ter je izhajal v slovenščini in srbohrvaščini. Članke je podpisoval s pseudonimom Notranjec.

Iz Francije se je vrnil 1938. leta in takrat je napisal prvo daljšo povest. To je bila povest o naših delavcih, v glavnem Notranjcih, v Franciji od leta 1924 do 1938. Notranjci so takrat delali v glavnem v gozdovih in na žagah, ker so bili tega dela najbolj vajeni. V rudnike niso hoteli. Prekmurci so največ delali na kmetih, ljudje iz Zasavja pa v rudnikih.

»Značilno je bilo,« pravi Matevž, »da so bili naši delavci po 10 in več let v Franciji, pa si niso ogledali nobenih muzejev in drugih znamenitosti v Parizu; jaz pa sem si ogledal vse, kar je bilo zanimivega.«

Francoski delavci so živeli že takrat mnogo bolje kot naši. Matevž se spominja, kako so mu francoski delavci govorili: »Mi smo naredili že tri revolucije, vi pa še nobene.«

Na vprašanje, kaj misli o sedanjem izseljevanju naših ljudi, mi je odgovoril: »Plače je treba urediti in delo preskrbeti. Pred vojno sem moral delati za eno kolo tri mesece na žagi, v Franciji pa sem ga zaslužil v desetih ali 12 dneh. Zato sem šel takrat tudi jaz v Francijo.« S posebnim poudarkom pa je pripomnil: »Iz moje doline jih je tedaj zelo malo odšlo na delo v Nemčijo. Mladina iz teh krajev je skoraj vsa zaposlena!«

Iz pogovora je videti, kako je Matevžu notranjska zemlja pri srcu in kako spremlja z veliko prizadetostjo življenje v tej dolini.

»Ali so se Notranjci kaj spremenili,« sem ga še posebej vprašal. »Da, marsikaj se je spremenilo. Notranjec postaja drug človek. Pred petimi desetletji so se stalno prepirali za zemljo, zdaj pa so vsi zaposleni in tega ni več. Mnogo zemlje je celo neobdelane in kar so naši pradedje kultivirali, bo ponekod spet zarasla trava. Tudi tiste kmečke baharije ni več, kot sem jo videl pred tremi desetletji. Še posebej velike spremembe pa je opaziti v teh povojnih

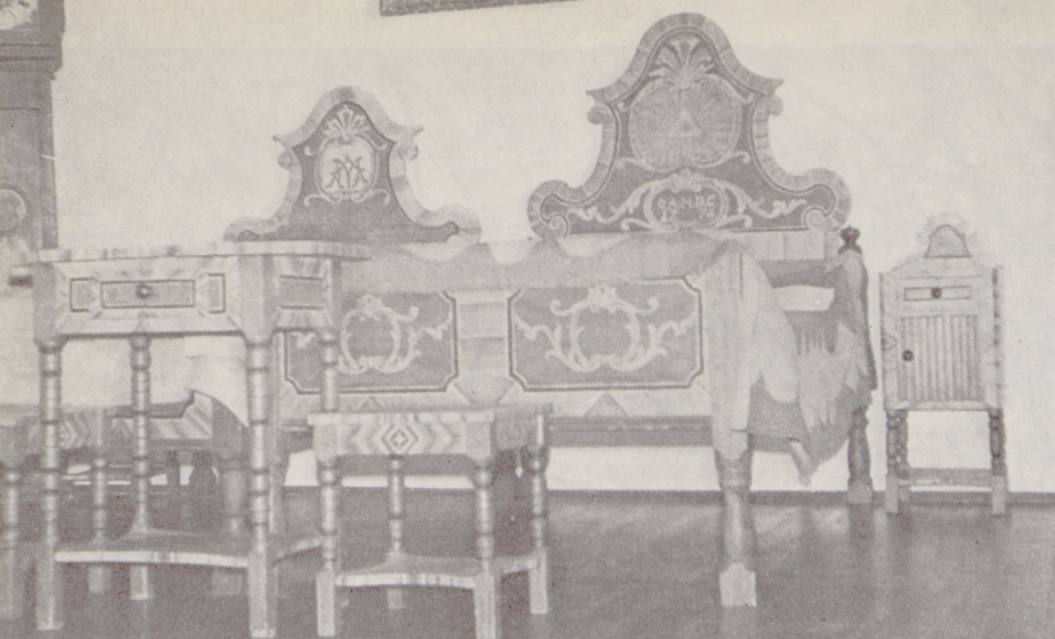

Matevž Hace v domači vasi Podcerkev

letih. Močno se čuti, da so ljudje zaposleni in na splošno se je spremenil način življenja. Tega sem zelo vesel. Veste, Notranjci so bili vedno bolj trdi ljudje, v tem povojnem obdobju pa so se začeli spreminjati.«

Dolgo sva se še pogovarjala z Matevžem pod lipo o preteklosti Notranjske o Notranjcih, pa o lovu in polharjih. Vmes sva pila mošt in pristno domače žganje, kakršnega so pili na kmetih tudi v starih časih.

Del pohištva visoških Kalanov v Loškem muzeju

Stane Jesenovec

Sprehod skozi Loški muzej

Muzej v škofjeloškem gradu je pravzaprav muzej v muzeju, saj je Škofja Loka s svojim starinskim licem, ki ga je dobila po strahovitem potresu v drugem desetletju 16. stoletja, kot celota muzej. Portali, okna, arkadna dvorišča kažejo še gotske oblike, cerkve na loškem ozemlju govorijo o živahnem razvoju od romanske dobe do baroka, številne freske v njih pričajo o življenju srednjega veka. V Škofji Loki so se do leta 1936 ohranile obrtniške cehovske organizacije v obliki cerkvenih bratovščin, z značilno srednjeveško tradicijo. Z ozemlja Selške in Poljanske doline ter dela Sorškega polja je izšlo mnogo kulturnih delavcev, med njimi cela vrsta odličnih slikarjev od Jerneja iz Loke (16. st.) do impresionista Ivana Groharja. Zelo živa je bila ljudska umetnost — od vezenja okrasij na kožuhih, malega kruhka do slikarij na panjskih končnicah in slikarij na steklo. O vsem tem in še mnogočem pričajo zbirke 32 let starega loškega muzeja.

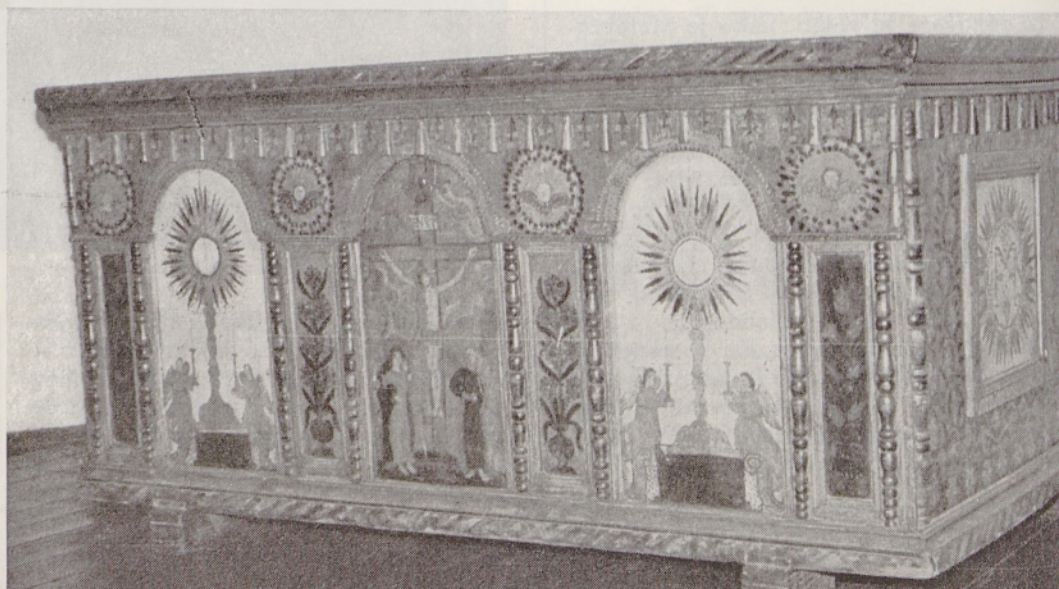
V prvih treh sobah muzeja je prikazana narava škofjeloškega ozemlja oz. njegova kameninska sestava, podzemeljski svet in živalstvo, ki plemeniti gozdove, polja, travnike in reke Poljanske in Selške doline ter Sorškega polja.

Grb freisinških škofov je vezni člen med naravno zbirko in zgodovinsko zbirko muzeja.

Soba loškega mesta je zanimiva predvsem zaradi razstavljenih upodobitev Škofje Loke. Posebno mični so predmeti, ki so bili nekdanje last pisatelja Ivana Tavčarja; dragocena je predvsem njegova knjižnica.

V grajski kapelici je najpomembnejši

Poslikana skrinja je v okras celo muzeju

spomenik rezbarstva in podobarstva 17. stoletja v Sloveniji — štirje baročni »zlati« altarji iz dražgoške cerkve.

Škofjeloško ozemlje je imelo bogato obrtniško tradicijo, saj so bili na njem tkalci, klobučarji, sitarji, glavnikarji, streharji, kovači, ključavničarji, čevljarji in še številni drugi rokodelci. Marljivi zbiralci so že pred vojno in po njej z vso vnemo zbrali in ohranjali predmete, ki so sedaj na ogled v obrtniškem oddelku.

V malokaterem kraju so imeli cehi tako močno organizacijo kot v Škofji Loki. Predmete, ki so razstavljeni v cehovski sobi, so zbrali na obrtni razstavi 1936. leta v Škofji Loki.

Izdelki ljudske umetnosti pričajo o bogatem ustvarjalnem duhu prebivalcev. Podobe na steklo, čipke, umetne kože, loški in dražgoški mali medeni kruhek, vezene, rezbarije so prava poslastica za obiskovalce.

Kmetijstvo je bilo dolga stoletja vodilna gospodarska panoga na škofjeloškem ozemlju. Škoda bi bilo, če bi se izgubilo kmečko orodje, ki ga danes vse manj uporabljajo, ki pa bo vsekakor nazorno pričalo zanamcem o napornem delu našega kmeta, ki pa mu kljub temu ni bil tuj čopič in dleto, saj je ustvaril toliko občudovanih panjskih končnic, poslikanih skrinj, lesenih znamenj in številnih plastik svetnikov iz lesa.

Visoška soba, ki zaključuje zgodovinski del škofjeloškega muzeja, prikazuje svojevrstno spalnico premožnih Kalanov z Visokega, ki jih opisuje Tavčar v Visoški kroniki.

Loški muzej obišče iz leta v leto več ljudi, saj jih je bilo lani že skoro 25 tisoč. Morda bo tudi vas spodbudil ta zapis, da se boste sprehodili po njegovih sobanah in spoznali človeka na škofjeloškem.

Jenkova »Naprej zastava slave« slovenska himna

Jugoslovanski državni himni »Hej, Slovani« že nekaj let iščemo zamenjavo, oziroma iščemo primerno skladbo in besedilo za novo jugoslovansko državno himno. Razpisan je bil tudi poseben natečaj, kjer je zmagala skladba profesorja iz Bitolja Taki Hrisika. To pa je samo skladba. Glede besedila pa so nekateri menili, naj bi imela vsaka republika svojega.

Pri nas v Sloveniji je že desetletja priljubljena na slavih Jenkova pesem »Naprej zastava slave«. Zato so nekateri za to, da bi to himno zdaj tudi uradno v novi slovenski ustavi potrdili za slovensko državno himno. Tako bi Socialistična republika Slovenija poleg svojega grba in zastave imela tudi svojo državno himno. Pesem Naprej je spesnil pesnik Simon Jenko leta 1860, uglasbil pa jo je istega leta Davorin Jenko. Prvikrat so jo peli v oktobru 1860 na Dunaju na »Slovanski besedi«. Zatem se je hitro širila doma med Slovenci in postala nacionalna budnica in kmalu tudi himna, ki so jo peli na raznih narodnih prireditvah. V kraljevini Jugoslaviji je bila Jenkova Naprej zastava slave del državne himne. Med narodnoosvobodilnim bojem so jo prvikrat javno izvajali kot himno na Prešernov dan 8. februarja 1942 po ilegalni radijski postaji Osvobodilne fronte »Kričič«. Poleg te pesmi so predvajali tudi himno Hej Slovani. Zatem so Jenkovo Naprej šestkrat peli na partizanskih mitingih in vselej so jo ljudje stoji poslušali.

K predlogu ali naj bi Jenkova Naprej postala slovenska državna himna, je podpredsednik mestne skupščine Ljubljana Sergej Vošnjak dejal, da s tem pač ne bi uvedli nove himne, temveč le obnovili nekaj, kar smo v zadnjih desetletjih pozabili in zanemarili. Saj je bila Jenkova Naprej ves čas med narodnoosvobodilnim bojem naša slovenska himna. Ko je bila julija 1942 ustanovljena prva slovenska proletarska brigada Toneta Tomšiča, so zapeli obe himni — Naprej zastava slave in Internacionalo.

Na množični proslavi tridesete obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, ki je bila 27. aprila v tivolski dvorani in dan predtem na slavnostni seji republiške konference Socialistične zveze Slovenije je vojaška godba igrala slovensko himno — Jenkovo Naprej, ki jo je za pihalni orkester na novo priredil skladatelj Bojan Adamič.

Slovenski kratki filmi

V aprilu je bil kot zadnja predstava »jugoslovanskega filmskega petka« prikazan izbor slovenskega kratkega filma. Pred tem smo videli tudi izbor celotne jugoslovanske produkcije kratkometražnih filmov, kjer sta bila zastopana tudi dva slovenska ustvarjalca, Milan Ljubič in Karpo Godina - Ačimović. Godina - Ačimović je posnel svoj film za Neoplanto iz Novega Sada, Ljubič pa za ljubljanski Viba film. V celotnem izboru smo bili Slovenci predstavljeni le z enim delom, ki je prejelo srebrno medaljo mesta Beograda.

Slovenci nimamo filmov, ki naj bi bili tako imenovano politično aktualni, revolucionarni in negatorski, imamo torej tehnično bravurna dela, odlične posnetke, tonsko opremo, dinamično in domiselno montažo, ki pa vendar obdelanega, fabulativnega ali idejnega problema dovolj celovito ne izpelje. Najlepši primer te trditve je vsekakor film Franceta Kosmača »NA JAKOPIČEVH VRTOVIH«. Film, ki naj bi pripovedoval o Jakopičevi ustvarjalnosti in njegovem umetniškem procesu, pa je izpadel nedeljsko idiličen, konvencionalen in nepripoveden. Ostalo je pri reproduciranju Jakopičevih platen. Podobno je tudi z Ljubičevim PORTE-

TOM MENIHA. Povedati hočem, da je film slikovno sicer estetski in dovršen, le preveč nedomiseln je. Hvalevredno pa je, da se je tudi film spomnil na priorja pleterskega kartuzijanskega samostana patra Edgarja Leopolda.

Med boljše filme lahko štejemo reportažni zapis Maka Sajka REJENČKI. Avtor je znan po filmih Samomorilci in podobnih, ki obravnavajo aktualen, predvsem pa socialni problem slovenstva. Film je pravzaprav filmana študija slovenske natalitete in to zlasti nezaželene. Nezaželene pri materah, je študija o prostituciji, človeški bedi in primitivnosti, po drugi strani pa pripoveduje o ljudeh, ki te sirote sprejemajo in jih vzgajajo.

Poživitev večera je bil vsekakor športni film Jožeta Pogačnika ZLATI FANTJE, zapis z lanskega svetovnega košarkaškega prvenstva. Naj hkrati omenim, da je posnel prav tako izvrsten športni film mariborske Motonaume 70, kar je dokaz, da ta mladi režiser, izvrsten zlasti v žanru športnih filmov.

Dogodek večera je bil Bevcčev POSLEDNJI PEŠEC. Film je iz serije njegovih humorističnih del o občanu Urbanu in je tako tehnično kot idejno-umetniško dosleden v konceptu ter v izvedbi. Narejen je v maniri nemega filma, vendar ne prevladuje situacijska komika, pač pa je vse rezultat skrbno premišljene humorne zastavljene ideje, kaj bo v času avtomobilizma s poslednjim pešcem? Vsak odpor bo zaman, avtomobilist pa tudi ne bo hotel postati. Ostalo mu bo, da si nadene lepenkasto karoserijo in z njo teče v vrsti avtomobilov.

Preostala dela so bila večji del le skonstruirano eksperimentiranje, vendar še vedno ne toliko šokantna in zanimiva, da bi lahko konkurirala Pogačniku ali Bevcu. Vsem namreč primanjkuje umetniške tveganosti, in to je pravzaprav lahko tudi oznaka za ves slovenski kratkometražni film. Kljub temu bi bil marsikateri film vreden, da bi odšel tudi na tuje.

Janez Postrak

DOPISUJ

V

RODNO GRUDO

Med novimi knjigami

Leposlovje je prav gotovo ena najprivlačnejših in zato tudi najpogostejših zvrsti, ki jih izdajajo naše založbe. Ob velikem številu vsemogočnih besedil, pa se večkrat upravičeno vprašamo, kako je s slovensko izvirno sodobno literaturo in njenim izdajanjem. Za marsikatero založbo pomeni, pa naj se sliši še tako absurdno, izdajanje domače literature veliko breme, da ne govorimo o previsokih cenah zanje. Nasprotno, pa se nobena od založniških hiš ne odreka deleža pri izdajanju slovenskih izvirnih besedil. Poglejmo, kaj so nam pred kratkim pripravile nekatere založbe:

Matevž Hace se v zelo kratkem obdobju predstavlja z dvema deloma, ki imata nekaj podobnosti. Obe sta namreč »kroniki«. »Kronika Stare Streharjeve družine« sicer ni dokončano delo, izšel je šele njen prvi del, v katerem nam pisatelj, za razliko od dosedanjih, ko se je v glavnem ukvarjal s sodobnostjo, oživlja 19. stoletje. Osrednja osebnost je Smrekarjev Luka, kmečki obrtnik, razgledan in pameten človek, ob katerem se spleta usode njegovih bližnjih; prav tako pa nam delo daje prerez življenja, ki se ne more več obdržati v starih okvirih, ampak ga pretresajo tako francoska revolucija kot prodiranje novih kapitalističnih odnosov, ki seveda krojijo življenjske poti posameznikov. Privlačnost knjige je v izrisanosti življenja in oseb, v klenem preprostem jeziku, in resničnost; kronika je namreč po dokumentih, ki jih je zapustil pisatelj prednik.

»Vaška kronika« je sodobnejša. V razponu med zemljo in tovarno se izkristalizirajo posamezne osebe vasi, ki pravzaprav živi nekakšno dvojno življenje: na eni strani je zajeta v zemljo, z željo, da jo ohrani in obdrži, na drugi pa jo obvladuje moč mesta, vabljalivost tovarn in osemurnega delavnikarja; prav gotovo je v tem delu zanimiv odnos med starimi in mladimi. Večina mladih se je sicer navdušila za lažje življenje in odšla v tovarne in drugam. Edini, ki vztraja na zemlji, je kmet Matija, in se na vsak način skuša iztrgati iz pozabljenosti. Nasprotno se starejši vdajo v usodo in kot kaže, nimajo moči, da bi otroke zadržali doma. Živa problematika današnjega sta-

nja na vasi je v tem delu še posebej prisotna.

»Potres« Bena Zupančiča nas sooča z mestom. Za pisatelja bi lahko rekli, da se vztrajno oklepa življenja malih ljudi. Roman temelji na tragičnem dogodku, prometni nesreči mladega dekleta, ki na svoj način zgane vso sosesko, v kateri je živel. Ob tem dogodku se nam razkrije plastika usod; delo je pisano na prvi pogled neurejeno, večkrat hoteno negotovo, ljudje in njihove usode se prepletajo v času, ko dekle obiskuje gimnazijo in po nesreči, kljub temu pa vladata v delu nekak strogi red in urejenost. Gre pravzaprav za pretres življenja, mesta, za razmišljanje o smislu in nesmislu bivanja, gre za pričevanje in poročilo o človekovi usodi.

Prav gotovo zasluži posebno pozornost delo, ki ne sodi v okvir leposlovja. To je »Noša na Slovenskem« Angelosa Baša, in sicer njen prvi del: ta zajema obdobje v poznem srednjem veku in 16. stoletje. Druga knjiga bo zajela 17., 18. in prvo polovico 19. stoletja, tretja pa naslednja desetletja do prve svetovne vojne. Knjiga nam daje zgodovinski in etnološki pregled razvoja noše na Slovenskem. Razprava, delo bi lahko tako imenovali, ker je predelana doktorska disertacija, sloni na upodabljalni umetnosti, slikarstvu in kiparstvu, ter na pisanih virih, ker ohranjenih noš iz tistega časa ni. Značilno za to obdobje je precejšnja stilna enotnost. Knjiga je prva te vrste na Slovenskem in je pisana privlačno in poljudno. Uvaja jo obsežen uvod, ki nas spozna z delom,

Fotomonografija Tito

Te dni bo prišla na knjižni trg tudi bogata fotomonografija »Tito«, ki je tiskana v vseh jugoslovanskih in vseh svetovnih jezikih. V knjigi je objavljenih krog 300 barvnih fotografij o Titu, o njegovih srečanjih s številnimi državniki v Jugoslaviji in med potovanji po svetu. Razen barvnih je v knjigi še 80 črno-belih fotografij. Ta izredno bogata knjiga je bila zaradi velikega zanimanja tiskana v visoki nakladi 100.000 izvodov. V Sloveniji sprejema zanjo naročila založba Partizanska knjiga, Ljubljana, Vodnikova 43, cena v prednaročilu pa znaša 220 din.

ki utegne zanimati ne samo strokovnjake, ampak tudi tiste, ki se zanimajo za našo zapuščino.

Pred kratkim je izšla zbirka novel Marjana Rožanca »Zračna puška«. Tudi Rožancu so poglavitni mali ljudje, pravzaprav naša vsakdanjost. Zbirko uvaja novela »Popoldne in zvečer«, ki izpoveduje tesnobo doraščajočega mestnega otroka, v drugih pa se srečujemo z moralnimi in psihološkimi stiskami nekdanjih partizanov in revolucionarjev ter intelektualcev, ki se v sedanjem času ne morejo znajti. Vzrokov za tako stanje je več, prav gotovo pa je poglavitni osamljenost, tujstvo ter da hodimo drug mimo drugega kakor »mimo zidu«. V knjigi je zbranih šest novel, ki so izpovedno vezane na našo vsakdanjost, ki prav s svojim nepomembnim videzom odkriva včasih groteskne situacije, ki pa so mnogokrat tragične.

Vse knjige, ki izhajajo v Sloveniji lahko naročite s posredovanjem Slovenske izseljenske matice oziroma našega uredništva.

Prav tako vam na željo lahko pošljemo diafilme, gramofonske plošče, kulturnoinformativno gradivo.

Pišite nam na naslov:

Slovenska izseljenska matica

Ljubljana, Cankarjeva 1
Jugoslavija

Besede v času

Stilne razlike v besednem zakladu knjižnega jezika

Besedni zaklad se s časom spreminja; danes je precej drugačen, kot je bil recimo pred petdesetimi leti. Glavne spremembe so: odmiranje besed, prihajanje novih besed in stilno premikanje.

Že večkrat smo slišali trditev, da se besede rode, žive in odmirajo. Ne bi mogli reči, da v knjižnem besednem zakladu doživijo tako usodo vse besede. **Miza** je na primer v njem od začetka, pa ni verjetno, da bi šla kaj kmalu v pozabo. Beseda **kislec**, ki jo je naredil Vrtovec sredi prejšnjega stoletja za pojem, ki ga danes označujemo s **kisikom**, je pa že zdavnaj mrtva. Starosti, ki jih dočakajo posamezne besede, so torej zelo različne.

Vzrokov za odmiranje besed je več. Najvažnejša bi bila tale dva:

1. Velikokrat izpodrine kako besedo bolj konkurenčno poimenovanje. **Beležnika** iz prejšnjega stoletja je popolnoma izpodrinila tujka **notar**.

2. Če je odšel iz rabe pojem, odide z njim lahko tudi beseda; tako se je zgodilo, kolikor se še ne dogaja, z dolžinsko mero **čevelj**. Velikokrat se taka beseda preseli na predmet, ki je zamenjal prejšnjega; tako pomeni danes **korec**, ki je bil včasih samo iz skorje narejena posoda, tudi kovinsko posodo, ki je ono zamenjala.

Besede, ki so pogosto rabljene in ki navadno označujejo pomembne pojme iz vsakdanjega življenja, navadno ne zastarevajo. Najpogostejše odhajajo v pozabo bolj obrobne besede, ki jih ne pozna veliko ljudi in se v vsakdanjem življenju ne uporabljajo pogosto, npr. strokovni izrazi.

Nove besede prihajajo v jezik neprestano. Vzroki za to so predvsem zunaj jezika, v družbenem življenju. Tu se stalno porajajo novi pojmi, zlasti v hitro se razvijajočih strokah. Ti pojmi morajo dobiti tudi imena.

Vendar človek ne potrebuje novih izrazov samo za nove, ampak tudi za stare in že poimenovane pojme. Z njimi imenuje svoja nova razmerja do teh pojmov. Tako nastajajo vedno novi

ekspresivni izrazi za človeka, moškega, žensko. Tudi terminologije imajo včasih soznačna poimenovanja; ta označujejo pojme z različnih strani (**barvne, barvaste, pisane, neželezne kovine**).

Virov, iz katerih prihajajo nove besede v knjižni besedni zaklad, je več. Včasih so prihajale zlasti iz neknjižnih jezikovnih sistemov (iz narečij in pogovornega jezika). Danes je najbolj navadno ustvarjanje novih besed z najrazličnejšimi besedotvornimi sredstvi, kot so izpeljava, sestava, zlaganje, z opisnimi poimenovanji iz več besed in z dajanjem novih pomenov že znanim besedam. Poleg tega je zelo živahno tudi izposojanje besed iz drugih jezikov.

Od raznih okoliščin je odvisno, kateri izmed teh virov v posameznih obdobjih in na posameznih področjih prevlada. Jezikoslovci lahko pri usmerjanju in izboljševanju tega dela veliko store. Vsaka nova beseda se v jeziku ne utrdi. Vzrokov za to je več. Najvažnejši so tile: lahko, da se ne prilaga dovolj besedotvornemu sistemu; zato je ostalo v pozabi veliko zloženek, ki so bile narejene po tujih zgledih. Nesistemske narejene izraze izpodrinjajo navadno bolj pravilni konkurenčni izrazi, npr. **usoda** je izpodrinila manj primerne poskuse, kot so **osoda** idr. Dogaja se, zlasti v terminologijah, da nove besede nima kdo razširiti. Zato je zelo pomembno, da se ustvarjajo novi izrazi organizirano in po potrebi.

Če se nova beseda v jeziku utrdi, se uvrsti v eno izmed stilnih skupin. V sedanjem času se nove besede najpogostejše uvrščajo v terminološko izrazje posameznih strok in med ekspresivne izraze. S stališča stila je važno, da se beseda ne umakne iz jezika na hitro. Ko zastareva, dobiva stilne značilnosti, ki v uporabniku vzbujajo spomin na stare čase. Glede na večjo ali manjšo odmaknjenost se ravna tudi uporabnost teh izrazov v knjižnem jeziku. Kot primer lahko navedemo veznik **ako**. Prešeren ga je močno uporabljal. Danes se v takih zvezah rabi večino-

ma **če**, vendar **ako** ni neznan. Bilo bi pa manj nenavadno, če bi človek v vsem besedilu uporabljal samo **če**, kot pa da bi uporabljal samo **ako**. Veliko več starinske patine vnaša v jezik t.im. starinska beseda, kot so npr. **bukve**. Medtem ko spadata **ako** in **bukve** še v živi besedni zaklad, gredo zastarele besede, kot sta na primer **akademik** in **filozofski**, že med mrtve besede. Te besede se uporabljajo za karakteriziranje ljudi in okolja, za oblikovanje osebnega stila, prvi tip pa tudi za izrazno raznolikost. Kadar ne gre za karakteriziranje ljudi in okolja, rabo starinskih in zastarelih besed odsvetujemo, ker bi njihovo preveliko število otežilo razumevanje in pospešilo zastarevanje besedila.

Za uporabo jezika je zelo važno spoznanje, da se leksikalne enote sčasoma lahko preselijo iz ene stilne skupine v drugo, kot smo v tretjem poglavju že omenili. Zastarevanje, o katerem smo govorili v prejšnjih odstavkih, spada že v to dogajanje. Nobena stilna skupina ni popolnoma zavarovana proti tem procesom. Nekoč nevtralna beseda **bukve** je postala zastarela. Nekoč primorska narečna beseda **gneča** je postala v knjižnem besednem zakladu nevtralna. V sedanjem času se pomikajo proti nevtralni plasti zlasti pogovorni izrazi za pojme iz vsakdanjega življenja. Ta proces spodbujajo tudi pisatelji, ki v svojih delih uporabljajo veliko pogovornih izraznih sredstev. Najbolj živo pa je prehajanje izrazov iz terminološke v nevtralno stilno plast. To se dogaja toliko hitreje, kolikor bolj se razne stroke uveljavljajo v družbenem življenju.

Če analiziramo spremembe, ki so se zgodile v večjih časovnih razponih, opazimo velike razlike. Na srečo jih v celoti opazi samo raziskovalec. Uporabnika, ki se z jezikom srečuje pri delu in v življenju vsak dan, pa te spremembe ne motijo. Občutek ima, da se danes izraža z istimi besedami, kot se je pred desetimi leti.

Jana Milčinski

Vesela ladja

Včasih je Matiček slabe volje. Mama ga takrat zaskrbljeno pogleduje in sprašuje: »Kaj je s tabo? Si bolan?« Očka pa pravi: »Dež bo! Otroci so sitni!«

Matiček ne reče nič, brez besede ode v kot in sede na svojo pručko. Ta pručka pa ni navadna, ampak je čudežna pručka. Če Matiček, kadar je slabe volje, sede nanjo, se pručka spremeni v svetlo ladjo. Tako ladjo je bil Matiček videl poleti, ko je bil z očkom in mamo na morju in je nekega večera priplula v njihovo pristanišče. Vsa je bila v lučkah in vesela pesem je zvenela z nje. Matiček bi se bil zelo rad peljal z njo, toda mama je rekla, da morajo otroci zvečer v posteljo in ne na ladjo.

Nocoj pa je ta ladja pripeljala prav k Matičku. Mornarji so vrgli vrv na breg, potem so potisnili brv in Matiček je sedel na krov. Z njim je odpotovala tudi sosedova muca, okrog jambora pa je zakrožil bel galeb. Potem je zapiskala ladijska sirena in odpluli so.

Urno in tiho je ladja rezala mehke valove. Obala se je kmalu izgubila v temi, le svetilniki so svetili na rtičih in jim kazali varno pot. Nebesni svod z zvezdami vred se je sklonil nizko nad zemljo, in mesec je potoval pred njimi kot debel, rumen balon, ki je z dolgo, nevidno vrvico privezan na kljun ladje.

Ob boku ladje so se premetavali veseli delfini. Včasih jih je kateri prehitel, skočil je visoko v zrak in jim pomežiknil, češ: »Ali me vidite? Če hočem, sem lahko tudi hitrejši!«

Za njimi pa je brzela trikotna plavut morskega psa. Vsi so se ga bali. Le muca je naježila dlako in jezno prhala vanj.

Zdaj je na mostič stopil kapitan in nagovoril vse zbrane:

»Nocoj imamo ljubega gosta. Zato najprej trikrat hura za našega Matička!«

Takoj so vsi zaklicali, zapiskali, zamijavkali, zavreščali in zaškrabljali »Hura! Hura! Hura!« in to tako glasno, da je morje vzvalovilo in se rumeni balon-mesec veselo zagugal na nebu.

»Zdaj pa,« je nadaljeval kapitan, »bomo začeli s sporedom. Kot veste, je naša ladja vesela ladja, zato mora vsak od vas nastopiti z veleso točko. Za začetek bo ladijska sirena zaigrala našo veselo himno.«

Kapitan se je postavil v pozor in salutiral. Med tem je sirena že zapiskala pozdravno pesem, zvezde so ob njenih zvokih zaplesale svoj veseli ringaraja, svetilniki so mežikali v taktu in muca je od samega navdušenja predla in predla, dokler ni napredla debelega klopčiča pisanega ništrca.

Galeb se je pogнал v globino in s podvodne čerí odtrgal biserno školjko in jo položil Matičku pred noge. Delfin pa je skočil visoko, visoko pod nebo, mimogrede snel zvezdo in jo pripel na jambor velese ladje.

Tudi Matiček je moral nastopiti. Sto-

pil je na mostič zraven kapitana in glasno in pogumno zapel tisto lepo pesem:

»Zaplula, zaplula, zaplula je barčica moja . . .

zaplula, zaplula, zaplula je sredi morja . . .«

Še morski pes mu je pritegnil, čeprav nima najboljšega posluha in bi bilo zaradi ubranosti petja boljše, če bi bil molčal.

Tedaj je od nekod privršal veter. Tudi on je hotel nastopiti in pokazati, kaj zna. Zapihal in zapiskal je na ves glas. Njegova sapa je razburkala morje, ladja se je zagugala in se zibala z vala na val. Zdaj je zdrknila v globino, kot bi drveli morskemu psu naravnost v žrelo, zdaj spet se je dvignila visoko v nebo.

»Ej, to pa ni več veselo,« je rekel Matiček in najbrž so tudi drugi mislili tako. Najprej je izginil delfin, za njim je odrčal galeb, zvezde so se skrile za oblake. Le muca je vztrajala ob Matičku in odganjala morskega psa, ki je poželjivo prežal na plen.

»Če je tako, pa pojdiva še midva,« je rekel Matiček, vzel muco v naročje in skočil čez krov naravnost na varna tla svoje sobe. Tu si je Matiček oddahnil.

Matej Bor

LUNA

To je luna,
naša luna,
večna potnica,
gre po sveti
in vsem sveti,
tu je pa doma.

In tej luni,
naši luni,
nič ne branimo —

naj po sveti
gre in sveti,
vendar hočemo,

naj se vrne
spet iz črne,
žalostne noči
v naše kraje,
kjer najraje
luna se drži.

Leopold Suhodolčan KROJAČEK HLAČEK

Borko, Bine in Breda si niso upali skozi gozd.

»V gozdu živi bel strah,« je rekel Borko. »Ima belo glavo, bel trup in bele noge ... Pojé vse, kar je belega.«

»V gozdu so globoke, črne jame. V njih živi črn strah. Ima črne lase, črno obleko in črne oči ... Pojé vse, kar je črnega.« Tako je govoril Bine.

A Breda je prestrašeno pripovedovala: »Oh, nikoli ne bom šla skozi gozd. V njem živi strah z dolgimi lasmi, z dolgo brado in z dolgimi rokami. Pojé vse, kar je dolgega.«

Krojaček Hlaček pa se je smehljaj in rekel:

»Ne verjamem vam!«

»Ne verjameš?« so se v en glas začudili Borko, Bine in Breda. »O, če bi šel skozi gozd, bi že drugače govoril.«

»Pa pojdem!«

Krojačkovim prijateljem je zaprlo sapo. Krojaček Hlaček pa si je zmašil v žepe nekaj gumbov, si zataknil za ovratnik šivanke, okrog pasu pa si je ovil sukanec. Nato se je poslovil in odkorakal proti gozdu.

»Krojaček Hlaček, nikar!« so klicali za njim.

V gozdu je dišalo po zelenih smrekah, po prijaznih gobah, zajci so si čistili dolge uhlje, veverice so štejele lešnike, en lešnik in en lešnik sta dva lešnika, ptice so junaku nagajale z vej: »Krojaček Hlaček, si nam prinesel kolaček?« Krojaček Hlaček pa jim je odgovorjal: »Le čakajte, nagajivke, da se prikažejo strahovi ...«

Pa je zagledal starega pajka, ki mu je veter raztrgal mrežo. Krojaček Hlaček je brž potegnil dolgo nit in šivanko ter pajku zašil raztrgano mrežo. Pajek se mu je zahvalil: »Star sem, težko si sam naredim mrežo.« Krojaček Hlaček pa se je že odpravil dalje.

»Strahovi, kje ste?« je klical.

Povedala mu je sraka: »Strahovi so danes pri zobozdravniku, hihi ...« Potem je krojaček Hlaček zaslišal, kako na drevesu žalostno žvižga kos. Brž je videl, da mu je nekdo razdril gnezdo. Krojaček Hlaček je zasukal šivanko in — ena, dve — popravil gnezdo. Kosu je pustil še nekaj svetlih gumbov za mladiče.

Spet je krojaček Hlaček zaklical: »Strahovi, kje ste?«

Razložila mu je sraka »Gospodje strahovi še zdaj čakajo v čakalnici pri zobozdravniku, hihi ...« Nato se spustila v kosovo gnezdo in ukradla najsvetlejši gumb.

Ko pa je Krojaček Hlaček stopil dalje, je bilo gozda že konec. Zagledal je Borka, Bineta in Bredo. Čakali so ga. Niso mogli verjeti, da ga še vidijo živega in zdravega.

Krojaček Hlaček pa se je zasmeljal in rekel: »Gospodov strahov danes ni bilo doma ... So pri zobozdravniku ...«

Jože Šmit UGANKA

Ptica noči,
ptica strahu,
ko vse že spi,
poje: Uhu ....

(SOVA)

Tone Pavček:

POGUMNA LENKA

To je pa nekaj! To pa ni malo!
K babici šla je prvokrat sama,
ker ni hotela iti še mama,
tista Alenka s čepico zalo.

Šla je pogumno prek glavnega trga,
mimo vseh stojnic, mimo trgovcev
(žal ni imela kdovekaj novcev!)
prečkala cesto eno, še eno
in potlej še eno, a čez nobeno,
to kajpak se ve,
vlekel je ni kak stric za roké!

Pri tem pa je štela, kot je pač štela,
Lenka po poti čuda naštela:

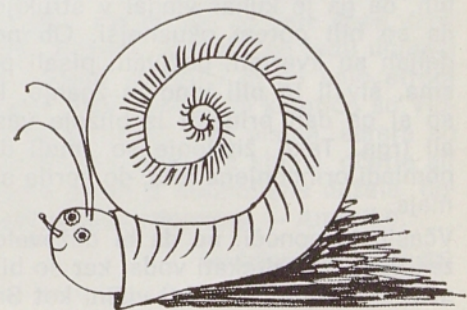
Sto avtobusov,
sto trolejbusov,
sto tovornjakov,
trideset vlakov,
sedem tramvajev,
pet policajev,
povrh pa ljudi
kar tisoč in tri.

To pa je nekaj, to pa ni malo
niti z Lenko, deklico zalo,
ki je šla prvič skoz tak direndaj
k babici sama in sama nazaj.

Anica Černej

POLŽEK

Polžek je gospod.
Kadar gre na pot,
si kočijico napreže,
vanjo sam brez družbe leže.
»Hi-jo, hi-jo, hi!
Nič se ne mudi!«

Vas ob deželni cesti

Ob deželni cesti stoji vas, prav takšna kot so vasi po Slovenskem. Tudi ime ima prav navadno — Podgorska vas. Pred petdesetimi leti so bile njene hiše kriti s škopo, le nekaj veljavnih kmetov in trije gostilničarji so imeli hiše krite z rdečo opeko. S tem so hoteli povedati, da nekaj pomenijo in da se ločujejo od tega, kar je bilo nekdanj. Vendar pa so bili tudi po vojni skednji kriti s slamo. Govorili so, da je seno boljše, če je spravljeno pod slamnato streho.

V sto letih se je vas počasi spremenjala. Dokler se niso selili v Ameriko, čez lužo, kakor so takrat govorili, so kmetovali, obdelali vse njive in njivice. Pozimi so izdelovali sode in brente, žlice in kuhalnice, doge in do-

žice. Mlajši so pa v jeseni lovili polhe v pasti in skrinjice po debelih bukvah in leskovih grmih. Pozimi so v velikem snegu lovili kune zlatice in kune belice. Kadar so fantje in možje utrujeni prinesli domov kuno ali dve, je bil pri hiši praznik. Ženske so tekale k Urhu po vino. Če je možakar ali fant ujel čez zimo tri kune, mu ni bilo treba iti na Hrvaško tesat doge ali sekat hraste za pet ali šest mesecev. Če je imel srečo, je to prislužil v tednu dni.

Tudi zavisti ni manjkalo. Ob poljšjih lovih se je tu in tam izgubila kaka poljšja skrinjica. Polharji sosednje vasi so radi nagajali. Pobirali so polhe iz pasti in skrinjic, drugi pa pasti in skrinjice. Podgorci so bili premeteni.

odhodom so zapeli na Vidmu ali pri Urhu in v zgodnjem oktobrskem jutru jih je Urh ali Rihtar odpeljal na vozu na železniško postajo.

V hrvaških in drugih gozdovih so vstajali zgodaj zjutraj. Ker je bilo temno so delali ob gorečem ognju. Podirali so stoletne hraste, delali hlode in tesali doge. Kuhar je medtem skuhal koruzne žgance in jih kar v kotlu zabelil z debelimi ocvirki. Opoldne je skuhal štruklje ali mešanico iz fižola in testa, zvečer pa zopet žgance.

Kadar so hrastarji v hrastu odkrili čebelji panj, so pobrali med in ga shranili, da ga je kuhar vlagal v štruklje, da so bili potem okusnejši. Ob nedeljah so kvartali, počivali, pisali pisma, šivali in pili vino in žganje, ki so si ga dali prinesiti iz bližnje vasi ali trga. Tako življenje so imeli do pomladi prihodnjega leta, do aprila ali maja.

Včasih je ponoči, ne da bi deževalo, začela iz tal pritekati voda, ker so bili gozdovi v ravnini, v isti višini kot Sava. Hrvatje so godrnjali, češ, da so se v gornjem delu kranjske dežele

»Kranjci poscali« in je zato povodenj. Dogodilo se je kdaj, da je voda tako narasla, da so z opremo vred splezali v rogovile stoletnih hrastov. Kakšen dan so bili zaradi tega brez jedi ali pa so ves dan jedli slanino.

Spomladi so se vračali. Če so dobro zaslužili, so vriskali. V domači gostilni na Vidmu ali pri Urhu so se bahali, koliko so zaslužili — za par volov. Za Veliko noč so obuli in oblekli družino. Plačali so nekaj dolgov, zorali njihe in njivice, posejali jari ječmen in rž, posadili krompir, peso, korenje in fižol pa zopet šli do košnje sekat jelke v domače kmečke ali graščinske gozdove. Ob košnji so pospravili sekire in žage v skedenj, izvlekli klepalnik in kupili nove kose, ki so bile vsako leto dražje. Tik-tak, tik-tak so se oglašali dan za dnem po vrtovih, travnikih, senoženjih in lazih. Če jih je ob košnji motil dež, so kleli in molili za lepo vreme. Končno so le pospravili seno, kljub dežju, čeprav je bilo slabše in bolj rjavo. Tako so prihajale jeseni, čas izkopa krompirja. Žetev je bila obilna samo ob sušnih letih. V šoli so

Na pasti so vžgali hišna znamenja. Polhe so jedli stari in mladi, ženske in otroci. Polhovke so nosili od novembra do aprila; stare, oguljene za vsak dan, nove pa v nedeljo za k maši ali v gostilno, na vasovanje k dekletom ali za na pot. Če si v zimskem času ob nedeljah pogledal po vasi, si videl lepa siva okrogla pokrivala na glavah mož in fantov s ponosno hojo in držo. Stari možje nad sedemdeset let so še poletni nosili polhovke, to starodavno notranjsko pokrivalo, ki je bilo stoletja pri hišah, še od časa kmečkih puntov. Poljšji lov in polhovke pa so povečini opustili med zadnjo svetovno vojno, ki je tudi sicer odpravila marsikateri stari običaj, pa naj je bil lep, romantičen in kreposten.

Dokler niso zadnja leta pred prvo svetovno vojno moški odhajali v Ameriko, so hodili čez zimo v hrvaške, bosanske in romunske gozdove. Zbralo se je osem ali dvanajst moških, ki jih je vodil najbolj izkušen vodja (oča). Določili so petnajstletnega kuharja, pripravili žage, sekire in plenkače in lesene posode za vodo. Na večer pred

nam rekli: Mali kmetje za od velikega šmarna do svetega Roka, večji pa za osem mesecev preužitka.

Taki so bili običaji, delo in veselje v tej vasi, dokler se ni zaslišal glas, da se v Ameriki zasluži desetkrat več kakor na Hrvaškem ali v Romuniji. To je bil vabljen klic za stare in zrele možje, za fante, ki so si želeli doživeti in hitre obogatitve. To je bil krik in klic, govorjenje o rajski deželi, kjer je še deviška zemlja. Ni treba uporabljati gnoja. So tovarne in rudniki, lepi gozdovi v Minesoti in Ohio. Plače so lepe in delati ni treba tako kot doma v gozdu ali na Hrvaškem. Ljudem so se svetile oči od želja in hrepenenja po lepi, tuji neznani in bogati deželi, deželi dolarjev, dolarjev. Kaj Hrvaška in tisti goldinarčki! Amerika! Ta beseda je plavala po zraku kakor velikonočni blagoslov, kakor dišeče šmarnice ob robu gozda. Vas se je zategadelj spremenila. Nekateri so bili za Ameriko, drugi, kot na primer Tovličev Jurče, so bili proti temu, da bi se v velikem številu zapuščala domača zemlja, zemlja dedov in pradedov, zemlja, kjer so

na stotine let živeli mirno in zadovoljno, skromno in varčno, bogaboječe in cesarju vdano. Mladi ljudje jih niso poslušali. Šli so vriskajoč in s pesmijo na ustih ter z obljubami na vse strani. Najstarejši med njimi je bil štiridesetletni Trudnov Matija, tisti, ki se je vsak teden skregal s svojo trmasto in jeznorito ženo, ki ga je ob porodu desetega otroka za tri mesece zapustila in šla v Trst za dojiljo. Ko se je vrnila, jo je pretepel, ker je medtem deseti otrok umrl brez materine nege.

Matija je prodal vole, ženi je pustil kravico in devet majhnih otrok. Na Vidmu se je pred odhodom opil in kričal: »Vrnili se bom takrat, ko bom zaslužil toliko, da bom kupil Videm ali Urhovo domačijo. Če ne bom imel toliko, se ne bom vrnil in tudi za menoj ne bo nihče jokal, najmanj naša Marjeta.« Tako se je tudi zgodilo. Ni pisal ne poslal dolarjev in tudi vrnil se ni. Ostal je v deželi dolarjev, sreče in hrepenenja.

Tisti pa, ki so ostali doma, so redili več goveje živine, se ukvarjali s pre-

vozništvom in prodajo lesa. A iz Amerike so v začetku prihajali glasovi, da ni tiste velike sreče, kot so jo pričakovali. Brezposelnost je trkala na vrata tudi po ameriških državah. Potovali so iz kraja v kraj, iščoč sreče in zaslužka. Nekateri so pa govorili: Dokler bo živel cesar Franc Jožef bo dobro na svetu. Cesar so stari in dobro vladajo.

Potem je tu in tam prišel kdo iz Amerike, ker se mu je nasmehnila sreča v zaslužku. Plačal je dolgove, prekril hišo, dokupil njivico ali gozd, naročil mladi ženi novega potomca in čez leto dni zopet odrinil čez veliko lužo iskat in nadaljevat srečo pri dolarjih. Do prve svetovne vojne se nihče ni vrnil suh in ni se hotel imenovati tako kot cesar s praznim žepom.

Tako je bilo v vasi vse po starem do veliko vojske, Urh in Vidmar, oba veljavna kmeta in gostilničarja, sta bogatela brez Amerike. Gostilna je bila donosna. Urh je imel to strast, da je zamenjaval z vaščani parcele, travnike in gozdove. Zidal je celo žago ob deželni cesti, kjer so delali vaščani.

Če se je stari Urh postavil nad žago ob deželni cesti, je s pogledom objel žago in parcele ob potoku Obrhu v širini nekoliko sto metrov. Vse je bilo njegovo. Tudi onstran Obrha do Podgore so bile njegove parcele in še dalje v gozd proti Ogulju. Njegova edina želja in življenjski cilj je bil biti lastnik zemlje vse od vasi, deželne ceste in Obrha, tja do visokega Ogulja, da bi lahko hodil tri ure samo po svojem svetu. Sinovom ni pustil, da bi se šli gospode. Delati so morali kot navadni delavci v gozdu in na žagi, na polju ali pri živini v hlevu. Pri mizi so jedli skupaj s hlapci in deklami. Tak patriarhalen red je uvedel. Čeprav si posestnik in to še veleposestnik povrh, moraš delati. To je bilo njegovo načelo in zakon za vso družino. Vaščani so mu bili nevoščljivi. Vendar so ga zaradi delavnosti cenili in spoštovali. Bil je prvi v vasi pokonci pri živini. Zvečer je računal in pisal o žagi, živini, cenah in dohodkih. Bil je mož, izjema za tiste čase. Ni zašel med jaro gospodo kakor dru-

gi imovitejši in veljavnejši možje tiste čase.

Vse drugačen je bil Vidmar. Visok, močan, resnega pogleda, sivih oči. Obleden je bil vedno v lovsko obleko. Bil je gostilničar, trgovec in veljaven kmet. Njegov rod je imel gostilno več kot dvesto let. Pradedi so se mu prišelili iz Istre. Imel je deset glav živine, dva hlapca, deklo in natakario. Njegova mati, čeprav že v letih, je bila tudi podjetna v gostilni. Ker je točil pristno vipavsko in istrsko vino, so ga obiskali iz cele doline, možje in fantje, tudi uradniki z občine, sodnije in uradnega katastra. Ob sredah so njegovo gostilno obiskovali učitelji in učiteljice trške šole. Igrali so tarok, premlevali tedensko politiko, zabavljali čez duhovščino, kot je bilo tiste čase v navadi. Opravljali so skupniškega župnika Jurija, pozneje so pa grajali župnika Andreja Strleta, ker se ni družil niti z učitelji in ni hotel biti ne klerikalec ne liberallec. Pomilovali so veselega kaplana Francija, ki je rad pil in ljubil veselo družbo, ali ga je na

priporočilo župnika Jurija škof Tone Jeglič prestavil.

Nekaj let pred veliko vojno so se šli učitelji »preporodovce«. Kleli so cesarja in vse člane Habsburške rodovine. O kralju Petru in dinastiji Karadjodjevičev pa so pripovedovali lepe pravljice. Hvalili so junaške Srbe in Črnogorce. Željno so prebirali vse novice o balkanski vojni in jih razširjali med kmeti. Peli so slovenske rodoljubne pesmi. Poleti so obiskovali Snežnik ali pa presihajoče Cerknjsko jezero. Tepli so z leskovkami poredne paglavce, ker se niso učili, da se da učenost vcepiti le s palico in ne samo z besedo. Tak je bil tisti čas.

Vidmar se je udeleževal pomenkov o svetovni politiki. Rad je poslušal zabeljene štorije o ministrih in cesarju, o ponavljajoči se smrti cesarjeviča Rudolfa in njegove ljubice Večere Mayerlingu pri Dunaju. Bil je liberallec stare sorte, ki je, če je le mogel, zabavljali čez duhovščino in klerikalne poslance. Hvalil je modrost voditelja liberalcev Tavčarja, da je bilo kaj. Bil je obče spoštovan tajnik libe-

ralne posojilnice in ugleden član okrajnega šolskega sveta. Eno hčer je dal šolati za učiteljico, drugo pa v pisarno na bližnjo žago v Markovcu.

Ko se je drugič poročil, je vzel za ženo Urhovo hčer, ki je opravljala vsa kmečka in gostilničarska dela. Urh mu je obljubil veliko doto, katere pa Vidmar ni dočakal; nastale so težave z Urhovo žago in veleposestvom, katerega je v trdni roki držal vodja trške klerikalne posojilnice — župnik Janez Bibniški, ki je bil nevoščljiv gospodarskemu napredku vaškega veljaka Urha. Vidmar je rad streljal zajce in vrane. Vsako tretje leto je ustrelil srnjaka, kar je bilo za tiste čase velik hišni praznik. Srnjaka so jedli domači in učitelji, uradniki in še celo strogi dacar. Stari kmetje in kmetice so Vidmarju prinašali brat pisma, katera so jim domači bratje in sinovi, očetje ali hčere pisali iz obljubljenih dežele, dežele sreče in dolarjev — Amerike.

(nadaljevanje prihodnjič)

ni bila več sama. Zraven se je gnetlo še nekaj hiš. Dve nista bili ometani.

Vozil je počasi mimo deklice, ki je pasla kravo in nehote se mu je zbudilo vprašanje, čigavo je to dekletce. Prav gotovo od enega izmed njegovih nekdanjih prijateljev, s katerimi je na travniku pred hišo postavljali šotor.

Prav majhen travnik je bil, na katerem je vsak dan Ivanov stric kosil travo za prašiče. Zato je bila gosta, nizka, mehka kot puh, prijetno hladna v letni vročini, da so ležali tesno prižeti na njej in čutili hlad zemlje, ki se jim je počasi zažiral v pregreta od igranja utrujena telesa.

Zdaj je gledal hišo s sprednje strani. Tudi balkon je bil, balkon od koder si kot na dlani videl na levi Triglav, na desni Stol s Karavankami.

Hotel je ustaviti, pa ni, čeprav je zdaj vozil po sredi zaselka mimo Sandrove hiše, kjer so imeli v šupi ob cesti gledališče.

Zdaj je prišel na širšo cesto in zagledal hišo, v kateri so stanovali takoj po doselitvi v mestece. Tu pred hišo ga je ugriznil pes. Vedno se je bal tistega psa in nekoč v opoldanski vročini, ko je bilo vse tiho, ga je nenadoma zagledal na cesti odvezanega. Bil je velik, čuden, črn pes. Kot neumen je stekel po bregu, pes pa za njim, ga popadel po kolenom in potuhnjen zbežal nazaj za hišo. Od takrat ni maral psov.

Zavil je na levo in vozil do križišča z veliko lipo. Na levo je bila nekoč gostilna s kegljiščem, na desni mizar. In spomnil se je mizarjeve male hčerke, ki je priredila na vrtu prave smučarske tekme. Bil je prvi in dobil knjigo. Seveda iz njene knjižnice, brez vednosti njenega očeta. Nasmehnil se je.

Zdaj je videl mestece pred sabo in med njima je bil le Volčji graben in staro grajsko obzidje. Zavozil je na glavno cesto, vozil mimo hotela, ki so ga gradili takrat, ko je hodil v drugi razred, mimo urada, kjer je delal njegov oče, mimo gostilne, kjer je bil prvič v kinu. Potem se je ulica zožila in ko se je zarinil s svojim težkim vozom vanjo, je nenadoma zagledal pred sabo trg ves obsijan od sonca. Zavozil je na desno in ustavil.

Zazdelo se mu je, da je bil še včeraj tukaj. Graščina je bila le nanovo prepleskana. Zada je bila cerkev, pred katero so pred Veliko nočjo razbijali zaboje in na desni je bila irharija. Gostilna pri graščini je bila zaprta, na vratih prabit listek: »Zaprta zaradi smrti«. In spomnil se je na staro gospo.

Spet je pogledal po trgu in se nasmehnil. Nekega popoldneva so se po njem lovili in zaletel se je z nosom naravnost v bicikel, da ga je šiviljin mož prinesel vsega krvavega domov. Takrat so stanovali v stari hiši nasproti gostilne. Pogledal je proti tretjemu nadstropju. Iz oken so viseli gorenjski nageljni. V tem stanovanju mu je umrl brat, prav majhen je bil, tri leta star. Stopil je v mrak stare veže ter pogledal na dvorišče, majhno, ozko in bilo mu je skoraj nepojmljivo, kako so mogli narediti na tem malem prostoru iz snega trdnjavo, ki je imela celo predor. Vrnil se je pred hišo in šel mimo starih hiš do najmanjše, kjer je bila gostilna, v kateri je posedal njegov oče. Potem se je spustil po klanecu in zavil v star obokan hodnik, ki se je vlekel globoko pod hišami proti železniški postaji. Bil je poln vonja po vlagi, po nečem starem, skoraj pozab-

Planina pod Golico. Foto: Janez Klemenčič

ljenem. Ko se je na drugi strani znašel v soncu, se je povzpел na vrh klanca in spet stopil na Glavni trg. Ustavil se je pred spomenikom dobrotnice ter nehote pogledal v kamenito školjko vodnjaka, kajti spomnil se je, da je bila notri vedno umazana voda, po kateri so se vlekale zelene alge.

Potem je stopil v gostilno vesel in utrujen hkrati in naročil pivo. Ko je naredil požirek, ki mu je počasi hladilo telo, je pomislil: Tako kot nekoč, nič se ni spremenilo, le majhno je vse, tako majhno, da se mi je zagozdilo rekje v srcu in ne bo moglo najti nikoli več iz njega poti.

Smiljan Rozman

Vrnitev

Smiljan Rozman

Vrnitev

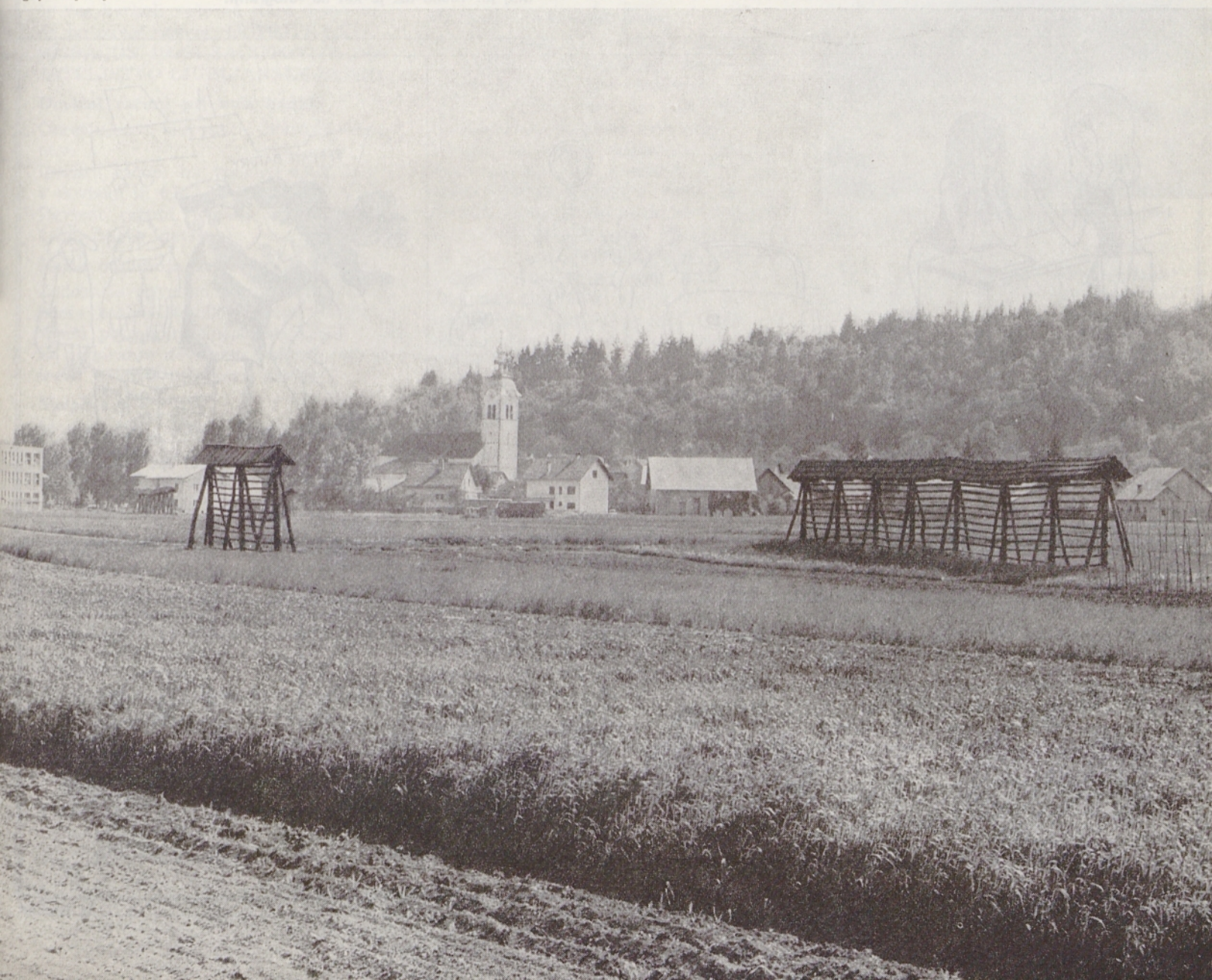
Avto se je vzpenjal po ravni betonski cesti, obzorje spredaj se je ob vsakem metru širilo in tla so se izmikala pogledu ter tonila pod drveči voz. Na vrhu klanca je zagledal spredal na desni mestece z vitkim gotskim zvonikom

in trak ravne ceste, katero so takrat pred dolgimi leti šele gradili. Stisnilo ga je v srcu in nehote je pritisnil na plin. Motor je zarezgetal kot pobesnel konj, pa se je voz zagnal ob beli prekinjeni črti proti ravnini, ki se je vlekla do hribov kopajočih se v kobaltni meglici. Nad temi modrikastimi kulisami je ves bel čepel Triglav kot velika težka žival.

Ne da bi razmišljal, je popustil plin. Motor je začel šepetati in drevesa ob cesti in njive in kozolci so mu postali večji, bližji.

To so bila že polja, po katerih se je kot otrok igral. In hišo, kjer je nazadnje stanoval, je tudi že videl, hišo s sivo streho in skednjem za njo. Le skedenj je bil takrat lesen in najmlajši brat, ki se ni zavedal nevarnosti, je skakal prav z vrha skednja na seno. Okorna, velika vila

Ig pri Ljubljani. Foto: Janez Klemenčič

Za razvedrilo

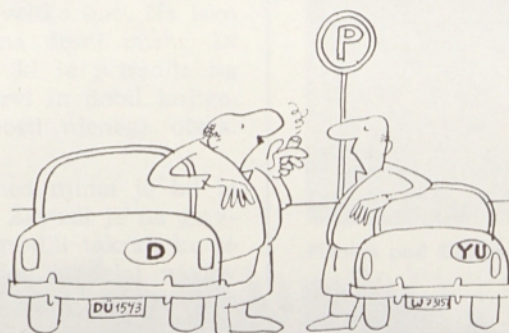
— Cementa, gradbenega železa, ploščic in podobnega materiala ne smete več uvažati za prihranjene devize, ker imamo tega doma dovolj. Lahko pa uvozite cigarete, slivovko, krompir, zelje in kranjske klobase.

— To je moj bratranec, jaz sem ga prva prepoznala!
— Moj je! Točno tak je kot na fotografiji!

— Včeraj me je hotel poljubiti, pa sem ušla.
Kaj naj zdaj storim?
— Zdaj ga pa ti lovi!

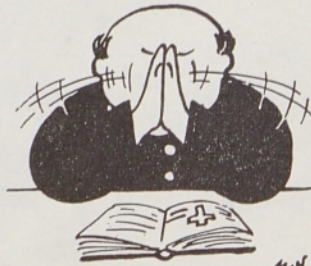

— Mi imamo zdaj drsečo marko.
— Nič posebnega! Kdaj imamo mi že drseči dinar, le da drsi v drugo smer.

— Ampak, prosim, gospod! Jaz nisem prava!
— Nič ne de, pozdravljam vso domovino!

MANČEK: KAPLAN FELICIJAN

Včasih je dobro imeti prijatelja...

Vaš prijatelj v stari domovini, močan, učinkovit in vedno pripravljen na uslugo, je lahko LJUBLJANSKA BANKA. Čeprav smo kot banka strogo dosledni, kadar gre za zaščito interesov naših strank, smo sicer za naše prijatelje pripravljeni marsikaj narediti, tudi, če ne gre neposredno za denarna vprašanja. Naše prijateljstvo vas ne stane nič. Vi lahko seveda izbirate, toda, če se nameravate vrniti, če prihajate na obiske, če imate sorodnike ali prijatelje, če vas karkoli veže na staro domovino, ne bo odveč nasvet: ODPRITE DEVIZNI RAČUN IN SI ZAGOTOVITE PRIJATELJSTVO LJUBLJANSKE BANKE.

Devizni računi pri naši banki:

Obrestujemo vse vrste deviznih računov.

Devizni računi na vpogled 6,0 % (5,5 % v devizah in 0,5 % v dinarjih)

Devizni računi, vezani nad 13 mes., 7,5 % (vse v devizah)

Način odpiranja deviznega računa:

Zadostuje navadno pismo. Takoj vam bomo poslali številko vašega računa z vsemi potrebnimi informacijami. Za odpiranje deviznega računa vam ni treba položiti začetnega pologa.

Vplačila:

Možne so vse vrste vplačil, prek katerekoli banke ali pošte.

Izplačila:

Po vašem nalogu izplačamo katerokoli valuto na označeni naslov. Gotovino z vašega deviznega računa lahko dvigujete osebno ali pa lahko to stori od vas pooblaščen oseba. Zaradi zaščite vaših interesov smo krog pooblaščenih oseb omejili na ožje sorodstvo.

Jamstvo:

Za tajnost deviznih računov jamči Ljubljanska banka.

Za sredstva na vašem deviznem računu in za svobodno razpolaganje z njimi jamči država.

Pošiljanje denarja v pismih ni zanesljivo

Predlagamo vam uporabo deviznega računa za razna darila, denarno pomoč

svojcem, razne naročnine za revije in časopise in za podobne primere.

Če se nameravate vrniti v staro domovino,

boste imeli velike koristi od našega znanja glede tukajšnjih razmer. Mi smo na tekočem z vsemi potrebnimi informacijami in vam lahko zagotovimo, da boste vaš denar vložili na najboljši možni način. Radi vam bomo posredovali vse nasvete o denarnih vprašanjih.

Če imate poslovnega duha,

vam predlagamo kreditne aranžmaje na podlagi varčevanja ali vezave tuje valute. Možnosti teh aranžmajev so široke in lahko vam na vašo zahtevo izdelamo vaš program »po meri«.

Splošni princip je naslednji: Dogovorimo se, da boste naenkrat ali v obdobjih vplačali določeno vsoto na vaš devizni račun in da boste to vsoto vezali na dogovorjeni rok. Po poteku tega roka vam bomo odobrili dinarsko posojilo, obenem pa vam bomo izplačali vaše prihranke v devizah. Če rabite dinarsko posojilo takoj, vam ga bomo odobrili na podlagi vezave tuje valute. V tem primeru bodo vaša devizna sredstva vezana kot garancija in boste lahko razpolagali z njimi po odplačilu dinarskega kredita.

V obeh primerih gre za enak princip. Posojilo dobite na podlagi sredstev na deviznem računu. Vaše devize ostanejo pri tem nedotaknjene in vam jih izplačamo ob zaključku varčevalne dobe, oziroma ob odplačilu dinarskega posojila.

Če rabite večje vsote dinarjev in ne računate z vašimi deviznimi sredstvi, vam lahko ponudimo ugodno dinarsko posojilo na podlagi prodaje konvertibilne valute.

Dovolite kratek nasvet:

Ob vašem povratku v staro domovino imajo dinarski kreditni aranžmani največ smisla, če se nameravate ukvarjati s kakršnokoli pridobitno dejavnostjo, ki vam lahko zagotovi dinarska sredstva za odplačilo posojila. Zanimivi so predvsem krediti za nakup objektov in

V tej zgradbi v središču Frankfurta je predstavništvo Ljubljanske banke

opreme za obrtniško, gostinsko in kmetijsko dejavnost. Razvili smo tudi poseben sistem kreditiranja za napredek in razvoj kmetijstva.

Če nameravate z dinarskim kreditom kupiti hišo, počitniško hišo ali podobne objekte za vaše lastno zadovoljstvo, potem vam svetujemo, da zadevo uredite, dokler ste še v delovnem razmerju, ali če imate zagotovljen dotok sredstev v obliki penzije, rente ali podobno. Po vsej verjetnosti si lahko dovolite takšen nakup tudi brez kredita, toda — bodite praktični. Z dinarskim kreditom ostanejo vaša osnovna devizna sredstva nedotaknjena, obroke pa odplačujete iz tekočih dohodkov po trenutnem kurzu, ki je pri konvertibilnih valutah za vas vedno ugoden.

Pišite nam, tudi če trenutno nimate nobenega določenega programa. Dobri prijatelji in dobre poslovne zveze niso nikoli odveč. Vedno je možno, da se bo iz naše korespondence razvil dober posel.

LJUBLJANSKA BANKA

PRAVI NASLOV ZA DENARNE ZADEVE

Ljubljanska banka že tretjič pokrovitelj izseljenskega piknika v Škofji Loki

Naši rojaki se vsako leto srečajo na prireditvah, ki jih zanje organizira Slovenska izseljenska matica. Tako je tudi letos. Ob tej priložnosti pa se spominjamo tudi lanskega izseljenskega piknika v Škofji Loki. Četrtega julija proslavljamo Jugoslovani Dan borca, Američani pa svoj dan neodvisnosti. Lani je vreme prekrižalo načrte organizatorjev in prireditev so morali prestaviti na naslednji dan. Tega svečanega nedeljskega jutra je bila Škofja Loka že tretjič zapored gostitelj naših rojakov, ki so prišli na obisk v domovino. Slovenska izseljenska matica je v tem prijaznem, staroveškem kraju pod Lubnikom zanje organizirala osrednji izseljenski piknik.

Naši rojaki so prišli od vsepovsod. Največ jih je bilo iz Amerike in Avstralije, precej pa tudi iz evropskih držav. Prešteli jih nismo, vendar menimo, da je bilo izseljencev na škofjeloškem gradu dva tisoč, vseh obiskovalcev pa prek pet tisoč, če sodimo po prodanih vstopnicah, ki jih je zmanjkalo že ob peti uri popoldne.

Zjutraj so naše izseljence, ki so prišli z avtobusi in osebnimi avtomobili z vseh strani, pozdravili domači fantje in dekleta v narodnih nošah ter jim na prsi pripenjali rdeče nageljčke v spomin. Osrednja prireditev se je začela ob 11. uri. Ljube goste so pozdravili predsednik Slovenske izseljenske matice Franc Pirkovič, predsednik organizacijskega odbora izseljenskega piknika Ciril Jelovšek, predsednik skupščine občine Škofja Loka Zdravko Krvina ter direktor naše direkcije za razvijanje poslovanja z občani Čiro Lendovšek.

Naši banki je bila dodeljena prijetna in častna dolžnost glavnega pokrovitelja izseljenskega piknika. Mnogi transparenti so opozarjali naše rojake na njihovo bančno zvezo v domovini, na njihovega prijatelja in svetovalca, ki ga imajo v naši banki, če gre za naložbo denarja ali kakršnokoli drugačno finančno akcijo. Napovedovalec je po zvočniku večkrat poudaril, da je Ljubljanska banka tista, ki daje našim ljudem v tujini najčvrstejšo oporo.

Naša menjalnica za tuje valute je bila postavljena v središču vsega dogajanja. Poslovala je neprekinjeno od 7. ure zjutraj do 21. ure zvečer. Dežurna ekipa v menjalnici nam je zaupala, da je imela tega dne promet v višini približno 8.500 dinarjev. Menjavali so pred-

vsem ameriške, avstralske in kanadske dolarje, a tudi šilinge, marke, lire, funte in celo danske krone. Naši izseljenci so tu lahko dobili vsakršno bančno pojasnilo, saj je bila naša menjalnica po dogovoru edina na škofjeloškem pikniku. Zanimanje rojakov je veljalo predvsem načinu odpiranja bančnih računov, namenskim oblikam deviznega varčevanja, višini obresti in seveda tudi možnostim nakupa stanovanj, avtomobilov in drugega po povratku v domovino.

Naša menjalnica je bila zelo dobro založena s prospekti v slovenskem in angleškem jeziku. Zadnji so prišli prav rojakom, ki imajo po dolgih letih bivanja v tujini z materinščino že težave. Dežurna ekipa naše banke nam je povedala, da je menjalnico obiskalo približno šestdeset strank. Ker je bilo tu prospektov dovolj in so jih naši rojaki odnesli tja, kjer prebivajo, smo prepričani, da sta ime naše banke in njena dejavnost našim ljudem v tujini vsako leto bolj znani.

Ravno tako kot naša menjalnica je bil neprekinjeno odprt tudi škofjeloški muzej, ki je imel dosti obiskovalcev. Koga ne bi zanimala razstava Groharjeve slikarske kolonije, poleg tega pa še starinsko pohištvo, skrinje, ure... Vse je bilo tako ljubo in blizu našim rojakom, da so naša vprašanja, kako se počutijo, odgovarjali le: »Doma je najlepše!« Organizatorji izseljenskega piknika si prizadevajo, da bi to prireditev obdržali v Škofji Loki vsaj še do leta 1973, ko bo »loško ozemlje« praznovalo svojo tisočletnico. Želimo jim veliko uspeha pri njihovih naporih, našim rojakom pa srečno pot in na svidenje drugo leto!

Poslovne enote Ljubljanske banke

61000 LJUBLJANA

Centrala, Trg revolucije S/C
Blagajna in likvidatura,
Šubičeva 2

Mestna hranilnica Ljubljana,
Čopova 3

Podružnica za kreditiranje
stanovanjskega
in komunalnega
gospodarstva,
Šubičeva 2

Poslovne enote:

11000 **BEOGRAD**, Čika Ljubina 8/I

21000 **NOVI SAD**, Grčkoškolska 2

21470 **Bački Petrovac**, Ive Lole
Ribara 4—6

21300 **Beočin**, Maršala Tita 2

24420 **Kanjiža**, Maršala Tita 34,

21000 **Novi Sad — Liman I**,
Zgrada A-5, Fruškogorski put

54000 **Osijek**, Trg Slobode 7

21480 **Srbobran**, Trg Republike 2/A

21205 **Sremski Karlovci**, Trg Branka
Radičevića 5

24000 **Subotica**, Dimitrije Tucovića 3

21235 **Temerin**, Maršala Tita 324

21240 **Titel**, Trg Maršala Tita 1

26300 **Vršac**, Ugao Dositejeve i
29. novembra

21230 **Žabalj**, Trg Oslobođenja 3

71000 **SARAJEVO**,
Boriše Kovačevića 1

41000 **ZAGREB**, Preradovićeva 15

41000 **Zagreb**, Savska 58

63000 **Celje**, Vodnikova 2

63000 **Celje**, Mestna hranilnica,
Titov trg 6

63000 **Celje**, Podružnica za
kmetijstvo, Vrnčeva 1

63000 **Celje** — Otok, Ljubljanska cesta

68250 **Brežice**, Cesta prvih borcev 31

62370 **Dravograd**, Trg 4. julija 9

63270 **Laško**, Borisa Kraigherja 1

62392 **Mežica**, Celovška 1

63330 **Mozirje**, Mozirje št. 46

62391 **Prevalje**, Prevalje — trg

62360 **Radlje** ob Dravi, Radlje št. 192

62390 **Ravne na Koroškem**, Čečovje 6

63250 **Rogaška stalina**, Rogaška
Slatina št. 90

68290 **Sevnica**, Kvedrova 49

63210 **Slovenske Konjice**, Partizanska 26

63230 **Šentjur pri Celju**, Šentjur 103

63240 **Šmarje pri Jelšah**, Šmarje 21

63305 **Vransko**, Vransko 63

63310 **Žalec**, Šlandrov trg 24

68340 **Črnomelj**, Mirana Jarca 3

61230 **Domžale**, Ljubljanska 62

61240 **Kamnik**, Titov trg 12

61330 **Kočevje**, Ljubljanska 8,

61360 **Ribnica**, Kolodvorska 64

66000 **Koper**, Verdijeva 4

66320 **Portorož**

61000 **Ljubljana**, Beethovnova 7

61000 **Ljubljana**, Celovška 89

61000 **Ljubljana**, Miklošičeva 7

61000 **Ljubljana**, Mestni trg 16

61000 **Ljubljana**, Proletarska 1

61000 **Ljubljana**, Titova 25

61000 **Ljubljana**, Titova 55

61000 **Ljubljana**, Tržaška 36

61380 **Cerknica**

61290 **Grosuplje**, Kolodvorska 4

61270 **Litija**, Ponoviška 14

61370 **Logatec**, Dolenji Logatec 322

61215 **Medvode**, Medvode 38

61381 **Rakek**, Trg padlih borcev 7

61360 **Vrhnika**, Cankarjev vrh 4

61410 **Zagorje**, Cesta zmage 7

62000 **Maribor**, Partizanska 3

69000 **Murska Sobota**, Trg zmage 5

69220 **Lendava**, Partizanska 22

69240 **Ljutomer**, Glavni trg 13

69252 **Radenci**, Zdravilišče Radenci

69250 **Gornja Radgona**, Partizanska 14

65000 **Nova Gorica**,
Trg Gradnikove brigade 1

65270 **Ajdovščina**, Štrancarjeva 3

65280 **Idrija**, Rozmanova ul.

65220 **Tolmin**, Gregorčičeva 2/a

62380 **Slovenj Gradec**, Glavni trg 30

62310 **Slovenska Bistrica**,
Kolodvorska 6

62319 **Poljčane**, Poljčane 75

61420 **Trbovlje**, 1. junija 3

61340 **Hrastnik**, 1. maja 56

63320 **Velenje**, Titov trg 1

63325 **Šoštanj**, Tekavčeva 15

V kratkem nove poslovne enote:

97000 **Bitola**

64000 **Kranj**

68330 **Metlika**

Predstavništvi:

8 München 15
Schillerstrasse 7/III

6 Frankfurt a/M
Kaiserstrasse 19—21/VIII

Ljubljanska banka

**pravi
naslov
za
denarne
zadeve**

